

Ansvarsredovisning 2009

Med finansiell rapportering

Systembolagets Ansvarsredovisning 2009

Kärnan i Systembolagets uppdrag är att sälja med ansvar. Ansvarsredovisningen utgör Systembolagets hållbarhetsredovisning. Den innehåller också den formella årsredovisningen och bolagsstyrningsrapport. Den av styrelsen godkända Ansvarsredovisningen tar upp de frågor vi har identifierat som viktiga för vår verksamhet och våra intressenter under 2009. Vårt arbete med miljöfrågor lyfts upp under de olika intressentavsnitten. Vi följer Global Reporting Initiatives (GRI) riktlinjer. Kompletterande information finns i GRI-bilagan på Systembolagets webbsida.

Flik Detta är Systembolaget

- 1 Uppdrag, vision, affärsidé
- 2 Vd-kommentar

Uppdrag

- 6 Den svenska modellen
- 8 Alkoholens avigsidor
- 10 Om Systembolaget inte fanns
- 12 I takt med Europa
- 14 Att balansera ansvar och service
- 16 Väsentliga frågor styr hållbarhetsarbetet

Intressenter

- 18 Vår sfär av intressenter
- 20 Samhälle
- 24 Kunder
- 34 Medarbetare
- 42 Leverantörer
- 50 Ägare

Bolagsstyrning

- 54 Styrelse
- 56 Organisation
- 57 Företagsledning
- 58 Bolagsstyrningsrapport

Årsredovisning

- 69 Förvaltningsberättelse
- 72 Risker och osäkerhetsfaktorer
- 74 Finansiella rapporter
- 84 Noter
- 108 Förslag till vinstdisposition

Revision och granskning

- 109 Revisionsberättelse avseende årsredovisningen
- 110 Granskningsrapport avseende årsredovisningen
- 110 Revisorernas rapport över styrelsens bolagsstyrningsrapport
- 111 Styrelsen om hållbarhetsredovisningen
- 112 Bestyrkanderapport avseende hållbarhetsredovisningen
- 114 Innehållsförteckning för GRI
- 116 Definitioner

Om Ansvarsredovisningen

Rapporten omfattar moderbolaget Systembolaget AB, de helägda dotterbolagen Lagena Distribution AB, IQ-initiativet AB och AB K14 Näckströmsgatan. I rapporten tillämpas Global Reporting Initiatives (GRI) riktlinjer för B-nivå.

GRI-redovisningen är bestyrkt av Ernst & Young. En fullständig innehållsförteckning för GRI finns på sidorna 114–115. För frågor eller kommentarer kontakta Systembolaget, Björn Lundkvist, telefon 08-503 300 00.

Detta är Systembolaget

Omsorg om folkhälsan

Systembolagets uppdrag baserar sig på omsorgen om folkhälsan. Visionen är att skapa ett samhälle där alkohol-drycker njuts med omsorg om hälsan så att ingen tar skada. Systembolaget bidrar med kunskap, både när det gäller dryckernas smak och användningsområden och deras påverkan på hälsan och inspirerar därigenom till medvetna dryckesval och ett hälsosamt förhållningssätt till alkohol.

Ansvar i flera dimensioner

Vår verksamhet påverkar vår omvärld både inom och utanför Sveriges gränser. För Systembolaget är det därmed viktigt och självklart att ta ett socialt, miljömässigt och etiskt ansvar i relationerna med våra intressenter. Vi använder CSR, Corporate Social Responsibility, som ett samlande begrepp för detta. En viktig del i det arbetet är att arbeta för en socialt och miljömässigt hållbar dryckesleverantörskedja.

Kunniga medarbetare

En förutsättning för ansvarsfull försäljning och nöjda kunder är kompetenta och engagerade medarbetare. Vägledande för att Systembolagets 4 744 medarbetare ska kunna genomföra sitt ansvarsfulla uppdrag är tre kärnvärden – omtanke, kunskap och inspiration. För sin varukunskap och rådgivning får våra medarbetare toppbetyg av kunderna.

Erbjudande med bredd

Utbudet av varor i Systembolagets butiker är brett och kvalitetstestat. Det fasta sortimentet består av totalt cirka 2 200 artiklar. Dessutom lagerför leverantörerna cirka 7 000 artiklar som finns tillgängliga för beställning i alla butiker. 2009 lanserades 1 725 nya varor. Hela inköpsprocessen sker märkesneutralt och är kvalitetscertifierad.

Service över hela landet

Systembolaget har 412 butiker och mer än 500 ombud på mindre orter. Ombuden lagerhåller inga varor utan sortimentet finns tillgängligt för beställning.

Vårt uppdrag:

Bidra till att begränsa alkoholens skadeverkningar.

Vår vision:

Ett samhälle där alkoholdrycker njuts med omsorg om hälsan så att ingen tar skada.

Vår affärsidé:

Att med ansvar och bästa service sälja alkoholdrycker och ge kunskap om alkohol och hälsa.

Nya utmaningar

Systembolaget är ett stabilt och välskött företag. Vi är omtyckta. Våra medarbetare är engagerade. Vi har blivit mer serviceinriktade, kunnigare och stärkt vår ålderskontroll. Vi har moderniserat butikerna och byggt ut sortimentet. Systembolaget vilar med andra ord på en välbyggd och stabil plattform. Det vore därför lätt för oss att slå oss till ro. Inget är oss mer främmande. Det avspeglas i den nya strategiska plan vi lagt för åren 2010 – 2013. Den har *utveckling* som genomgående tema.

Den nya strategiska planen, som fastställts av styrelsen, baseras på vårt ägardirektiv, alkohollagen och en omfattande omvärldsanalys. Planen har två dimensioner: dels ska vi bli ännu bättre på kundservice, dels ska vi ytterligare bidra till att begränsa alkoholens skadeverkningar genom att medverka till ett mer medvetet förhållningssätt till alkohol.

Ett uppdrag som engagerar

Vi har inte hittat på vårt uppdrag själva. Det är Sveriges riksdag som bestämt det. Systembolaget ska inom ramen för svensk alkoholpolitik vara ett effektivt verktyg och bidra till att begränsa alkoholens skadeverkningar i samhället. Det gör vi genom att inte drivas av vinstintresse och begränsa alkoholens tillgänglighet. Till det yttre är vi ett detaljhandelsföretag som säljer alkoholhaltiga drycker men vi har vårt samhällsansvar som en tydlig drivkraft, och det ska vi bli ännu bättre på att förmedla framöver.

Vår vision är ett samhälle där alkoholdrycker njuts med omsorg om hälsan så att ingen tar skada. Det kan tyckas djärvt och utopiskt att ha visionen att ingen ska ta skada av alkohol. Men poängen med nollvisionen är att den tydligt anger vart vi siktar.

Med hälsan i fokus

Systembolagets roll är att bidra till ett klokare förhållningssätt till alkohol, oavsett var den in-

handlas och vem som dricker. Vårt ansvar är långtgående. Det stannar inte vid våra kunder, utan omfattar också tonåringar, barnen till dem som dricker och många andra. Vi måste minska alkoholens skadliga effekter med tanke på dem som drabbas av våldsbrott, olyckor och sjukdomar. Samtidigt kan vi bejaka det faktum att alkoholdrycker förknippas med njutning. Till exempel kan en god öl eller ett gott vin göra en måltid ännu godare.

Ett mer aktivt kundmöte

För att leva upp till vår nya strategiska plan måste vi frigöra tid och energi för att kunna engagera oss ännu mer i våra kunder. Vi ska fortsätta att ge bra service och utveckla våra butiker så att de stöder ett bra kundmöte. Samtidigt ska vi bjuda in till dialog och bli ännu tydligare i vårt sätt att ta ansvar för vårt folkhälsouppdrag. Vi kan inte bara inrikta oss på service och effektivitet utan att samtidigt arbeta med vårt sociala ansvar, och tvärtom. Våra kunder är också medborgare. Vi måste möta dem i båda dessa roller.

Nöjda medborgare och nöjda kunder

Undersökningsföretaget SIFO genomför månatligen opinionsmätningar på ett representativt urval av landets befolkning. Det ger oss en mätare på hur medborgarna uppfattar oss och vår roll i samhället. Resultatet visar att man gillar Systembolaget mer än någonsin.

Systembolaget hade 2009 cirka 114 miljoner kunder. Vi vill givetvis att kunderna ska gilla vårt sätt att vara, vår service och att vi tar ansvar. Nöjd-Kund-Index-mätningen för 2009 visar på fortsatt uppskattning. Indexet ligger på 78 vilket är en ökning från föregående år. Kunderna uppskattar särskilt våra medarbetare för deras kunighet och positiva attityd.

Ansvar för människor och miljö

Världens fokus på miljö och klimat har under året varit stort. CSR-frågorna blir allt viktigare för alla företag. Det innebär både ett ansvar och en möjlighet för oss.

Tillsammans med de övriga nordiska detaljhandelsmonopolen är vi en central inköpsaktör av alkohol. Det ger oss möjlighet att vara en katalysator för att utveckla den globala dryckesindustrins hållbarhetsarbete. Under det gångna året har vi därför påbörjat ett nordiskt CSR-samarbete med målsättningen att skapa en dryckesleverantörskedja som är hållbar. Utifrån

FN-initiativet Global Compact för vi en dialog med våra dryckesleverantörer och utbildar oss själva och dem i mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, korruption och miljö.

Det nordiska CSR-samarbetet ger alla aktörer, inklusive oss själva, förutsättningar att tillsammans förändra arbetssättet i en mer hållbar riktning. Under 2010 kommer vi att fastställa en gemensam uppförandekod för alkoholmonopolen i Sverige, Norge, Finland, Island och Färöarna. Målet är att 2013 ha uppnått en tydlig systematik när det gäller att säkerställa en hållbar dryckesleverantörskedja.

Uppfyllda mål

Alkoholkonsumtionen i Sverige minskade under 2009 för femte året i rad enligt SoRAD*. En aspekt på denna utveckling är att en allt större andel av försäljningen av alkohol sker genom Systembolaget på bekostnad av en lägre resandeförsel i

* Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning vid Stockholms universitet.

vårt land. Att alkoholkonsumtionen minskar är en positiv trend och en måluppfyllelse för alkoholpolitiken, där Systembolaget är en del med vårt uppdrag att begränsa alkoholskadorna och därmed förbättra folkhälsan. Samtidigt stämmer den förändring av våra dryckesvanor som pågått i många år till eftertanke. Öl och vin övertar spritens huvudroll och särskilt vin har mer och mer blivit en del av vardagslivet i Sverige. Denna utveckling känns oroande och de långsiktiga konsekvenserna av denna trend är ännu ej synliga.

I övrigt har utvecklingen av vår verksamhet fortsatt planenligt och vi har under 2009 uppnått förbättringar inom många områden. Kostnadskontrollen är god. Ägarens avkastningskrav har uppfyllts.

Utveckling av medarbetarna

Under året har stora krafter lagts på kompetensutveckling av våra medarbetare. Bland annat har vi utvecklat vårt interna kursutbud och pedagogik samt lanserat ett it-stöd. Systembolagets chefer samlades hösten 2009 till ett tvådagarsmöte för att inleda arbetet med att förverkliga den nya strategiska planen. Vi vill i arbetet med att förverkliga planen ta tillvara medarbetarnas engagemang och skapa nya möjligheter.

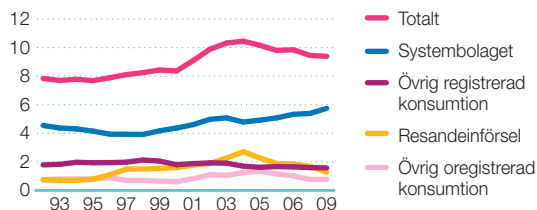
Vi mäter varje år hur nöjda våra medarbetare är i form av ett Nöjd-Medarbetar-Index. Förra årets mätning gav ett historiskt högt värde och ligger på en hög nivå jämfört med andra företag.

Intressenter	Inriktning		Utfall 2009	Mål 2010	Mål 2013
Samhälle	 Vi ska aktivt bidra till att förverkliga en folkhälsoriktad alkoholpolitik och ha ett starkt folkligt stöd.	OPI	66%	66%	66%
		Ålderskontroll	93%	93%	94%
Kunder	 Vi ska genom delaktighet utveckla ett erbjudande i framkant och bjuda in till en dialog om alkohol och hälsa.	NKI	78	78	80
		Kundmötesmätning	*	*	*
Medarbetare	 Vi ska ha kompetenta och engagerade medarbetare och ledare som utför och kommunicerar vårt uppdrag.	NMI	75	75	75
		Kort sjukfrånvaro	*	*	*
Leverantörer	 Vi ska uppfattas som professionella och transparenta och i dialog med leverantörerna möta kundernas förväntningar.	NLI	*	*	*
		Leverantörsräkning	*	*	*
Ägare	 Vi ska vara hållbara och kostnadseffektiva i alla processer och beslut.	Handelsmarginal	22,2%	22,5%	22,5%
		Avkastning eget kapital	8,5%	8,0%	8,5%

* Nya nyckeltal är under utarbetande.

Alkoholkonsumtion 1993–2009

(liter 100 procent alkohol per invånare 15 år och över)

Källa: SoRAD

Övriga händelser under 2009

Vi började testa en beställningstjänst via vår webbplats under hösten 2009. Den gör det möjligt att beställa varor på internet och sedan välja en butik där man vill hämta ut dem.

Vi har vidareutvecklat butikskonceptet för stora butiker, med tydligare avdelningar som gör det lättare för kunden att hitta.

Vi genomförde en omfattande kampanj för att motverka langning. Att motverka langning är en del av våra försäljningsregler och vi lägger därför mycket energi och arbete på att informera om detta. Kampanjen riktade sig främst till föräldrar och gav råd och tips om hur man bemöter tonåringar när de vill ha hjälp med att köpa ut. Det handlar om att våga säga nej och att ha argumenten för att kunna säga emot.

Valutaförändringarna gjorde att vissa leverantörer uttryckte ett missnöje över att vi inte ordnade ett extra tillfälle för prisändringar utöver de två vi har om året. Vår ensamrätt gör att det är viktigt med förutsägbarhet i affärsrelationerna med leverantörerna och vi gick dem därför inte till mötes. Konkurrensverket, som utövar

kontinuerlig tillsyn av vår verksamhet, ansåg att vi agerade riktigt.

Vårt dotterbolag Lagena verkar i en bransch i förändring på en konkurrensutsatt marknad. Underskott och övertalighet gjorde att Lagena i juni tvingades varsla 33 medarbetare, vilket ledde till att en vild strejk utbröt. Efter fackliga förhandlingar blev totalt 26 medarbetare uppsagda.

Höga ambitioner

Med Systembolagets nya strategiska plan har vi lagt ribban högt inför de kommande åren. Den innebär ett delvis nytt sätt att tänka. Grundläggande är att vi ska fortsätta med att leva upp till, och helst överträffa, de ambitiösa mål vi har i relation till våra olika intressenter. Vi har föresatt oss att bli mer kundorienterade och aktiva samt tydliga i dialogen med våra kunder för att möta deras förväntningar, även när det gäller alkohol och hälsa.

Detta kommer att kräva energi och engagemang från alla i vår organisation. Vår förmåga att förändras kommer att sättas på prov. Men jag är övertygad om att alla Systembolagets medarbetare kommer att anta utmaningen med uppkavlade ärmar. Finns det egentligen något mer stimulerande än att få vara med om att arbeta med vår tids kanske viktigaste folkhälsofråga?

Magdalena Geger
Verkställande direktör

Den svenska modellen

Även om vi är många som uppskattar alkoholdrycker och dricker dem med måtta, kan vi inte bortse från att alkoholen samtidigt är ett av våra största folkhälsoproblem. Ju mer alkohol som konsumeras av befolkningen i vårt land, desto fler sjukdomar, olyckor och sociala problem får vi som en direkt konsekvens. Målet för den svenska alkoholpolitiken är därför att minska den totala konsumtionen av alkohol.

Ett medel för att uppnå minskad alkoholkonsumtion är att begränsa tillgängligheten. Ett av de viktigaste verktygen är Systembolaget. Genom Systembolagets ensamrätt finns en detaljhandelsmarknad för alkohol i Sverige som är fri från vinstintresse. Detta är en avgörande förutsättning för att kunna förverkliga den alkoholpolitik som Sveriges riksdag beslutat om.

Hälsa i stället för vinst

På en konkurrensutsatt marknad pågår en ständig kamp mellan olika företag om att vinna nya kunder och marknader. Det driver upp försäljningen och därmed konsumtionen. I detta scenario är ägarnas önskemål om maximal vinst en stark drivkraft.

För varor som alkohol, som kan ha avsevärda negativa konsekvenser för folkhälsan, gäller en annan spelplan. Om man vill främja det övergripande målet om välbefinnande och välfärd är det

rationellt och naturligt att eliminera de försäljningsdrivande krafter som fri konkurrens innebär. Systembolaget kan som enda aktör bedriva verksamheten med folkhälsan som mål i stället för att sträva efter så stor vinst som möjligt.

Inget vanligt monopol

Syftet med ett monopol är ibland att skydda den inhemska produktionen av varor. Detta har dock aldrig varit syftet med Systembolaget. Tvärtom. En grundläggande förutsättning för att det svenska alkoholmonopolet ska vara förenligt med EU:s konkurrensregler är att Systembolaget iakttar likabehandling, objektivitet och transparens. Det innebär bland annat att Systembolaget inte får favorisera svenska produkter.

Sverige ett föredöme

Den svenska modellen för försäljning av alkohol är 160 år gammal. Du kan följa utvecklingen på

Det började 1850. Ett bolag bildades i Dalarna som fick ensamrätt att inneha försäljnings- och utskänkningsställen för alkoholdrycker. Det var världens första alkoholmonopol. Bolaget fungerade så väl att modellen spreds över hela landet. 1955 slogs de lokala monopolerna ihop till ett riksbolag.

1850

Det första "Systembolaget" bildades av några bergsmän i Falun. Bränneriförsäljningen skulle ske "utan beräkning på egen vinst eller fördel". Vinsten skulle tillfalla staden och gå till allmännyttiga ändamål.

1919

Motbok införs i hela landet efter fem års test i Stockholm. Skötsamhet var ett krav för att få en motbok. Ofta styrde förmögenhet och position i samhället.

1955

Motboken avskaffas och de 41 lokala systembolagen slås samman till ett riksbolag – Nya Systemaktiebolaget.

tidslinjen här nedan. I mitten på 1800-talet tillhörde Sverige de länder i Europa som hade den högsta konsumtionen av alkohol. Man drack då nästan fyra gånger mer per capita än vad vi gör idag. Så Systembolaget gör onekligen skillnad.

Olika former av monopol förekommer på många olika ställen i världen. I USA etablerades monopol i flera av delstaterna under 1930-talet och de flesta finns kvar än idag. Ett starkt skäl var folkhälsan. Finansmannen John D Rockefeller lät i samband med detta genomföra en studie för att utröna vilket sätt att sälja alkohol som var det bästa för folkhälsan. Svaret blev att den svenska modellen var bäst.

Från jordbruksfråga till folkhälsofråga

I våra grannländer Finland och Norge finns monopol som i stort sett fungerar på samma sätt som det svenska. På Island och Färöarna likaså. Den svenska modellen är alltså i mångt och mycket en nordisk modell.

I Europas olika länder sker nu en gradvis förändring av synen på alkoholprodukter. Medvetenheten om skadeverkningarna har ökat. Man talar allt oftare om reglering i stället för liberalisering. Inköpsåldrar höjs. Varningstexter på etiketter införs. Långsamt håller det som alltid varit en jordbruksfråga på att bli en folkhälsofråga.

Alkoholfrågan på agendan

Den nuvarande svenska alkohollagen är från 1995. En översyn av lagen gjordes 2008 och en ny proposition är planerad att läggas fram för riksdagen våren 2010. Nyckelfrågor för Systembolaget är distanshandel och gårdsförsäljning.

Utifrån ett internationellt perspektiv håller världshälsoorganisationen WHO på att arbeta fram en global alkoholstrategi. Denna är planerad att tas upp på Världshälsomötet under 2010. Europeiska kommissionen publicerade sin första rapport om implementering av EU:s alkoholstrategi i september 2009. Frågan om alkohol och hälsa blir alltmer aktuell, även i ett internationellt perspektiv.

Den svenska regeringen arrangerade ett expertmöte om alkohol och hälsa under Sveriges ordförandeskap i EU. Teman för mötet var två områden i EU:s alkoholstrategi, hur kan vi skydda barn, ungdomar och ofödda barn mot alkoholrelaterade skador, och hur kan alkoholskador bland vuxna förebyggas, särskilt på arbetsplatser och för äldre. Systembolaget medverkade, bland annat höll Systembolagets vd ett anförande om vikten av en bra ålderskontroll.

I mitten av 1800-talet drack man nästan fyra gånger mer per capita än vad vi gör idag.

1965

Mellanöl klass II B införs och säljs i dagligvaruhandeln. Försäljningen ökade kraftigt under 1960-talet och första halvan av 1970-talet. Mellanölet förbjöds i livsmedelsbutiker 1977.

1991

Systembolaget öppnar första butiken med självbetjäning i Filipstad.

1995

Sverige blir medlem i EU. Alla monopol inom alkoholområdet avvecklas utom Systembolagets detaljhandelsmonopol.

1997

EU-domstolen slår fast att Systembolagets detaljhandelsmonopol är förenligt med EU-rätten (Franzéndomen).

2007

EU-domstolen beslutar att Sveriges förbud mot distanshandel med alkohol strider mot EU-rätten. Det blir tillåtet att beställa alkohol från andra EU-länder, via exempelvis internet, men svensk alkoholskatt ska betalas (Rosengrendomen).

2004

Det svenska undantaget med skattefria införselkvoter avskaffas för resande och EU:s indikativa värden för införsel för privat bruk börjar gälla fullt ut.

Alkoholens avigsidor

Alkohol drycker är i hög grad knutna till kultur, tradition och historia. För flertalet konsumenter förknippas alkohol mestadels med ett antal positiva aspekter på livet – umgänge, fest och måltider. Men det finns också många avigsidor. Omdöme, reaktioner och kontroll försämras hos den som dricker. I det vidare perspektivet kan stora problem orsakas för individen, den närmaste omgivningen och samhället i stort.

Alkoholens konsekvenser för andra personer än den som dricker är ett starkt skäl för att vidta effektiva åtgärder för att minska bördan och omfattningen av de alkoholrelaterade problemen. Enligt Folkhälsoinstitutet har idag ungefär 400 000 svenska barn en mamma eller pappa som dricker för mycket. Aggressivitet, misshandel och sociala problem kan ofta bli följderna.

Stora kostnader

Långvarigt bruk av alkohol kan orsaka beroende, sjukskrivningar och kroniska sjukdomar som cancer. Mer än 10 000 vårdplatser inom socialtjänst och sjukvård används för vård av alkoholrelaterade skador. Mellan 5 000 och 7 000 svenskar dör varje år på grund av sjukdomar eller skador som har samband med alkoholdrickande. Av de personbilsförare som omkommer i trafiken är nästan en tredjedel påverkade av alkohol.

Att beräkna alkoholens totala kostnader för samhället är svårt. Åsikterna hos olika intressenter går tydligt isär hur en sådan beräkning ska göras. Klart är emellertid att det rör sig om åtskilliga tiotals miljarder kronor årligen och att samhällets kostnader vid överstiger inkomsterna från alkoholen.

Viktigt med minskad konsumtion

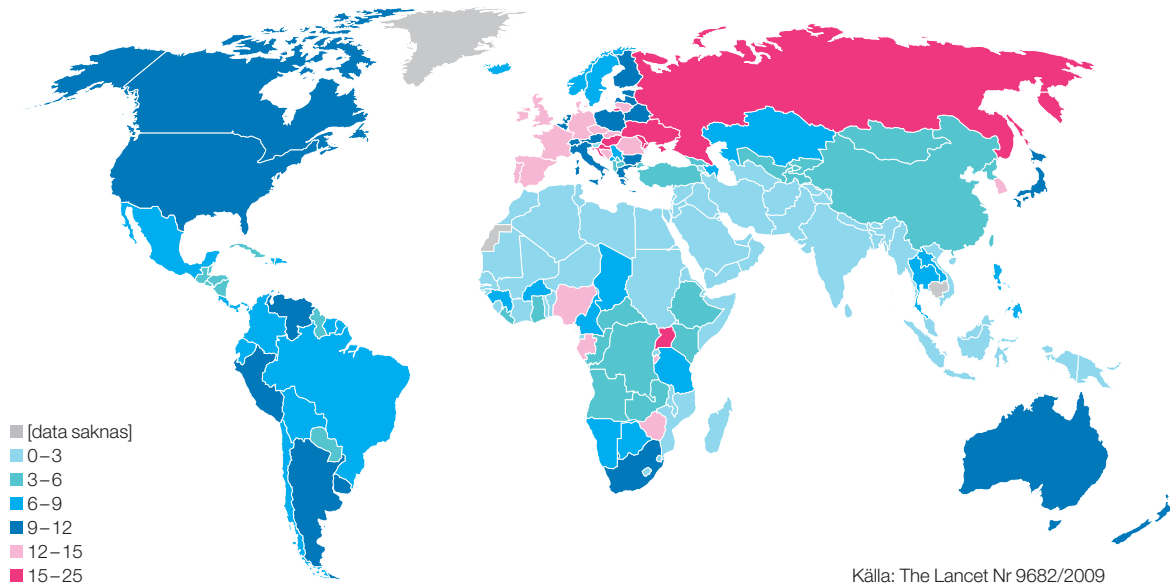
Forskarna är överens: det finns ett tydligt samband mellan den genomsnittliga konsumtionen av alkohol i en befolkning och antalet storkonsumenter. Ökar snittkonsumtionen, ökar också

antalet storkonsumenter. Slutsatsen är att alla svenskar har ett gemensamt och solidariskt ansvar för hälsan i vårt land. Genom att vidta åtgärder som minskar totalkonsumtionen kan vi också påverka storkonsumenterna.

Men alkoholproblem är inte bara relaterade till den minoritet som konsumerar mest eller är beroende. Merparten av de problem som alkoholen orsakar återfinns bland den stora gruppen av låg- och medelkonsumenter. Givetvis är risken för att den enskilde individen drabbas av problem mindre när man konsumerar mindre. Men genom att gruppen av låg- och medelkonsumenter är så stor blir de samlade problemen för hela befolkningen stora i denna grupp. Problemen tar sig uttryck i ökande antal cancerfall, hjärtproblem, psykiska problem, olycksfall, sjukfrånvaro, minskad produktivitet, med mera. Detta är ett mycket viktigt skäl till att minska konsumtionen i hela befolkningen.

Alkohol och global hälsa

Den brittiska tidskriften *The Lancet* publicerade 2009 tre artiklar med översikter om alkohol och global hälsa. Den första artikeln beskrev alkoholens roll för sjukdom och kostnader. I hela världen svarade alkoholen för 3,8 procent av dödligheten, 4,6 procent av sjukdomsbördan 2004 och är därmed en av de största åtgärdbara riskfaktorerna. Alkoholens del av sjukdomsbördan beräknas ha ökat med 15 procent sedan 2000.

Exponering för alkohol globalt – registrerad och oregistrerad alkoholkonsumtion, per land 2003, liter ren alkohol per vuxen. Sverige har en jämförelsevis låg konsumtion.

Kostnaderna för alkohol beräknas till mer än en procent av BNP i hög- och medelinkomstländer och inkluderar inte bara sjukvårdskostnader utan också kostnader för sociala konsekvenser. Artiklarna framhåller att det är angeläget att öka ansträngningarna att minska bördan och kostnaderna av alkohol. Forskningsresultaten visar att göra alkoholen dyrare och mindre tillgänglig är mycket kostnadseffektiva åtgärder.

Konsumtionen i Europa

Europeiska kommissionen publicerade sin rapport om implementering av EU:s alkoholstrategi i september 2009. Där konstateras att alkohol är den tredje största riskfaktorn för ohälsa i EU och orsakar 195 000 dödsfall varje år. Mellan 2002 och 2006 har konsumtionen varit oförändrad i de flesta medlemsländerna. I åtta länder har den ökat.

I flera länder finns strävanden att höja åldersgränsen och sänka promillegränsen för rattfylleri. Rapporten konstaterar att arbetet med alkoholstrategin har startat lovande men att mycket återstår. Den ekonomiska krisen har också lett till en fokusering på den roll som alkoholkonsumtionen spelar för ojämlikhet i ohälsa.

Om Systembolaget inte fanns

Svenskar har två roller i förhållande till Systembolaget – som medborgare och som kunder. Systembolaget måste hela tiden balansera dessa roller. Som kund kräver svensken tillgänglighet och god service. Som medborgare att Systembolaget uppfyller sin ansvarsfulla roll då det gäller att begränsa alkoholkonsumtionen och därmed främja folkhälsan.

Även om det i viss mån är en hypotetisk upplevelse, eftersom det inte finns något alternativ att jämföra med, finns det ändå möjlighet att med expertisens hjälp göra en teoretisk kartläggning av vad Systembolaget betyder för folkhälsan i Sverige.

Alternativen avskräcker

En internationell forskargrupp under ledning av Harold Holder vid Prevention Research Center i Berkeley, Kalifornien, har på uppdrag av Folkhälsoinstitutet studerat vilka effekterna skulle

bli om Systembolagets monopol avskaffades. Utgångspunkten för rapporten är att Systembolagets butiker ersattes antingen med försäljning i licensierade butiker som enbart säljer alkoholdrycker eller försäljning i livsmedelsbutiker.

Rapportens slutsatser är medvetet försiktiga men ändå mycket tydliga. Den genomsnittliga årskonsumtionen per person (över 15 år) skulle enligt forskarna öka med 14 procent (cirka 1,4 liter/person) om försäljningen begränsades till licensierade specialbutiker, eller med 29 procent (cirka 2,8 liter/person) om alla alkoholdrycker såldes i dagligvaruhandeln. Ökningen skulle läggas till den dåvarande uppskattningen av totalkonsumtionen på 9,7 liter/person per år.

Ur folkhälsosynpunkt innebär ökad totalkonsumtion alltid ökning av de alkoholrelate-

Ökning av vissa alkoholskador om alkoholmonopolet avskaffas

	Specialbutiker	Livsmedelsbutiker
Alkoholrelaterad sjukdom, dödsfall	460	1 060
Dödsolyckor	110	240
Själv mord	130	290
Mord	10	30
Dödsfall totalt	720	1 620
Rapporterade misshandelsfall	7 900	16 700
Sjukpenningdagar	4 900 000	10 700 000

Källa: Vilka skulle effekterna bli om Systembolagets detaljhandelsmonopol avskaffades? Harold Holder m.fl., Folkhälsoinstitutet, 2007, uppdaterad av Thor Norström med 2006 års siffror.

rade skadorna. Enligt rapporten, som redovisar uppgifter för 2005, skulle en övergång till licensierade specialbutiker medföra 700 fler dödsfall, 6 700 fler fall av misshandel och 7,3 miljoner fler sjukskrivningsdagar. Alternativet med övergång till försäljning i dagligvaruhandeln skulle leda till 1 580 fler dödsfall, 14 200 fler misshandelsfall och 16 miljoner fler sjukskrivningsdagar. Skadeökningar orsakade av sjukdomsfrånvaro i scenarier med dagligvaruhandeln skulle ge ett produktionsbortfall motsvarande 12,7 miljarder kronor.

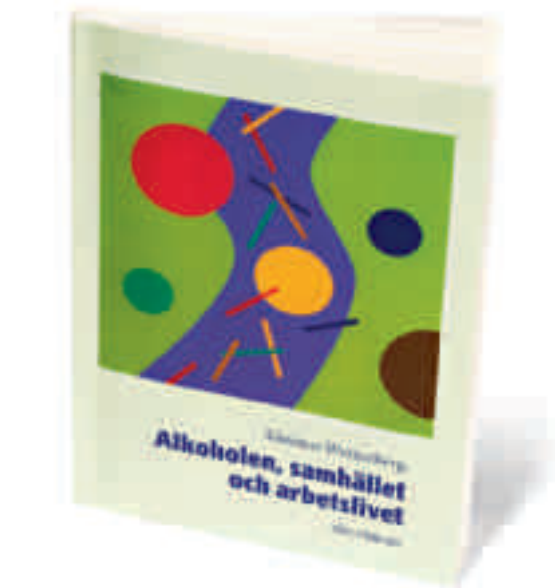
Rapportens sammanfattning är tydlig: konsekvenserna av att införa ett system med alkoholförsäljning i licensierade privata butiker skulle 2008 vara till klar skada för folkhälsa och säkerhet i Sverige. Resultatet stämmer väl överens med den alkoholforskning som till exempel WHO stöder sig på.

Ökad risk för olyckor i arbetet

Gunnar Wetterberg, som är samhällspolitisk chef på Saco, har skrivit en bok som fokuserar på relationen alkohol och arbetsliv. Hur stort är produktionsbortfallet på grund av alkoholmissbruk? Vad spelar alkoholen för roll vid arbetsplatsolyckor? Vilken är notan för samhället?

När det gäller produktionsbortfallet hänvisar Gunnar Wetterberg till Försäkringskassans statistik. Enligt den kan 0,8–0,9 procent av sjukskrivningarna över 59 dagar kopplas till alkoholdiagnoser (avser 1999–2003). Bland långtids-sjukskrivna var 2–4 procent missbrukare av alkohol, narkotika eller läkemedel. Författarens slutsats är dock att siffrorna säkerligen är i underkant eftersom alkoholproblem ofta döljs bakom annan ohälsa.

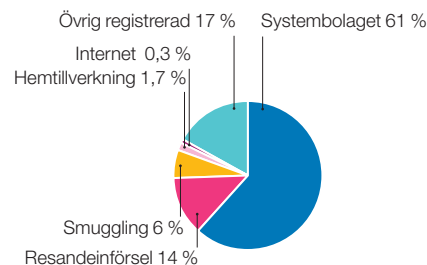
Att alkoholbruk ökar risken för olyckor i arbetslivet är självklart enligt Gunnar Wetterberg, men uppgifterna varierar starkt om hur stort problemet är. Författaren anger några olika exempel. Tysk officiell statistik säger att 7–10

procent av arbetsplatsolyckorna är alkoholrelaterade. För arbetsplatsolyckor med dödlig utgång är talen sannolikt högre. Amerikanska och engelska studier anger att det i 4–11 procent av fallen handlade om koncentrationer på över 0,8 promille.

Total alkoholkonsumtion

Andel av konsumtionen mätt i ren alkohol 2009 per invånare 15 år och äldre

I takt med Europa

När Sverige gick med i EU accepterades att Sverige fick behålla detaljhandelsmonopolet. Man konstaterade att det grundläggande syftet med Systembolaget var att skydda folkhälsan mot alkoholens skadeverkningar. Beslutet togs under förutsättning att Systembolaget följer EU-rättsliga regler. Detta innebär ett krav på icke-diskriminering.

Svenska produkter får inte favoriseras. Prissättningen måste ske utifrån objektiva kriterier, lika för inhemska och utländska produkter. Det måste också vara möjligt för Systembolagets leverantörer att överklaga en avvisad offert eller ett beslut om att ta en produkt ur sortimentet. För att möjliggöra detta har Alkoholsortimentsnämnden inrättats.

Nämnden har bland annat beslutat att boxviner och blanddrycker, så kallad alkoholisk, måste få säljas i Sverige. Detta beslut fattades efter att Systembolaget avvisat offerter på dessa typer av produkter med hänvisning till folkhälsan. Boxviner svarar idag för över hälften av vinförsäljningen.

Överenskommelsen med EU innebär att svenska Konkurrensverket ska övervaka att Systembolagets verksamhet är icke-diskriminerande. Rapporter skickas till EU-kommissionens konkurrensenhet två gånger per år. Konkurrensverket har inte vid något tillfälle framfört att Systembolagets verksamhet är diskriminerande.

Successiv anpassning

Sedan inträdet i EU har ett antal anpassningar till det europeiska regelverket skett. EU-domstolen slog 2006 fast att svensk alkoholskatt ska betalas även vid import för privat bruk. Enda undantaget är när den resande själv tar varorna över gränsen. EU-domstolen fann 2007 att det svenska förbudet mot import genom ombud av alkohol inte var förenligt med EU-rätten. I konsekvens med detta ändrades den svenska alkohollagen den 1 juli 2008.

EU-kommissionen har också haft synpunkter på att skatten på öl, som främst produceras i Sverige, varit för låg jämfört med vin, som huvudsakligen produceras i andra medlemsländer. Därför beslutade den svenska riksdagen att jämna ut skillnaden från den 1 januari 2008.

Frågan om gårdsförsäljning het

Möjligheten för svenska alkoholproducenter att sälja alkoholdrycker på tillverkningsstället, så kallad gårdsförsäljning, har varit föremål för debatt. Den avgörande frågan är om en sådan gårdsförsäljning är förenlig med den svenska alkoholpolitiken, detaljhandelsmonopolet samt EU-rätten. Den alkohollagutredning som presenterades våren 2008 kom till slutsatsen att

gårdsförsäljning inte är förenligt med EU-rätten och därför inte bör tillåtas. Regeringen har i januari 2010 lagt fram en lagrådsremiss med förslag till en ny alkohollag. I remissen anges att frågan om gårdsförsäljning ska utredas vidare och att ett förslag ska tas fram hur gårdsförsäljning kan ske på ett sätt som är förenligt med EU-rätten och Systembolagets detaljhandelsmonopol, och utan att det får negativa konsekvenser för folkhälsan.

Systembolaget ser emellertid en möjlighet att i sin verksamhet och inom EU-rättens ramar möta de önskemål som finns på en utökad service för gårdar och deras besökare. Detta skulle kunna ske via den nya, utvecklade e-handelstjänsten. Beställning sker på gården och uthämtning sker därefter i Systembolagets butiker. Producenterna har också möjlighet att lagerföra sina varor i den systembutik som ligger närmast produktionsanläggningen.

Sjunkande alkoholpriser

Sedan EU-inträdet 1995 har realprisindex i Sverige sjunkit med 2 procent för sprit, med 3 procent för vin och med 30 procent för starköl. Under samma tid har hushållens disponibla inkomster ökat med mer än 30 procent. Detta har varit en bidragande orsak till den ökade svenska alkoholkonsumtionen under det senaste decenniet.

Sverige har de sjätte högsta priserna på alkoholdrycker i Europa enligt en jämförelse som gjordes av EU:s statistikorgan 2006. Högst priser hade Norge och Island.

Liberala regler för införsel

Den fria resandeförseln för eget bruk sätter ett starkt tryck nedåt på alkoholskatterna när det finns skillnader mellan näraliggande länders skattenivå. Danmark och Finland har sänkt sina alkoholskatter av den anledningen. I Finland blev följden ökad alkoholkonsumtion vilket fått till konsekvens att alkoholskatten åter höjts, senast hösten 2009.

Den så kallade indikativa nivån ska enligt EU-reglerna vara en riktlinje för när en persons införsel vid resande ska räknas som personligt bruk. För alkoholdrycker är nivån satt till 10 liter sprit, 20 liter starkvin, 90 liter vin samt 110 liter öl. Detta motsvarar ungefär 2,5 års konsumtion enligt Folkhälsoinstitutets maximigräns för måttligt drickande.

Prisnivåindex för alkoholdrycker

Norge	229
Island	226
Irland	181
Finland	170
Storbritannien	152
Sverige	145
Danmark	128
EU-27	100
Frankrike	91
Tyskland	82
Spanien	81
Bulgarien	69

Källa: Eating, drinking, smoking – comparative price levels in 37 European countries for 2006, Eurostat.

Att balansera ansvar och service

Högt pris genom höga skatter vid försäljning av alkohol har visat sig vara ett effektivt sätt att begränsa konsumtion och skador. Men detta kräver stöd från medborgarna och begränsningarna måste upplevas som rimliga. För Systembolaget innebär det en väl avvägd balans mellan socialt ansvar och god service.

Grundläggande är det svenska folkets syn på alkoholen och dess effekter samt inställningen till begränsningar. Detta ska matchas av förväntningarna på vad som är god service. Även om de yttre förutsättningarna i dessa avseenden ständigt ändras, är det avgörande att Systembolaget hela tiden är troget sitt uppdrag att begränsa alkoholens skadeverkningar.

Systembolaget säljer inte till någon som är under 20 år. Mätningar under 2009 visar att ålderskontrollen aldrig varit bättre.

Uppdraget är tydligt

Detaljhandelsmonopolet finns till av en enda anledning. De alkoholrelaterade problemen blir mindre om alkohol säljs utan att styras av vinstintresse. Systembolagets uppdrag är att bidra till att begränsa alkoholens skadeverkningar och därigenom förbättra folkhälsan. Uppdraget styrs av alkohollagen, Systembolagets avtal med staten samt statens ägardirektiv.

Den totala alkoholkonsumtionen ska hållas nere genom begränsad tillgänglighet i form av kontroll över butiksnätet och öppettiderna. Försäljningen ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras. Systembolaget arbetar aktivt med att efterleva alkohollagens försäljningsregler – att inte sälja till någon under 20 år, att inte sälja till berusade samt att motarbeta langning. Verksamheten ska bedrivas effektivt och Systembolaget ska även informera om alkoholens risker på ett tydligt och kommunikativt sätt.

Balanserade avvägningar

Ett exempel på avvägningen mellan tillgänglighet och folkhälsa var riksdagens beslut att införa lör-

dagsöppet. Ett annat var Systembolagets beslut att införa självbetjäning. Det togs efter en lång försöksperiod och syftade till att stärka legitimiteten bland svenskarna. Undersökningar visar att kunderna föredrar självbetjäning, att man får välja själv, och att väntetiderna upplevs som kortare.

Vad påverkar försäljningen?

Thor Norström och Mats Ramstedt, båda alkoholforskare vid Stockholms universitet, har på Systembolagets uppdrag studerat hur faktorer som pris, inkomst, öppettider och antal försäljningsställen påverkar försäljningen av alkoholdrycker.

Utgångspunkten för studien är Systembolagets försäljningsutveckling åren 1995–2007. Under denna period minskade realpriset för vin och sprit marginellt, medan det sänktes med cirka 30 procent för öl. Lördagsöppet infördes 2002, antalet butiker växte och självbetjäningsbutikerna ökade i antal.

Slutsatserna som forskarna drar är att försäljningsökningen av starköl och vin endast till en liten del kan kopplas till ökad butikstäthet och lördagsöppet. Helt avgörande för försäljningsökningen för dessa produktslag är enligt forskarna att hushållens disponibla inkomster steg med 30 procent under åren 1995–2007.

För sprit skulle förändringarna i pris, inkomst och tillgänglighet enligt forskarna ge en förväntad ökning av försäljningen på cirka 40 procent. I stället minskade försäljningen lika mycket. Den möjliga förklaringen är att Systembolagets försäljning ersatts av resandeförsäljning och annan oregistrerad försäljning.

Möjligheten att välja själv i butiken är viktig för Systembolagets kunder. Idag är 357 av våra 412 butiker inrättade för att erbjuda självbetjäning.

Viktigt med bra balans

Systembolagets uppdrag baseras på en solidaritet med, och omsorg om, människor som riskerar att fara illa av alkoholkonsumtion. Detta avspeglar sig också i att vi ständigt strävar efter att utveckla vårt sociala, miljömässiga och etiska ansvar.

Begreppen ansvar och service styr hela vår verksamhet. Vi måste hela tiden göra en bra avvägning mellan dem. Vi kan inte bara fokusera på service och effektivitet utan att samtidigt arbeta med det sociala ansvaret.

Väsentliga frågor styr hållbarhetsarbetet

Systembolagets verksamhet inklusive vårt hållbarhetsarbete (CSR) utgår från uppdraget. Under 2009 har vi integrerat CSR i vår nya, fyraåriga strategiska plan och en ny etikpolicy har formulerats. Som ramverk för vårt hållbarhetsarbete har vi valt FN-initiativet Global Compact och dess fyra områden mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption.

Alla företag har ett ansvar för frågor som rör socialt ansvar och hållbar utveckling, såväl statligt ägda som privatägda företag. De statligt ägda företagen ska enligt statens ägarpolicy vara föredömen.

Ansvar ligger i uppdraget

Systembolagets alkoholpolitiska uppdrag innebär ett samhällsansvar. Det ansvaret ska vi dessutom utföra på ett sätt som är hållbart för människor och miljö. Enligt våra kundundersökningar vet vi att våra kunder uppskattar att vi tar detta utökade samhällsansvar. Tillsammans med de nordiska alkoholmonopolen är vi en stor global inköpsaktör. Det ger oss en unik möjlighet till hållbar påverkan.

Ett tredelat samhällsansvar

Vi delar in vårt samhällsansvar i tre arbetsområden; vårt alkoholpolitiska uppdrag, vårt engagemang i alkoholfrågan och vårt CSR-arbete. Vårt alkoholpolitiska uppdrag är kärnan i vår verksamhet.

Systembolaget arbetar också med alkoholfrågor genom stöd till analys och alkoholforskning, kommunikation av alkoholfria alternativ och vårt dotterbolag IQ-initiativet som lyfter fram goda exempel på smartare förhållningsätt till alkohol.

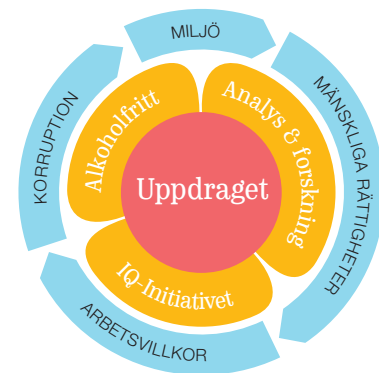
I vårt samhällsansvar ryms även det arbete vi genomför i syfte att utföra vårt uppdrag på ett socialt, etiskt och miljömässigt ansvarsfullt sätt. Vi använder CSR som ett samlande begrepp för detta arbete och har FN-initiativet Global Com-

pacts tio principer för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption som ramverk.

CSR – en del av den strategiska planen

Systembolagets CSR-mål uttrycks på följande sätt: ”Att ta ansvar för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, korruption och miljö i egen verksamhet och i leverantörskedjan, i enlighet med Global Compacts principer genom att vara hållbara och kostnadseffektiva i alla processer och beslut”.

Systembolaget tog 2008 fram en plattform som beskriver hur vi ska ta ansvar för vår påverkan på människor och miljö, vad arbetet ska leda

- Begränsa alkoholens skadeverkningar
- Utökad engagemang i alkoholfrågan
- Hållbarhetsarbetet/CSR. Bedriva verksamheten i linje med FN-initiativet Global Compacts principer

till och hur det ska genomföras. Arbetet föregicks under 2007 av omvärldsbevakning, riskanalys och intressentdialog. En del av plattformen presenteras i detta kapitel. Utifrån det uppsatta målet tar Systembolagets CSR-grupp årligen fram en handlingsplan för hållbarhet. I den nya strategiska planen för 2010–2013 har det finansiella perspektivet utvidgats med att vi ska vara hållbara och kostnadseffektiva i alla processer och beslut.

Koordinerat CSR-arbete

Systembolagets CSR-arbete är integrerat i den ordinarie verksamheten och följer statens riktlinjer för hållbarhet. Ytterst ansvarig är styrelsen och företagsledningen, där marknadsdirektören tidigare haft huvudansvaret. Från och med 2010 är inköpsdirektören huvudansvarig.

Under 2009 har CSR-frågor regelbundet varit på företagsledningens mötesagenda. Som stöd i arbetet har företagsledningen en tvärfunktionell CSR-grupp. Gruppen, som leds av en CSR-koordinator, har en övergripande roll för den strategiska planeringen och operativa samordningen. Under året har vi inrättat en styrgrupp för CSR vars främsta uppgift är att vara förberedande instans för beslut i företagsledningen.

Miljö- och korruptionsarbetet drivs av en miljö- respektive etikgrupp. Frågor som rör mänskliga rättigheter och arbetsvillkor i dryckesleverantörskedjan bedrivs inom ramen för det nordiska CSR-samarbetet.

Våra viktigaste frågor

För att nå vårt övergripande CSR-mål och möta våra intressenters förväntningar på ett hållbart företagande har CSR-gruppen under 2009 kartlagt och analyserat vårt befintliga arbete och prioriterat våra framtida insatser. Kartläggningen gjordes utifrån omvärldsbevakning och Systembolagets planer, policier och riktlinjer som har bäring på hållbar utveckling. Den byg-

ger också på de många dialoger och enkäter vi har haft under lång tid med medarbetare, leverantörer, producenter, frivilligorganisationer och ägare.

I kartläggningen framkom synpunkter på att målen med vårt arbete varierar för olika områden liksom hur väl vi kommunicerat vårt hållbarhetsarbete till bland annat medarbetare. Våra intressenter förväntar sig att vi tar ett mer uttalat ansvar för vår miljö- och klimatpåverkan samt att vi påverkar vår leverantörskedja i en hållbar riktning.

Utifrån kartläggningen har Systembolagets styrelse och företagsledning fattat beslut om fem fokusområden för hållbarhetsarbetet 2010–2013:

- integrerad hållbarhetsstyrning
- kompetensutveckling
- transparent kommunikation
- klimat
- hållbara inköp

Det löpande arbetet mot korruption och att utveckla de interna arbetsvillkoren fortgår. Enligt den långsiktiga miljöplanen fortsätter vi att fokusera på inköp av ekologiska produkter, använda miljövänliga byggmaterial och transporter, minimera energiförbrukningen samt miljövänlig restprodukthantering.

Kompletterande information om vårt hållbarhetsarbete finns i GRI-bilagan på Systembolagets webbsida.

Vår sfär av intressenter

De olika intressenterna ställer krav på Systembolagets verksamhet utifrån sina respektive utgångspunkter. Kraven varierar sinsemellan och även över tid. För att hålla oss uppdaterade med intressenternas förväntningar, önskemål och krav har vi hela tiden en levande dialog med dem.

Dialoger med intressentgrupper sker bland annat i form av möten, seminarier, elektronisk omvärldsbevakning samt analyser. Exempel på detta är Systembolagets årsstämma som är öppen och även tillgänglig på webben. Under 2009 hade vår nya vd ett telefonväkteri där alla hade möjlighet att framföra synpunkter på vår verksamhet.

Löpande dialoger

Opinionsindex (OPI) som mäts månatligen redovisar nöjdheten med Systembolaget, såväl generellt bland medborgarna som specifikt hos kunderna. Dialog med leverantörer och branschorganisationer sker löpande samt vid flera återkommande branschträffar. Den viktigaste dialogen med kunderna sker dagligen i butikerna genom de över 100 miljoner årliga kundbesöken. Kunderna möter också Systembolaget via företagets kundtjänst, genom telefon eller e-post. Den årliga Nöjd-Kund-Index-undersökningen (NKI) ger cirka 60 000 kunder möjlighet att sätta betyg, både på sin specifika systembutik och Systembolaget generellt. Medarbetarna ger årligen sin syn på arbetsuppgifter, utvecklingsmöjligheter samt Systembolaget som helhet.

Ägarens uppdrag styr

Det alkoholpolitiska uppdraget är grunden och kärnan i vår existens. Utöver detta ska Systembolaget kontinuerligt effektivisera verksamheten så att utrymme skapas för utveckling och förnyelse. Ansvarsfrågorna ska vara integrerade i företagskulturen och verksamhetsstyrningen.

Samhällets krav

Systembolagets verksamhet ska bedrivas på ett socialt, etiskt och miljömässigt hållbart sätt. Vi ska dessutom ta ett vidgat ansvar för vårt alkoholpolitiska uppdrag genom alkoholförebyggande samarbeten och tydlig information om alkoholens skadeverkningar.

Kundernas upplevelser

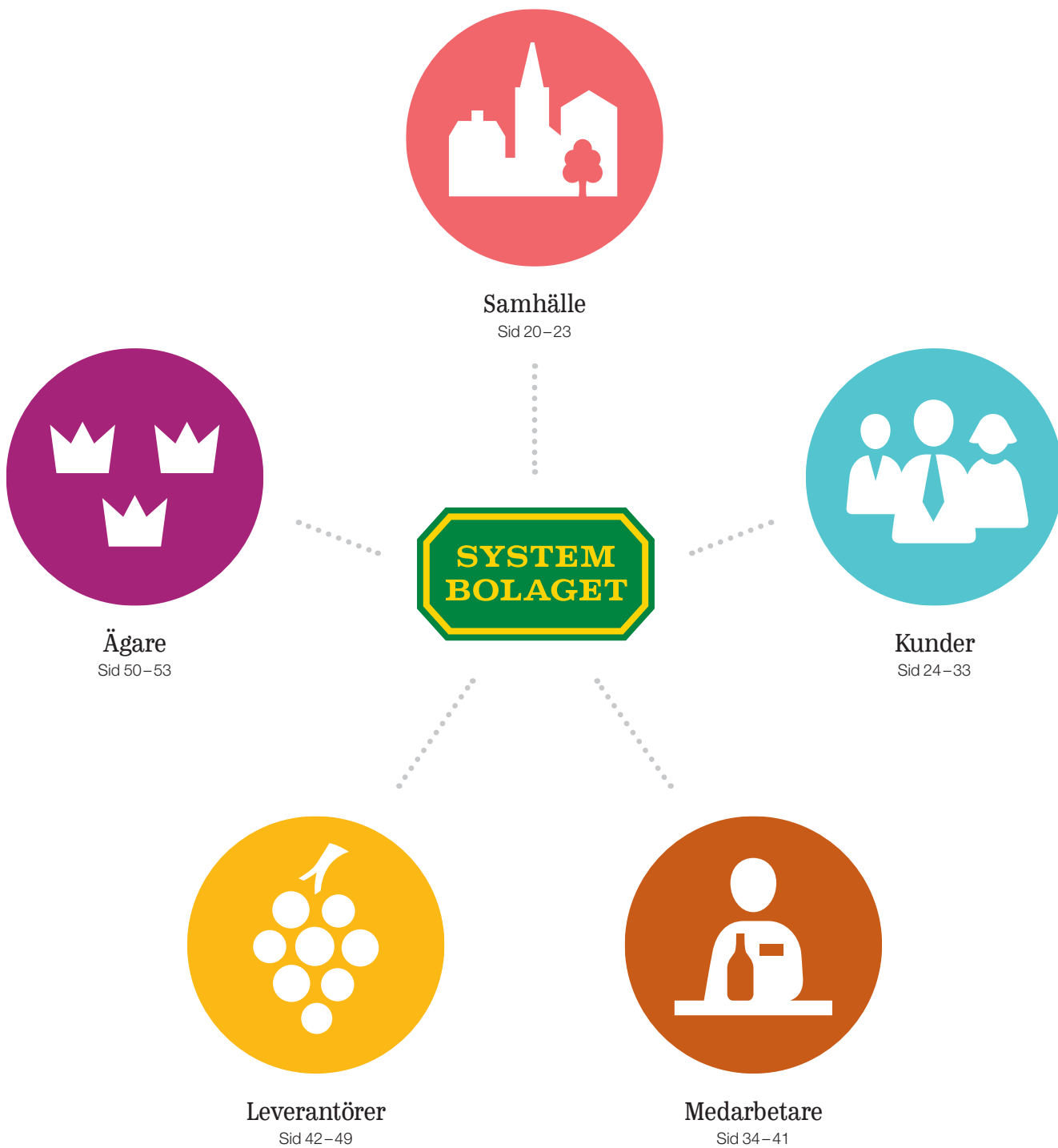
Systembolaget ska av kunderna uppfattas som en ledande detaljhandelskedja vad avser sortiment, kunnande, service och ansvar. Vi arbetar aktivt med frågor som ekologiskt odlade produkter, alkoholfria alternativ, miljövänliga transporter och restprodukthantering.

Kompetenta medarbetare

Välutbildade och engagerade medarbetare är en förutsättning för ansvarsfull försäljning och nöjda kunder. För att behålla och rekrytera kompetenta medarbetare och goda ambassadörer arbetar Systembolaget aktivt med mångfald, jämställdhet, arbetsvillkor och arbetsmiljö.

Ansvarsfulla leverantörer

Systembolaget är en stor inköpsaktör vilket innebär ett särskilt ansvar vad gäller ett neutralt produkturval. Det ger oss också en unik möjlighet att påverka dryckesindustrin i hållbar riktning. Vi bedriver ett arbete med de nordiska alkoholmonopolen, leverantörer och producenter för att säkerställa att de alkoholdrycker som säljs i våra butiker är producerade och hanterade på ett sätt som tar ansvar för både människor och miljö.

Ökat stöd för Systembolaget

I riksdagen finns en majoritet för att vi av folkhälsoskäl ska ha ett detaljhandelsmonopol för försäljning av alkoholdrycker i Sverige. Och ytterst är det svenska folkets syn på hur Systembolaget lever upp till sitt uppdrag som avgör acceptansen för monopolet. Under 2009 har opinionsindex ökat till 66 procent. Detta är det högsta värdet någonsin sedan mätningarna inleddes 2001.

Systembolaget arbetar kontinuerligt med att utveckla verksamheten så att en tydlig balans skapas mellan de två dimensionerna god service och ansvarsfull försäljning. Att lyckas med denna avvägning är avgörande för att svenska folket ska acceptera Systembolaget som ett alkoholpolitiskt verktyg.

Från 49 till 66 procent på åtta år

Opinionsindex (OPI) är ett strategiskt nyckeltal för Systembolaget. Mätningen görs av undersökningsföretaget SIFO varje månad. Då får ett representativt urval av den svenska allmänheten ta ställning till frågan: "Tycker du att man ska behålla Systembolaget och monopolet för försäljning av starköl, vin och sprit eller vill du att starköl, vin och sprit ska säljas i andra butiker?".

Dessa mätningar har genomförts sedan 2001. Då svarade 49 procent att man ville behålla Systembolaget. Sedan dess har trenden hela tiden

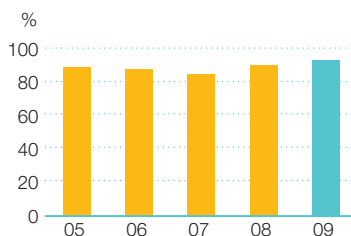
varit uppåtgående och 2009 svarade 66 procent positivt på samma fråga. Det är en remarkabel positiv förändring. Noterbart är att stödet är något större hos kvinnor än hos män. Stödet är också större hos yngre (15–29 år) och hos äldre (+65 år), samt i de norra delarna av landet.

Kontroll och sortiment positiva faktorer

Enligt OPI-mätningen anger de som är positiva till monopolet främst två skäl. Dels att försäljningen av alkohol sker under kontrollerade former, vilket främjar folkhälsan och skyddar ungdomar, dels att de är nöjda med sortimentet.

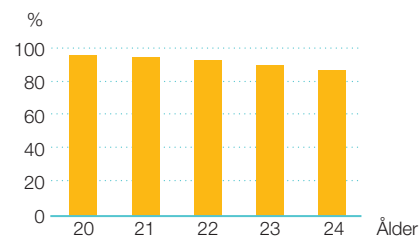
Via ett fristående företag sker kontinuerliga stickprov av vår effektivitet att göra ålderskontroller. Målsättningen för 2009 har varit att legitimation ska begäras vid 91 procent av kontrollköpen som genomförs av personer i åldern 20–25 år. Utfallet blev 93 procent. Vi kan konstatera att ålderskontrollen aldrig varit bättre.

Ålderskontroll 2005 – 2009

Ålderskontroll 2009

Resultat fördelat efter testköparnas ålder

Vad gör man när ens ton-
åring ber om alkohol?
På systembolaget.se finns
filmer med tips och råd.

För den knappa tredjedel som anser att monopolet ska avskaffas är de främsta anledningarna att de principiellt ogillar monopol och att de bedömer att tillgänglighet och öppettider skulle vara bättre utan monopol.

Negativ inställning till langning, men ...

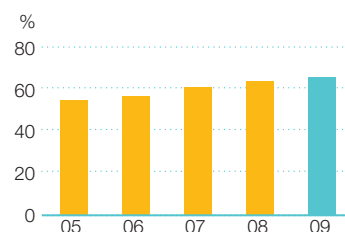
Systembolagets studier visar att nio av tio svenskar är negativt inställda till langning. Andra studier visar emellertid att cirka 75 procent av ungdomar under 18 år får tag i sin alkohol genom kamrater, äldre syskon och föräldrar. De ser inte sig själva som langare. Langare anses vara skumma typer som tillhandahåller smuggelsprit och hembränt medan man ser sin egen langning som ett sätt att rädda sin kompis, sitt yngre syskon eller sitt barn från att vända sig till langare.

Utifrån denna bakgrund genomförde Systembolaget under 2009 en bred kampanj. Budskapet var tydligt: det är inte en god gärning att köpa ut på detta sätt till ungdomar. Langning är langning oavsett vem som förmedlar alkoholen. Kampanjen riktade sig främst till tonårsföräldrar och omfattade reklamfilmer i tv, affischer i butik och reklam på utvalda sajter. Alla aktiviteter ledde till en kampanjsida där den kände

psykologen Bengt Grandelius, med 25 års erfarenhet av arbete med familjer, barn, ungdomar och vuxna, gav konkreta tips på hur man ska förhålla sig till ungdomar i frågor som rör alkohol och langning.

Kampanjen pågick under maj och juni. Den ledde till 128 000 besök på kampanjsidan. 18 000 av dessa besökare såg hela fem-minutersfilmen. Filmen blev utsedd till Sveriges bästa reklamfilm 2009 på Roygalan, anordnad av film- och tv-producenternas branschorganisation.

Opinionsindex 2005 – 2009

Opinionsindex mäter hur stor andel av Sveriges befolkning som vill behålla Systembolaget och detaljhandelsmonopolet för alkohol.

Ett engagemang som går långt

Under de senaste åren har Systembolaget blivit bättre inom i stort sett alla områden. Vi har förbättrat service och ålderskontroll. Vi har byggt upp modernare butiker, ett bredare sortiment och vi besitter mer kunskap än någonsin. Från denna plattform fokuserar Systembolaget under de närmaste åren på att ytterligare stärka ambitionen och målmedvetenheten att ta ansvar då det gäller alkohol och hälsa.

”Systembolaget är fortfarande ungdomars främsta källa för att få tag på alkohol. Därför spelar Systembolaget en central roll för att minska tillgången till alkohol bland unga och motverka en tidig alkoholdebut. Detta uppdrag sköter Systembolaget på ett mycket bra sätt.”

Carin Götblad, länspolis-mästare, Stockholm

I kundundersökningarna framhålls det sociala ansvaret som en av de faktorer som tydligast påverkar hur nöjda kunderna är med Systembolaget. Det är inom detta område som den största potentialen till utveckling finns för företaget. Systembolaget bedriver ett antal samarbeten som syftar till att stärka det sociala ansvarsstagandet. Under 2009 investerades 24,5 (23,8) miljoner kronor i dessa samarbeten (inklusive IQ-initiativet som beskrivs på nästa sida).

Samverkan med polisen

Systembolaget och polisen bedriver sedan våren 2006 ett riksomfattande samarbete mot langning och för skärpt ålderskontroll vid försäljningen i butikerna. Syftet är att minska ungdomsfylleriet och därmed riskerna för att unga ska bli utsatta för eller själva begå brott eller våldshandlingar.

Initiativ till samverkan tas lokalt. Fler och fler butiker och närpolis väljer att samarbeta löpande. Polisen informerar butiksmedarbetarna om hur falska legitimationer kan upptäckas, om alkoholrelaterade problem på orten och vilka grupper som langar. I samband med större försäljningsdagar har polisen funnits på plats i och omkring butiken för att förebygga och stoppa langning.

Stöd till alkoholforskning

Systembolagets råd för alkoholforskning ger stöd till samhällsvetenskaplig och medicinsk alkoholforskning med prioritet på förebyggande

arbete mot alkoholskador. Rådet har nio ledamöter: sex av dessa är framträdande representanter för alkoholforskning, tre representerar allmänna samhällsintressen.

Rådet arbetar oberoende och disponerade under 2009 tre miljoner kronor. Av 37 inkomna ansökningar beviljades 16. Projekten hade stor spännvidd – från ”Utveckling av substans P-relaterade mimetika som läkemedel mot beroende av alkohol och opiater” till ”Riskkonsumtion hos medelålders kvinnor – en prospektiv 10-årsuppföljning av sjuklighet och dödlighet”.

Satsning på alkoholfria alternativ

Systembolaget satsar på att höja kvaliteten på det alkoholfria sortimentet. Syftet med sortimentet är att kunna erbjuda alternativ med en ”vuxen” smak.

Under 2009 inleddes en aktiv kommunikation kring det alkoholfria sortimentet vid ett antal utvalda butiker. Detta skedde bland annat genom varuexponering vid kassorna och visade sig framgångsrikt. Försäljningen av alkoholfritt ökade under 2009 med 19 procent till cirka 1 miljon liter, vilket var 0,23 procent av den totala försäljningsvolymen. För 2011 är målet cirka 1,7 miljoner liter.

IQ: en smartare syn på alkohol

IQ:s uppgift är att skapa nytt fokus i alkoholfrågan och få fler att fundera över attityder och beteenden kring alkohol för att bidra till att minska alkoholkonsumtionen och därigenom alkoholskadorna. IQ ska bidra till reflektion och eftertanke, måttfullhet och omtanke.

Verksamheten startade 2005 på initiativ av Systembolaget, som ett dotterbolag. IQ genomför kampanjer, lyfter fram goda exempel, genomför undersökningar och deltar i samhällsdialogen om alkoholfrågan. Samverkan med andra aktörer är viktigt.

Välkänt bland unga vuxna

Huvudmålgrupp för stora delar av IQ:s kommunikation är unga vuxna, 18 – 25 år. I slutet av 2009 kände 82 procent av dem till IQ. Av dessa visste 88 procent vad IQ gör och 80 procent tyckte att IQ:s arbete var mycket bra eller bra. IQ är alltså väl etablerat efter bara ett par år.

50 nya IQ-projekt

Många aktörer i samhället genomför aktiviteter som syftar till att minska problemen med alkohol. IQ lyfter fram konkreta projekt som kan inspirera fler att göra mer. Alla IQ-projekt presenteras på iq.se och en del kommuniceras i kampanjer. Under 2009 uppnåddes årets mål på 50 nya IQ-projekt. Totalt finns nu 895 IQ-projekt. De är alla projekt som gör skillnad.

Breda kampanjer och Alkoholprofilen

IQ:s kampanjer 2009 hade till syfte att uppmuntra till eftertanke och reflektion. Under våren visades reklamfilmerna "Säg emot" och "Rus" i tv och på bio. Och under hösten lanserades en ny IQ-film, "Hur dricker du?" där Olle Ljungström sjunger om alkohol.

Under året tog IQ över ansvaret för Alkoholprofilen. Syftet med webbtestet är att erbjuda en enkel och lättillgänglig möjlighet att testa

sina alkoholvanor och få en bild av eventuella risker. Man kan jämföra sitt resultat med andra svenskers, även uppdelat på ålder och kön.

Målet var att 150 000 personer skulle göra hela testet under perioden 1 september – 31 december. Resultatet blev 165 423 personer.

Stora Trafiksäkerhetspriset

Som ett led i IQ:s arbete för ökad användning av alkolås i yrkestrafiken, medverkade IQ som partner i Stora Trafiksäkerhetspriset tillsammans med Vägverket, Sveriges Åkerier, Bussbranschens Riksförbund och Taxiförbundet. Priset delades ut 2009 och återkommer 2010.

IQ i Almedalen

Under Almedalsveckan i Visby i juli, arrangerade IQ två välbesökta seminarier om alkohol. "Är glaset halvtomt?" var titeln på en sammankomst med engagerat samtal om hur marknadsföring av alkohol påverkar ungdomars alkoholkonsumtion och debutålder. Samtalsledare var journalisten Britt-Marie Mattsson.

Under rubriken "Landet lagom där ungdomar dricker sig redlösa" presenterade IQ en ny undersökning om dryckesvanor och inbjud till samtal om vikten av att föräldrar och andra vuxna säger ifrån när ungdomar dricker. Samtalsledare var programledaren Doreen Månsson.

På alkoholprofilen.se kan man på ett enkelt sätt testa sina alkoholvanor.

Det goda kundmötet

Systembolagets medarbetare ska upplevas som kunniga och serviceinriktade. De ska med kunskap och omtanke bidra till att kunderna gör medvetna val av alkoholdrycker. Utgångspunkten för vårt goda kundmöte är vårt ansvarstagande som syftar till att skapa ett sunt förhållningssätt till alkohol, utan att skuldbelägga drickandet i sig. Att utveckla relationen med kunderna är ett ständigt pågående arbete i Systembolaget.

”Det bästa med Systembolaget är spridningen av butiker och ombud över hela landet. Det är i princip möjligt att handla ett bra vin var du än befinner dig. Personalens kunskap är generellt också hög. Det som kan bli bättre är webbsidan med mer information och snabbare uppdatering av produkterna. Dåligt är det att det ibland går trögt och långsamt, till exempel med internethandel och hantering av beställnings-sortimentet.”

*Gunilla Hultgren Karell,
vinskribent*

Under 2009 gjordes 114 miljoner kundbesök i Systembolagets butiker. Det är det högsta antalet någonsin och en ökning med drygt 5 procent från 2008. Trenden under senare år är att kunderna besöker våra butiker oftare men att de totalt köper ungefär lika mycket som tidigare.

Allt nöjdare kunder

Varje år genomförs en stor kundundersökning Nöjd-Kund-Index (NKI) av ett fristående undersökningsföretag. Över 60 000 kunder tillfrågas och får möjlighet att sätta betyg på Systembolaget, dess butiker och medarbetare.

NKI ökade under 2009, för femte året i rad, med en enhet till 78. Ingen kvalitetsparameter försämrades. Systembolagets medarbetare är det område som får högst betyg i dessa mätningar. Personalen anses vara kunnig inom områdena mat och dryck samt ger kunderna god service.

Varje butikschef får ta del av undersökningsresultatet för sin butik. Detta tjänar som ett underlag för det fortsatta förbättringsarbetet. Kvalitetsutveckling är en ständigt pågående process inom Systembolaget och berör alla medarbetare.

I samma undersökning får kunderna också jämföra sin systembutik med den dagligvarubutik de handlar i. Systembolaget befäste sin ställning som ett av landets bästa detaljhandelsföretag. Systembolagets betyg blev åtta enheter bättre än den dagligvarubutik som får näst bästa betyg. Systembutiken får högre betyg

på sortiment, butik och personal. Det är bara betyget på prisvärde som är lägre.

Vårt samhällsansvar betyder mycket för hur nöjda våra kunder är med Systembolaget. Enligt kundundersökningen har Systembolaget störst utvecklingspotential när det gäller sortiment, utbud och samhällsansvar.

”Kundmötesmätning” i 200 butiker

Som ett komplement till NKI-mätningarna genomför Systembolaget varje år en separat ”kundmötesmätning”. Ett utomstående undersökningsföretag gjorde under året 2 500 besök i 200 av Systembolagets största självbetjäningbutiker för att skapa en bild av kundens upplevelse av såväl den enskilda butiken som Systembolaget i stort. Tolv gånger per år och butik bedöms butik, kundmöte och kassa, med fokus på möjligheter till förbättringar. Resultatet är bra för de flesta butikerna och ligger i linje med omdömena i NKI-mätningarna. Från 2010 kommer den separata kundmötesmätningen att göras i alla självbetjäningbutiker.

Kampanjer i butik

I fyra kampanjperioder, som följer årstiderna, kommunicerar Systembolaget varje år om hur man kan kombinera mat och dryck. Dessa kampanjer ligger i linje med vår filosofi att bidra till en bra dryckeskultur. Vi har också ständigt pågående aktiviteter – i anslutning till kassalinjerna – för att belysa förhållandet alkohol och hälsa.

Tydliga regler

En viktig del i kundmötet är att leva upp till försäljningsreglerna. Vi ska inte sälja till någon som är under 20 år, inte till någon som är märkbart påverkad eller till någon vi misstänker langar varorna. Detta kommuniceras löpande i butikerna, på webben, i tv och på bio. De mätningar som gjordes under 2009 visar att vår ålderskontroll aldrig varit bättre. När kunderna bedömer oss ser de ålderskontrollen och vårt ansvarstagande som en viktig del i vår service.

Årets butik

En intern drivkraft i arbetet med att utveckla det goda kundmötet är att "årets butik" inom Systembolaget koras varje år. Tävlingen sker i flera steg och i en slutlig final utses en segrare. Årets butik 2009 blev butiken i Ersboda, Umeå.

Systembolagets mötesplatser

De flesta vuxna svenskar möter Systembolaget på ett antal olika sätt i vardagen. Vi försöker se varje sådant möte som unikt och som en måttstock för vår förmåga att leva upp till kundernas förväntningar. Det personliga kundmötet i butik är självfallet fortfarande den vanligaste kontaktpunkten. Men Systembolaget har en tydlig ambition att också vara ledande då det gäller andra mötesplatser. I vår nya värld sker ju allt fler möten virtuellt.

”Du möts av stor kundvänlighet och expertis oavsett vilken systembutik du väljer att besöka. Och du får alltid bra rekommendationer när du frågar. Öppettiderna däremot kunde vara bättre. Jag skulle gärna se att det var öppet längre på kvällarna.”

Anders Lilja, Åhus

Svensken över 20 år besöker i genomsnitt någon av Systembolagets butiker var tredje vecka. Formen för detta besök har förändrats på ett genomgripande sätt under de senaste tio åren.

Från försäljning över disk till självbetjäning

Ombyggnaden av samtliga Systembolagets butiker till självbetjäning är nu i slutskedet. Vid slutet av 2009 var 87 procent av butikerna anpassade till detta koncept. De svarar för 95 procent av Systembolagets försäljning och 94 procent av alla kundbesök.

Genom att bygga om en butik från försäljning över disk till självbetjäning uppnås två viktiga syften. För det första ges utrymme för per-

sonalen att arbeta mer kundfokuserat och att bli mer proaktiv i denna relation. För det andra får kunden bättre möjlighet att överblicka och välja från Systembolagets breda sortiment. NKI-mätningarna visar tydligt att kunderna uppskattar självbetjäningkonceptet, betyget ökade från 77 till 78 under 2009.

Välbesökt webb

En allt viktigare mötesplats är Systembolagets webbplats – systembolaget.se. Här kan kunden förbereda sina köp genom att söka i sortimentet, se vad som lagerhålls i en specifik butik samt få hjälp med att kombinera mat och dryck. Under 2009 hade webbplatsen 13,3 miljoner besök, vil-

ket är en ökning med 20 procent jämfört med året innan. Flest besök sker alltid under julmånaden. Under december 2009 noterades 1,8 miljoner besök. Systembolagets webbplats torde vara en av Sveriges mest besökta om man bara ser till besökare som inte gör något köp i samband med besöket utan enbart söker information.

Under sista kvartalet 2009 inleddes en försöksverksamhet i Malmö och Uppsala där kunder kan lägga sina beställningar på Systembolagets webbsida avseende varor i beställningssortimentet, det vill säga produkter som lagerhålls av svenska importörer och producenter, för senare uthämtning i vald butik. Under 2010 är målsättningen att tjänsten blir tillgänglig för alla kunder i hela landet.

Populär kundtjänst

Kunderna möter också Systembolaget via företagets kundtjänst eller via e-post. Under 2009 expedierades drygt 87 100 telefonsamtal. Det är cirka fem samtal i minuten. Därutöver kom det 20 440 e-postmeddelanden samt ett mindre antal brev och fax.

Kvaliteten på Systembolagets kundtjänst följs upp via Bright Index®, som jämför nordiska callcenters inom 14 branscher utifrån ett 50-tal nyckelbegrepp. I denna undersökning rankas Systembolagets kundtjänst som ett ledande callcenter i Sverige. Kundtjänst utmärkte sig också i Teleperformance Grand Prix 2009, som är en undersökning bland 80 stora svenska företag. Systembolagets kundtjänst var bäst på kundbemötande inom detaljhandeln.

Provningar runt om i landet

Systembolaget bidrar aktivt till utvecklingen av en god dryckeskultur på flera olika sätt. Ett handfast exempel är de dryckesprovningar som genomförs av vår personal i butik. Under 2009 genomfördes 540 provningar vid 31 butiker. Totalt deltog cirka 8 700 intresserade i dessa provningar.

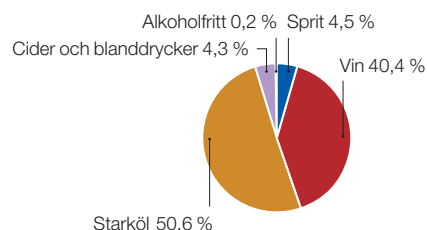
Vad dricker man till vad?

Tidsbokad dryckesrådgivning är en gratistjänst i drygt 30 butiker. Tjänsten är till för den som planerar en middag eller annat högtidligt tillfälle. Varje rådgivningstillfälle tar 20 minuter och sker i butiken där en dryckesexpert tillsammans med kunden går igenom olika dryckesförslag som passar till den tänkta menyn.

Starkt intresse för dryckesauktioner

Fyra gånger per år anordnar Systembolaget dryckesauktioner i samarbete med Stockholms Auktionsverk. Dessa auktioner är inriktade på värdefulla samlarobjekt och röner stort intresse. Under 2009 anordnades även en specialauktion för whisky. Totalt omsatte auktionerna cirka 13 miljoner kronor.

Försäljning i liter per varugrupp 2009

Från Trelleborg till Kiruna

En viktig del i kundernas förtroende för Systembolaget är tillgången till butiker. Idag finns 412 butiker i alla landets kommuner utom i två. Därutöver sker försäljning via mer än 500 ombud. Ombuden är lokaliserade till mindre orter där kundunderlag för att etablera en systembutik saknas.

Den som handlar via ombud har tillgång till det kompletta sortimentet tack vare leveranser från Systembolagets två varudepåer i Örebro och Sundsvall. Ombuden svarar för cirka 1 procent av Systembolagets omsättning och lagerhåller inga varor.

Stor spännvidd

Systembolagets butiksnät är utformat utifrån ett service- och tillgänglighetsperspektiv snarare än ett lönsamhetstänkande. Butikerna är utvecklade för att hantera ett av världens bredaste dryckessortiment och de krav det ställer på guidning, arbetssätt och kommunikation. Den största butiken omsätter närmare 300 miljoner kronor och har drygt 700 000 årliga kunder. Den minsta omsätter cirka 7 miljoner kronor och besöks av närmare 30 000 kunder. Självklart är det svårare för den mindre butiken att bära sina kostnader än för den större. Under

2009 uppvisade 51 butiker ett negativt resultat. Det är en minskning med 23 butiker från året innan.

En butik i varje kommun

Riktlinjerna för etablering av butiker har slagits fast av Systembolagets styrelse utifrån Systembolagets avtal med staten. Systembolaget ska vara representerat med minst en butik i varje kommun. Därefter etableras butiker i större tätorter, stadsdelar och förorter i första hand utifrån befolkningsunderlag. För den första butiken i ett område är centrumlägen prioriterade och för eventuellt nästkommande butiker tas ökad hänsyn till övriga handelsplatser på orten. Generellt styrs öppettider, inom ramen för riksdagens beslut, av det lokala kundbehovet.

Organisationen i korta nyckeltal

Systembutikerna är indelade i 27 områden. I varje område finns en ledningsgrupp och 12–17 butiker. Alla butiker har en butikschef och 2–50 försäljare.

Hur varje butik ska se ut, vilka produkter som ska erbjudas och vad som kommuniceras i butikerna bestäms centralt. En gemensam struktur för arbetssättet i butikerna har också arbetats fram centralt. Utifrån detta byggs varje butik upp till ett av Systembolaget bestämt butikformat.

Rätt butik för olika behov

För att kunna anpassa Systembolagets butiker till kundernas förväntningar delas de in i olika butiksformat utifrån de givna förutsättningarna.

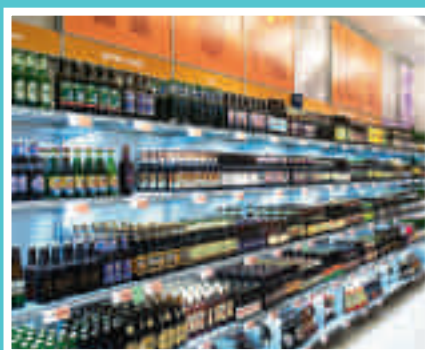

Den lilla butiken har en omsättning på upp till 23 miljoner kronor och lagerhåller cirka 490 artiklar. Formatet är anpassat till kostnadseffektiv drift på mindre orter. Av denna typ finns 54 butiker.

Den mellanstora butiken är avsedd för mindre och mellanstora orter. Fokus ligger på ett bra erbjudande i förhållande till storleken. I butiken erbjuds cirka 900 artiklar och omsättningen kan vara upp till 45 miljoner kronor. Antalet butiker 2009 var 73.

Den stora butiken är det vanligaste formatet. 2009 fanns 186 butiker. Butiken har en omsättning på 45 miljoner kronor och uppåt och lagerhåller drygt 1 400 artiklar beroende på storlek och läge. Dessa butiker har en balans mellan brett erbjudande, kostnadseffektiv drift och bra kundupplevelse.

Den allra största butiken har lättöverskådliga avdelningar som gör det enklare för kunden att hitta. Detta ska leda till mer medvetna val och planerade köp i stället för merförsäljning. Sortimentet består av drygt 1 800 artiklar. Denna typ av butik introduceras nu på allt fler platser. Vid utgången av 2009 fanns nio butiker av detta format.

Utöver dessa fyra format finns ytterligare två format för butiker. Det ena är vinkällarbutiken. Här säljs förutom det vanliga sortimentet alla viner över 100 kronor samt alla spritsorter. Dessutom sker lansering av exklusivare artiklar i små kvantiteter. 2009 fanns tre butiker av detta slag i våra tre största städer.

Det andra formatet är saluhallsbutiken. I dessa sker en tydlig koppling mellan mat och dryck, som en naturlig del av saluhallens erbjudande. Två sådana butiker finns idag, båda i Stockholm.

I en del butiker sker försäljningen fortfarande över disk, dessa byggs successivt om till självbetjäning. Av våra totalt 412 butiker hade 357 självbetjäning i slutet av 2009.

På mindre orter där det inte finns någon systembutik finns ombud. Ombuden lagerhåller inga varor.

Ett erbjudande med bredd

Systembolagets sortimentsbyggande baseras på kundernas efterfrågan. Utgångspunkten för att kunna tillfredsställa deras önskemål om varor av hög kvalitet är en bred och omfattande omvärldsbevakning. Analyser och kundundersökningar i kombination med omfattande information från svensk och internationell dryckesförsäljning ger oss en bra grund att utforma våra kort- och långsiktiga strategier för sortimentet.

”Systembolagets personal är trevlig och kunnig, och sortimentet är oftast bra. Priserna är dock på tok för höga och öppettiderna kunde vara bättre.”

Malin Hyttstrand,
Östersund

I den årliga NKI-undersökningen framgår att kunderna ger högt betyg åt Systembolagets sortiment. Det är ett av de kvalitetsområden som är viktigast för att kunderna ska känna sig nöjda.

Kontinuitet och förnyelse

Systembolagets sortiment består av ett fast och ett tillfälligt sortiment. Det fasta sortimentet ska tillgodose kundernas önskemål vad gäller långsiktighet, trygghet och kontinuitet. I det fasta sortimentet sker förändringar två gånger per år. Det tillfälliga sortimentet ska stå för förnyelse och säsongsvariationer och nya varor lanserades åtta gånger under 2009.

Systembolaget har totalt cirka 2 200 artiklar i det fasta sortimentet. Till det kommer alla de tillfälliga varorna, och de cirka 7 000 artiklarna som finns tillgängliga via beställningssortimentet.

1 725 nyheter

Systembolaget lanserade totalt 1 725 nya varor i sortimentet under 2009. Dessutom introducerades ytterligare 1 060 artiklar, i små kvantiteter i högre prislågen, i de tre vinkällarbutikerna. Trots att lanseringstakten är hög ser vi i kundundersökningar att kunderna inte är helt nöjda med våra nyheter.

Under 2009 har vi därför arbetat på att förändra sättet att lansera nya produkter, vilket träder i kraft i butik under 2010. Då kommer vi att introducera nya produkter efter säsonger. Vi skapar därmed en större koppling mellan säsongens mat och de drycker som lanseras.

Efterfrågan styr

Systembolaget styr centralt sortimentet till respektive butik baserat på efterfrågan. Enkelt uttryckt kan man säga att ju fler kunder som köper en viss produkt desto större butiksdistribution får varan. Varje butik kan dessutom välja upp till 50 varor helt efter den lokala kundefterfrågan.

De varor som inte lagerhålls i den lokala butiken kan beställas från Systembolagets varudepåer och levereras till butiken inom en till två dagar. Dessutom finns ett beställningssortiment som tas hem från leverantörernas lager, vilket tar ytterligare några dagar. Utöver detta kan vilken produkt som helst i hela världen beställas via Systembolagets privatimporttjänst.

Försäljningen ökar

Under 2009 ökade Systembolagets totala försäljning för alla varugrupper. Ökningen var 7,6 procent mätt i liter.

Under 2009 såldes 181,4 miljoner liter vin, en ökning med 9,0 procent jämfört med föregående år. Populäraste vinländerna var Sydafrika, Italien och Australien. Av försäljningen av vitt vin stod viner från Sydafrika, Tyskland och Italien för den största andelen. Inom kategorin rött vin var försäljningen från Sydafrika, Italien och Australien störst. Vin stod i volym för 39,1 procent av försäljningen 2009. Nästan 55 procent av allt vin köptes i boxförpackning, vilket är oförändrat jämfört med 2008. Av försäljningen av vin i helflaska ökade försäljningen främst bland viner över 70 kronor.

Försäljningen av öl uppgick till 226,9 (212,4) miljoner liter. Det är en ökning med 6,9 procent sedan 2008. Försäljningen av sprit ökade med 5,4 procent till 20,1 (19,1) miljoner liter.

Strikta regler för märkning

Våra leverantörer ska enligt våra Allmänna Inköpsvillkor ansvara för att förpackningar följer regler i Sverige och i EU. De får inte innehålla varuprover, gåvor, inbjudningar, erbjudande om tävlingar, med mera.

EU har regler för tillverkning bland annat rörande vilka druvor som får användas, vilka ämnen som får tillsättas, tillåtna processhjälpmedel och behandlingar, villkor för blandning av viner och hur vinet ska och får märkas. Det kan vara uppgifter om sockerhalt för mousserande viner, om tappningsföretaget, verklig alkoholhalt i volymprocent eller om ekologisk odling.

Inför varje lansering, byte av årgång eller byte av design begär Systembolaget in ett märk-

ningsprov. Kontrollen har som mål att säkerställa att produkter/förpackningar följer regler om märkning och marknadsföring.

Lokalt producerade produkter

Sedan den 1 juni 2008 har nya förutsättningar skapats för lokalt producerade produkter. Under förutsättning att produkterna finns i beställningssortimentet finns det möjlighet att lagerföra dessa i den systembutik som är närmast belägen produktionen. Eftersom inköpsvillkoren relaterar till "lokal", och inte "svensk", produktion, ska också tillverkare av alkoholdrycker vars produktionsanläggningar är belägna i grannländer men nära en systembutik, kunna lagerföras i den lokala systembutiken. Totalt omfattar detta 186 produkter och 48 leverantörer.

Fortsatt ökat intresse för alkoholfritt

Systembolaget vill med det alkoholfria sortimentet erbjuda ett alternativ för konsumenter som inte vill eller kan dricka alkoholhaltiga drycker. Våra kunder uppskattar den möjligheten och vi ser ett fortsatt ökat intresse för de alkoholfria produkterna. Efterfrågan på alkoholfritt fortsätter att öka på Systembolaget; under 2009 ökade försäljningen med 19 procent i volym.

Bakom försäljningsökningen ligger en rad orsaker; efterfrågan på alkoholfritt ökar internationellt,

bland annat beroende på hårdare promillegränser i flera länder, ökad fokus på alkoholens skadeverkningar och en hälsotrend.

För Systembolaget ligger försäljningsökningen i ett allt bättre och större utbud av produkter och att alkoholfritt är den enda varugrupp vi aktivt får marknadsföra. Under 2009 har vi i de största butikerna arbetat med fler exponeringsenheter för alkoholfritt, till exempel vid utgångskassorna, vilket resulterat i ökad försäljning.

Ett löpande miljöarbete

Enligt undersökningar har kunderna tydliga förväntningar på vårt miljöarbete. De områden som nämns är ekologiska produkter, material och transporter. Det är också dessa tre områden plus energiförbrukning och restprodukt-hantering som Systembolagets miljögrupp fokuserar på.

”På Systembolaget får man proffsig hjälp vid valet av vin till olika maträtter. Du får också hjälp med att få hem varor som inte finns i det lokala sortimentet. Mindre bra är öppettiderna. Jag ser gärna att det kunde vara öppet också på helgerna.”

*Emil Larsson,
Katrineholm*

Kretsloppstänkande och ett förebyggande miljöarbete ska känneteckna vårt dagliga arbete. Därigenom bidrar Systembolaget till ett långsiktigt hållbart samhälle.

Fler ekologiska produkter, bättre för miljön

Genom att erbjuda en ökad andel ekologiska produkter kan Systembolaget bidra till minskad miljöpåverkan. De ekologiska produkter som säljs av Systembolaget uppfyller EU:s krav på vad som är ekologiskt odlat.

Men det räcker inte att produkterna är ekologiskt odlade. De måste också hålla kvalitetsmässigt. Därför ser vi positivt på att allt fler renommerade leverantörer ställer om till ekologisk produktion. Andelen ekologiska produkter fortsätter att öka och uppgick till 1,9 (1,4) procent av den totala försäljningen 2009.

Under året hade Systembolaget 84 (51) ekologiska produkter i det fasta sortimentet att jämföra med målet för 2009 som var 60. Målsättningen är att antalet vid slutet av 2010 ska ha ökat till 100. Dessutom är målsättningen att lansera minst en artikel gjord på ekologiskt odlade råvaror vid varje lanseringstillfälle.

Under 2009 introducerades två rättvisemärkta produkter. Rättvisemärkt är en oberoende produktmärkning och bidrar till förbättrade arbets- och levnadsvillkor för odlare och anställda i utvecklingsländer. Vårt CSR-engagemang och en ökad efterfrågan gör att det blir fler lanseringar 2010.

Alla vinner på återvinning

Det bästa alternativet ur miljösynpunkt är att återanvända och återvinna, det sämsta är att lägga avfall på deponi. Koncernens totala avfallsmängd, exklusive hushållsavfall, uppgick under 2009 till drygt 7 000 ton, varav 7 ton klassificeras som farligt avfall. Målet för 2009 var att högst 0,5 procent av butikernas restprodukter skulle läggas på deponi och utfallet blev 0,6 procent.

Under 2009 har Systembolaget introducerat PET-flaskan för både vin och öl. Det har mottagits mycket positivt. PET-flaskorna är lättare, mindre och miljövänligare att transportera. Under 2010 kommer fler PET-flaskor att finnas på våra hyllor.

Systembolagets bärkasse är till 80 procent framställd av återvunnen plast vilket minskar miljöpåverkan jämfört med att använda ny råvara. Trycket sker med vattenbaserad färg.

Ekologiskt dilemma

De viner i Systembolagets sortiment som är tillverkade av ekologiskt odlade druvor är kontrollerade av de behöriga organ som certifierat odlingen. I början av 2009 lät Systembolaget undersöka samtliga dessa viner i sitt laboratorium.

Syftet med analysen var att testa att inga rester av bekämpningsmedel fanns i vinerna. Resultatet blev något överraskande att rester fanns i några av produkterna. Inga gränsvärden var överskridna men konsumenterna förväntar sig att

ekologiska viner ska vara helt rena.

Som en konsekvens av resultaten tog Systembolaget kontakt direkt med berörda leverantörer och hade en omfattande dialog. I varje enskilt fall reddes problemet ut.

En vanlig orsak var att de testade vinerna, som togs direkt från hyllan i butik, tillhörde tidigare årgångar. Senare årgångar uppfyller enligt dessa leverantörer de uppsatta kraven. Detta kommer att följas upp av Systembolaget under 2010.

Från och med april 2010 kommer kassarna till 100 procent att bestå av återvunnen plast. Tillverkningen sker i Tyskland och transporten till Sverige sker med tåg.

Effektivare energiförbrukning

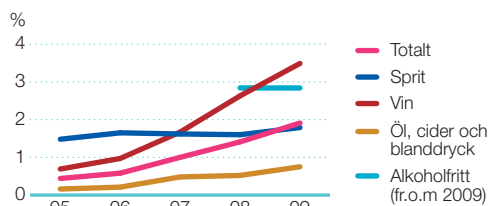
Systembolaget arbetar ständigt med att effektivisera energianvändningen. Detta är prioriterat eftersom ombyggnaden av butiker till självbetjäning medför ett ökat behov av belysning och klimatanläggningar. Som ett led i detta installeras energisnål LED-armatur på prov. Byte till LED, som är 100 procent återvinningsbart, skulle halvera energibehovet till belysningen i våra hyllor. En genomsnittlig självbetjäningbutik förbru-

kade under 2009 cirka 88 000 KWh. Den el som Systembolaget köper är märkt Bra Miljöval, och kommer från sol, vind, vatten och biobränsle.

Vi bygger för miljön

Ombyggnaden av Systembolagets butiker påverkar miljön. Vi använder så långt det är möjligt material som rekommenderas ur miljösynpunkt. Endast 9 av totalt 200 olika material som används saknar denna rekommendation. Vår strävan är att ersätta dem så snart det är praktiskt genomförbart. Målet för 2009 var att antalet material som inte rekommenderas ur miljösynpunkt skulle minska till fem, vilket inte har uppnåtts.

Försäljningsandel ekologiska produkter, liter

Fördelning hantering av avfall från butiker, %

	2009	2008	2007	2006	2005
Materialåtervunnet	95,7	98,3	99,0	99,0	97,3
Energiutvinning	3,7	1,2	0,6	0,5	0,5
Deponi	0,6	0,4	0,3	0,4	0,7
Övrigt*	0,0	0,1	0,1	0,1	1,5
Totalt	100	100	100	100	100

* Avser den del av butikernas avfall som hämtas av vår samarbetspartner för restprodukthantering. Det är okänt hur stor den totala mängden är eftersom hushållsavfallet tas omhand av respektive kommun.

Nöjda medarbetare ger nöjda kunder

En förutsättning för ansvarsfull försäljning och nöjda kunder är att vi har kompetenta och engagerade medarbetare. Ledarskap, anställningsvillkor, arbetsmiljö, arbetsuppgifter och möjligheter till utveckling är därför viktiga faktorer. Av samtliga parametrar som mäts är det Systembolagets medarbetare som får det högsta betyget av kunderna i nöjdhetsmätningarna.

”Systembolaget tar ansvar för sina kunder på ett helt annat sätt än andra konsumentföretag. Ett exempel är våra välorganiserade butiker där det är lätt att hitta, men där vi inte strävar efter merförsäljning. Som kund får du också råd i allt från vinvalet till bra argument till tonåringar som vill att du ska köpa ut. Men vår varukunskap kan bli ännu bättre, vi är inte riktigt så bra som vi vill framstå.”

Pia Thunberg,
butikschef, Kalmar

I vår strategiska plan för 2010–2013 finns grunden för det arbete som bedrivs inom medarbetarområdet:

- Vi ska skapa förutsättningar för medarbetare och ledare att genom kompetens ta ansvar för Systembolagets uppdrag och mötet med kunden.
- Vi ska bygga en hållbar arbetsplats där medarbetare och ledare har förutsättningar att både prestera bra och må bra på kort och lång sikt.

Tre kärnvärden vägleder

Våra tre kärnvärden – omtanke, kunskap och inspiration – anger kompassriktningen för våra medarbetare när de ska genomföra sitt ansvarsfulla uppdrag.

Omtanke innebär att vi bryr oss om och visar respekt för varandra och våra kunder. Kunderna ska inte lockas in i butikerna och vi bedriver inte merförsäljning. Vi är nogga med att inte sälja till den som är under 20 år. Vår information är saklig och märkesneutral.

Vår *kunskap* går som en röd tråd genom hela vår verksamhet: sortiment, kvalitet, rådgivning, service och information. Det är vår kunskap om produkter, deras användning och riskerna med dem som skapar möjligheter för våra kunder att göra medvetna val.

Vi bejaktar det faktum att alkoholhaltiga drycker faktiskt kan vara en njutning. Vi vill *inspirera* till god dryckeskultur genom att visa på goda smakupplevelser och bredden i sortimentet. Men också genom att mana till eftertanke och måttfullhet.

Allt nöjdare medarbetare

Under 2009 ökade Nöjd-Medarbetar-Index (NMI) till 75 (74). Indexet har haft en positiv utveckling sedan mätningarna inleddes 2002. Systembolaget har ett högt NMI vid en jämförelse med andra företag. Synen på Systembolaget som helhet har stärkts, i synnerhet förtroendet för ledningen.

Frågor som rör mål och visioner får höga värden. En bidragande orsak till detta är de temamöten för företagsgemensamma frågeställningar och värderingsfrågor som genomförs i hela företaget samt återkommande dialogmöten mellan företagsledningen och butikscheferna.

Medarbetarna står i hög grad bakom vårt uppdrag, högsta betyget får ”att Systembolaget fyller en viktig funktion i svenska samhället”. Synen på utvecklingsmöjligheter och arbetsuppgifter är väsentliga delar i mätningen. Satsningar på att utveckla läraktiviteter i butikerna har lett till att uppfattningen att man kan utvecklas och gå vidare till nya roller stärkts markant under året. Mätningen visar också att arbetet med att fler i butikerna ska ta ett tydligt ansvar och ha särskilda ansvarsområden gett positiva resultat. I linje med detta fortsätter Systembolaget arbetet med att utveckla läraktiviteter kopplade till ansvarsområden och organisation i butikerna.

Fokus på hållbarhetsfrågor

För första gången genomfördes en hållbarhetsundersökning bland slumpmässigt utvalda medarbetare. Av 400 svarade 43 procent. Resultatet visade att 73 procent tycker att Systembolaget bedriver sin verksamhet på ett socialt, miljö-

mässigt och etiskt hållbart sätt. Störst utvecklingspotential finns inom miljöarbetet.

Under 2009 har inköpare av drycker gått en förberedande utbildning i internationella konventioner om mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, korruption, miljö, riskanalys och i att föra en CSR-dialog med leverantörer. Under 2010 kommer fler inköpare och controllers att utbildas. Målet är att samtliga medarbetare ska ha genomgått CSR-utbildning 2011.

Personalomsättning

Vid slutet av 2009 hade Systembolaget 4 744 medarbetare. Under året slutade 536 (539) medarbetare. Det ger en personalomsättning på 14 procent. Den största omsättningen sker bland försäljare med låg veckoarbetstid.

Alla anställda i Systembolaget omfattas av ett kollektivavtal. Under hösten 2009 återupptogs samtalen mellan Systembolaget och Unionen om ett kollektivavtal rörande införande av årsarbetstid.

Populärt att arbeta på Systembolaget

Systembolaget medverkade under 2009 för första gången i Företagsbarometern, som är en undersökning om karriär och yrkesliv. 11 procent av ekonomerna svarade att de är intresserade av att arbeta på Systembolaget. Snittet bland företag som deltar i undersökningen för första gången brukar vara 3 procent.

Anställningsfördelning 2009 *

	Antal anställda	Anställningsform, %		Arbets tid, %	
		Tillsvidare	Visstid	Heltid	Deltid
<i>Systembolaget</i>	4 744	83	17	24	76
Försäljare	3 930	79	21	10	90
Butikschef	419	100	0	98	2
Lokalvårdare	71	86	14	1	99
HK personal	324	97	3	95	5
<i>IQ</i>	3	100	0	100	0
<i>Lagena</i>	221	100	0	100	0
Totalt koncernen	4 899	83	17	26	74

* Avser alla anställda per 2009-12-31.

Personalomsättning 2009 *

	Antal anställda	Kön, %			Ålder, %			Arbets tid, %	
		Kvinnor	Män	Totalt	<30 år	30-50 år	>50 år	Heltid	Deltid
<i>Systembolaget</i>	3 864	13	16	14	24	9	15	6	17
Försäljare	3 070	14	18	16	24	11	15	7	17
Butikschef	410	4	6	5	0	2	14	4	17
Lokalvårdare	75	17	44	20	40	16	0	0	20
HK personal	309	7	12	9	17	7	20	8	27
<i>IQ</i>	3	0	0	0	0	0	13	0	0
<i>Lagena</i>	227	6	27	33	28	5	0	33	0
Totalt koncernen	4 094	9	6	15	6	4	4	4	12

* Avser tillsvidareanställda och provanställda per 2009-01-01. Andel anställda som slutat är beräknat utifrån antal anställda i respektive kategori.

Olika roller, olika profiler

Varje medarbetare i Systembolaget har en roll i företaget. För närvarande finns nästan 100 definierade roller. Varje roll tydliggör vad som förväntas av den som har rollen. Profilen används som kravspecifikation vid rekrytering. Men framför allt ligger den till grund för de årliga utvecklingssamtalen mellan chef och medarbetare och den individuella kompetensutvecklingen.

I vår verksamhetsplanering tas årligen ett styrande dokument i form av en kompetensplan fram. Den är direkt kopplad till de strategiska målen i bolagets styrkort. Planen innehåller ledningens prioriteringar, samt konkreta mål och uppföljningspunkter.

Investering i kompetens

Kompetensutveckling inom Systembolaget syftar till att bidra till att varje medarbetare löser sitt uppdrag så att företaget når sina mål. Chefernas roll är att leda och coacha så att medarbetarna når sin möjliga kompetens i relation till den egna rollen. Den enskilde medarbetaren

ansvarar själv för sitt lärande. Systembolaget erbjuder nödvändigt stöd och ett behovsprövat utbud av lärande.

Vid de årliga utvecklingssamtalen mellan chef och medarbetare bestäms behovet av kompetensutveckling och därefter definieras gemensamt en utvecklingsplan för det kommande året.

Ettårig introduktion av nya medarbetare

Introduktionen av nya medarbetare sker utifrån en systematik som bygger på uppdrag och rollprofil. Introduktionsprogram för de två dominerade rollerna, försäljare och butikschef, löper över 12 månader och är uppdelat i två perioder.

Under första halvåret sker introduktionen via läraaktiviteter och omfattande checklistor för att den nyanställda efter sex månader ska ”klara jobbet”. För de följande sex månaderna finns ett utbud av läraaktiviteter där chef och medarbetare gemensamt utifrån kraven i rollen beslutar om vilka aktiviteter som är lämpliga. Utbudet är indelat i varukunskap, verksamhetskunskap och ledarskap, totalt finns cirka 40 olika utbildningar. Efter ett år ska varje medarbetare kunna fylla sin rollprofil.

En verktygslåda för kompetensutveckling

Sedan ett par år tillbaka har Systembolaget en gemensam verktygslåda för att på ett strukturerat och organiserat sätt arbeta med kompetensutveckling inom organisationen. Denna verktygslåda kallas för KORUS.

Målet är att alla medarbetare ska omfattas av ett gemensamt arbetsätt från det att de rekryteras till dess att de lämnar företaget.

KORUS innefattar flera verktyg – kompetensbibliotek med beskrivningar av de kompetenser som en medarbetare ska besitta, rollprofiler för alla roller, intervjufrågor kopplade till rollen vid anställningsintervjuer, läraaktiviteter, med mera.

Fokus på medarbetarsamtal

Systembolagets medarbetarsamtal kallas för FOKUS (Framtid Och Kompetens Utvecklings Samtal). Vid dessa följs de individuella målen och de kompetenser som

tillhör rollen upp och värderas, ambitionen för framtiden diskuteras och en ny utvecklingsplan görs upp för kommande period. FOKUS genomförs varje år.

Under 2009 hade 80 (71) procent av Systembolagets medarbetare medarbetarsamtal med sin chef.

Projektet LÄRA

För att säkerställa att KORUS realiserar och får genomslagskraft i praktiken startade projektet LÄRA under hösten 2007. Det hade till syfte att förnya och utveckla Systembolagets utbildningsverksamhet och sättet att lära.

Målet för arbetet i LÄRA var att bidra till att Systembolaget har kompetenta och engagerade medarbetare som via eget ansvar och aktivt lärande hela tiden utvecklar sin kompetens efter omvärldens krav.

Kompetensutveckling utifrån rollen och medarbetarens behov

sker främst genom interna utbildningar, men kan också ske genom extern utbildning som bekostas av Systembolaget. I anslutning till detta inleddes under 2008 ett utbildningsprogram för att utveckla Systembolagets chefer i att leda lärande och kompetensutveckling. Denna utbildning har fortsatt med en tvådagars träning för alla chefer under 2009.

It-stöd i kompetensarbetet

Under 2009 introducerade Systembolaget ett nytt it-hjälpmiddel som stöd i kompetensarbetet. Medarbetare och chefer har fått en kompetensportal för att dokumentera medarbetarsamtal, boka utbildning och inventera kompetensbehov.

Fokus på arbetsmiljö och hälsa

Systembolaget arbetar hela tiden med proaktiva insatser för att reducera sjukfrånvaro och ohälsa bland företagets medarbetare. Detta arbete är en starkt bidragande orsak till att vi under flera år haft en sjunkande sjukfrånvaro och en generellt sett mycket bra arbetsmiljö. Över hälften av de satsningar som görs inom företagshälsovården är av förebyggande natur.

”Kunderna gillar våra butiker, vårt sortiment och vårt kunnande. Det ser vi inte minst vid våra kundundersökningar. Och visst är vi bra på en mängd saker, men jag tror också att vi kan bli bättre på många områden. Vi kan till exempel hjälpa kunden ännu mer framöver, inte bara med dryckesvalet utan också när det gäller alkohol och hälsa.”

*Gerd Bladfält,
försäljare, Överkalix*

Detta förebyggande arbete fortsätter med särskild fokus på sjukfrånvaro och ohälsa. Belastningsbesvär är en vanlig grund för ohälsa och stor kraft läggs på att förbättra ergonomin i butiksarbetet.

En ny rutin för olycksfallsutredning har utarbetats, där kontrollfrågor skapar underlag för att förebygga nya olyckor. Nya tydliga rutiner för rehabiliteringsarbete finns tillgängliga på intranätet. Syftet är en snabb uppföljning och tidig rehabilitering vid sjukfrånvaro. En genomlysning för att utvärdera befintliga butikshjälpmedel har startats.

Minskad sjukfrånvaro

En omfattande satsning har genomförts för att minska antalet långtidssjukskrivna. Arbetet har genomförts i samarbete med en samordnare

från företagshälsovården. Steg ett påbörjades under våren 2009. Målsättningen har varit att få tillbaka medarbetaren i arbete. Genom individuella bedömningssamtal med den sjukskrivne och utredningar om arbetsförmåga gjorda av företagshälsovården har antalet långtidssjukskrivna minskat markant.

Den vanligaste sjukskrivningsorsaken är sjukdomar i rörelseorganen. Som ett led i att förebygga belastningsergonomiska problem genomfördes en särskild utbildningsinsats inom området ergonomi och hälsa. Nya mål på kort och lång sikt för sjukfrånvaron kommer att definieras. Ett särskilt mål har satts för gruppen sjuka över 90 dagar. Ambitionen är att halvera antalet fall.

Målet för den totala sjukfrånvaron 2009 sattes till att understiga 5,5 procent. Under 2009 minskade sjukfrånvaron från 5,8 procent 2008 till 5,1 procent.

I samarbetet med Previa som företagshälsovård har bland annat arbetet med hälso- och funktionsprofiler utvecklats ytterligare. I modellen för funktionskontroll finns möjlighet för medarbetaren att göra en alkoholscreening. Ingångsåldern för att genomföra hälso- och funktionsprofiler sänktes från 40 till 35 år. Jämfört med 2008 tredubblades antalet hälsokontroller till cirka 600.

Utbildning i ergonomi och hälsa

Alla chefer och skyddsombud, cirka 800 personer, gick en utbildning inom området ergonomi och hälsa. Särskild vikt lades vid att höja kompe-

Hög etik som ledstjärna

Etiska frågeställningar är en del av de årliga medarbetarsamtalen mellan chefer och medarbetare. I internutbildningen är också etiska frågor ett självklart område. Dessutom är etik och värderingar viktiga områden som berörs vid rekrytering.

Under 2009 har alla chefer, från butikschefer till företagsledning, träffats i sina respektive chefsgrupper för samtal som berör etiska frågeställningar och ledarskap. Alla chefsgrupper ska hålla sådana etikdialoger två gånger per år. Under 2009 genomfördes totalt 57 etikdialoger.

Etisk rådgivare

I april 2005 utsågs en etisk rådgivare inom Systembolaget. Uppdraget är att ge medarbetare råd i etiska frågor och att ta emot information om eventuella brott mot företagets riktlinjer, så kallad whistle blowing. Medarbetare som vän-

der sig till den etiska rådgivaren är garanterade anonymitet. Under 2009 inkom sju frågor till den etiske rådgivaren.

Tydliga regler mot korruption

Kontakter med leverantörer av alkoholdrycker ska ske via Systembolagets personal inom verksamhetsområdet Varuförsörjning. Butikspersonalens kontakter är begränsade till studiebesök från producenter i butik, eller besök hos producenter i utbildningssyfte under kontrollerade former. Någon kontakt från leverantörernas sida med butikspersonal i försök att påverka dem att

Ett ansvar även privat

Att alla medarbetare i Systembolaget representerar företaget på arbetet är en självklarhet. Men det etiska ansvaret sträcker sig faktiskt längre än så. Av den som arbetar i Systembolaget krävs en hög grad av integritet även i uppträdandet på fritiden. Varje medarbetare ska agera på ett sådant sätt att hans eller hennes neutralitet aldrig kan ifrågasättas. Detta gäller även när man inte är i tjänst på arbetet.

En enskild medarbetare kan på sin fritid, till exempel i samband med semestern, som privatperson

göra ett studiebesök på någon producents anläggning, i Sverige eller utomlands. Men det gäller då att noga tänka sig för. Om det på något sätt framgår att han/hon är anställd i Systembolaget kan det uppfattas som att personen i fråga representerar företaget med det ansvar detta innebär.

Det är vidare inte lämpligt att anställda på Systembolaget på sin fritid bär t-tröjor eller andra plagg som har ett varumärke för alkoholdryck. Inte heller andra former av reklamartiklar från leverantörer bör

användas. Ett sådant beteende kan lätt av allmänheten tolkas som en brist på opartiskhet. Medarbetare i Systembolaget får vidare inte ta emot gåvor, varuprover eller liknande från leverantörer.

Systembolagets medarbetare informeras om det etiska ansvaret vid det årliga medarbetarsamtalet.

på olika sätt favorisera enskilda varor är inte tillåten. Alla nyanställda vid Systembolaget får information om reglerna för externa kontakter. Chefer får årligen underteckna att de har tagit del av reglerna för externa kontakter i samband med sitt utvecklingssamtal. Alla medarbetare får systematiskt frågor kring reglerna för externa kontakter i samband med dessa samtal.

Under 2009 har alla butiker genomfört utbildning med frågor och diskussion kring reglerna för externa kontakter och då fått tillfälle att repetera reglerna. Försäljningsorganisationen har en etablerad rutin för att underhålla medarbetares och chefers kunskaper kring etiska frågeställningar. Varje chef ansvarar för att vid två tillfällen årligen genomföra dialog och information kring etiska frågeställningar. Alla chefer arbetar utifrån ett gemensamt material som tas fram av Systembolagets etiska grupp i samarbete med enheten för kompetensutveckling. Försäljningsorganisationen består till största del av våra 412 butiker runt om i landet.

Miljöinriktad resepolicy

Systembolaget uppmanar i sin resepolicy medarbetarna att vid tjänsteresor välja det alternativ som ger minst miljöpåverkan. Det betyder att tåg ska väljas framför flyg och bil. När hyrbil används ska helst miljöbil väljas. Koncernens totala utsläpp av koldioxid vid personaltransporter uppgick till 853 (1 016) ton.

Hjälp till annan anställning

När en medarbetare lämnar företaget utan att själv ha tagit initiativ till detta kan Systembolaget i vissa fall erbjuda extern hjälp för att hitta en ny anställning utanför Systembolaget. I de fall medarbetare sägs upp av arbetsbrist omfattas de av omställningsavtalet och har därmed möjlighet att få stöd av Trygghetsrådet.

Ansvar genom hela kedjan

De drycker Systembolaget säljer ska självklart uppfylla kundernas krav på kvalitet, utbud och prisvärdhet. Lika viktigt är att de produceras under ansvarsfulla förhållanden, såväl vad gäller människor som miljö. Vi för en ständig dialog med våra dryckesleverantörer för att öka deras engagemang och ansvar samt hitta former för en hållbar dryckesleverantörskedja.

Systembolaget driver ett nära samarbete inom Corporate Social Responsibility (CSR) med monopolen i Norge, Finland, Island och Färöarna. Utifrån FN-initiativet Global Compacts tio principer utarbetade alkoholmonopolen 2008 en gemensam nordisk plattform och ett första utkast till uppförandekod som omfattar mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption. Global Compacts principer baseras på FN:s deklaration för mänskliga rättigheter, ILO:s konventioner, OECD:s riktlinjer och Riodeklarationen.

Under 2009 har vi informerat och utbildat leverantörerna om CSR-samarbetet. Vi genomförde 2009 en enkät bland 191 leverantörer. Syftet var att ta reda på hur de arbetar med CSR-frågor och vilket stöd de önskar få av Systembo-

laget. Enkäten visar att många av leverantörerna redan använder sig av en uppförandekod vid upphandlingar. De välkomnar också tydliga krav från Systembolaget, eftersom det hjälper dem i sin tur att ställa krav på sina leverantörer.

Under hösten integrerade vi CSR i våra inköparens mötesagendor med dryckesleverantörerna. Totalt har 30 dialoger genomförts. I de grundutbildningar i CSR som erbjudits har totalt 83 leverantörer deltagit.

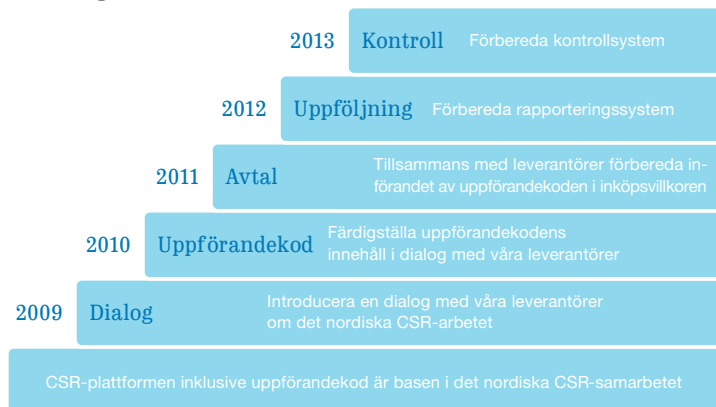
Ett tydligt mål

Under 2010 är målsättningen att fastställa en gemensam nordisk uppförandekod. I samband med det erbjuder vi leverantörerna olika verktyg som ett stöd i deras arbete med att säkra hållbarhet. Målet är att 2013 ha ett systematiskt arbetssätt för en hållbar dryckesleverantörskedja.

Under året har inköpare och kategoriansvariga för alkoholdrycker utbildats i de internationella konventionerna för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption. Inköparna har i sina årliga områdespresentationer inkluderat hot och möjligheter ur ett CSR-perspektiv.

Kompletterande information om vårt hållbarhetsarbete finns i GRI-bilagan på Systembolagets webbsida.

Fem steg under fem år

Det nordiska monopolsamarbetets mål- och strategitrappa. Arbetet sker stegvis och över tid. Grunden är en gemensam femårig nordisk strategi.

På plats i Sydafrika

Under året har arbetsvillkoren i producentledet uppmärksammats av media. Systembolaget har hanterat dessa ärenden genom dialog och research i leverantörsledet.

Som en del i det nordiska CSR-samarbetet gjordes under 2009 en gemensam resa till det stora vinlandet Sydafrika. Främsta syftet med resan var att lära mer om CSR i producentledet som ett underlag för de nordiska monopolens arbete för en hållbar dryckesleverantörskedja.

Genom att finnas på plats visade vi också våra ambitioner att medverka till förbättringar. På fyra dagar genomfördes 19 möten med olika producenter, frivilligorganisationer, universitet, fackliga representanter, ambassader och fair trade organisationer som arbetar för goda arbetsförhållanden.

Sydafrikas problemområden är universella: löner, boende, anställas rättigheter, information och utbildning. Det sistnämnda är inte minst viktigt. En vingårdsarbetares

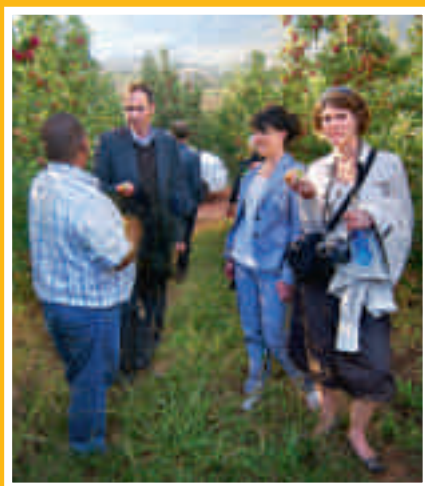

möjligheter att påverka sitt liv ökar med utbildning i ämnen som privatekonomi, hälsa och alkohol. En mängd utbildningsinitiativ pågår, bland annat av olika frivilligorganisationer.

Ett besök på en rättvisemärkt vingård visade att där har arbetarna anständiga arbetsvillkor och lön. En del av lönen investeras via en demokratisk beslutsprocess i gemensamma angelägenheter som skola och sjukvård.

Fältresan till Sydafrika har visat vilka möjligheter till påverkan de nordiska monopolen har när vi samverkar. Tillsammans representerar vi inte bara fem kunder, utan

fem länder. Det väger tungt. En lokal facklig organisation har efter besöket hört av sig och meddelat att de nordiska monopolens CSR-samarbete har gett resultat i form av bättre relationer mellan sydafrikanska vinarbetare och farmägare.

Kvaliteten avgörande

Systembolagets inköpsrutiner innebär att ett stort antal leverantörer får tillträde till marknaden och att marknaden är öppen även för små leverantörer och producenter. Det är kvaliteten som avgör vilka produkter som slutligen erbjuds kunderna, inte storleken på leverantören eller leverantörens ekonomiska styrka. På det här sättet säkerställer vi en konkurrens på lika villkor mellan produkter och mellan leverantörer.

”För en liten importör är Systembolaget en fantastisk försäljningskanal som kan ge stora volymer och därmed trovärdighet hos producenter. Men Systembolaget måste ta ett större ansvar för att utveckla ekologisk produktion genom att köpa in mindre volymer på ett snabbare och enklare sätt.”

*Martin Ljungström,
Laoag Handel AB*

Till grund för Systembolagets kommande inköp ligger omfattande analyser och kundundersökningar. Utifrån dessa utformas årligen en sortimentstrategi som bland annat leder till Systembolagets lanseringsplan.

Stort antal offerter

Två gånger per år skickas offertförfrågningar ut för det fasta sortimentet. För tillfälliga lanseringar skickades offertförfrågningar ut vid sex tillfällen under 2009. I en offertförfrågan specificeras bland annat typ av produkt, ursprung, prisklass och smakprofil. Samtliga 765 registrerade leverantörer har tillgång till offertförfrågan och bjuds in att svara med offerter. Av leverantörerna var 409 aktiva under 2009.

Bland korrekta offerter görs ett urval av produkterna och prover begärs in. Under 2009 fick Systembolaget in 12 803 offerter och provade 10 008 produkter. Dessutom inkom 2 820 offerter till det exklusiva sortimentet varav 1 276 köptes in.

Blindtester avgör

Varuproverna för varje offertförfrågan provas av en panel. Provingen sker blint, utan information om märke, leverantör eller producent. Panelen bedömer produkternas kvalitet i förhållande till dess ursprung, pris och smakbeskrivning i offertförfrågan. Den produkt som får högst betyg köps in.

Efter inköpsbeslut testas inköpt produkt också av en kompletterande provningsgrupp som är

Uppföljning av kvaliteten

Systembolagets laboratorium i Jordbro utanför Stockholm kontrollerar att produkterna uppfyller gällande lagstiftning och att innehållet stämmer överens med vad som står på etiketten. Parametrarna som analyseras är valda utifrån en riskanalys.

Förutom vanliga analyser, alkoholhalt och mängden svaveldioxid, analyseras också delar av sortimentet, till exempel bestämning av mögelgiftet ochratoxin. Den kemiska kontrollen är ett viktigt komplement till den sensoriska kvalitetsuppföljningen.

Alla nyheter analyseras före lansering och det fasta sortimentet

kontrolleras en gång per år. Analysarbetet är förebyggande. Leverantörer och producenter vet att Systembolaget genomför omfattande sensoriska och kemiska kontroller av såväl nya lanseringar som det befintliga sortimentet.

Laboratoriet utvärderar också reklamationer och samarbetar med de nordiska monopolen, vin- och spritimportörer, Livsmedelsverket, Jordbruksdepartementet och ackrediteringsinstitutet Swedac. Omkring 3 000 prover passerar laboratoriet årligen.

Om laboratoriet finner en avvikelse kontaktas alltid leverantören. Beroende på art genomförs någon

form av åtgärd. I vissa fall innebär det att en produkt inte lanseras, i andra fall räcker det med att produkten etiketteras om.

specialiserad på att beskriva produkterna. De smakbeskrivningar och klockvärden, för till exempel friskhet och sötma, som finns på hyllkantsetiketter och på webbplatsen, är baserade på denna bedömning. Slutligen inbjuds dryckeskribenter att kostnadsfritt prova alla nyheter och alla viner som får ny årgång strax innan de börjar säljas i butik.

Fler vägar in

Det finns, förutom inköp efter offertförfrågan, ytterligare två vägar in i det fasta sortimentet. En av dem är inköp efter beslut av en oberoende konsumentpanel. Systembolaget köper in 20 procent av de planerade lanseringarna i det fasta sortimentet efter beslut av denna panel.

En annan väg är kvalificering via beställningssortimentet. Produkter som uppnår en viss försäljningsvolym i beställningssortimentet kan ansöka om att utvärderas för försäljning i det fasta sortimentet.

Strikt märkesneutralitet

Enligt EU-rättsliga regler måste Systembolaget agera icke-diskriminerande mot sina leverantörer. Kontinuerlig övervakning av efterlevnaden sker av Konkurrensverket. Hittills har inte Konkurrensverket funnit att Systembolagets verksamhet är diskriminerande.

Det är möjligt för dryckesleverantörer att överklaga Systembolagets beslut om avvisad offert eller avlistning av en produkt från sortimentet. Detta sker via Alkoholsortimentsnämnden. Under 2009 överklagades fem avvisningsbeslut, nämnden biföll inget av överklagandena.

En smidig logistik

Våra butiker får varje dag automatiskt ett orderförslag från varuförsörjningssystemet bestående av lagerstyrda artiklar som bör beställas. Förslaget baseras på historisk och förväntad artikel- och butiksunik försäljningsstatistik, aktuell lagersituation och distributionsschema per butik och distributör. Butiken har möjlighet att redigera orderförslaget och central uppföljning sker kontinuerligt för att säkerställa en hög servicegrad.

”Vi verkar i andra länder och min erfarenhet är att Systembolaget är en av världens ledande detaljhandelskedjor. Sortimentet och butikerna är av hög klass. Administrationen och logistiken sköts effektivt. Man är öppen för nya idéer och kunderna kan genom beställningssortimentet påverka sortimentet. Arbetet med en hållbar leverantörskedja (CSR) är bra. Men kommunikationen mot kund kan bli bättre. Här skulle Systembolaget, till exempel som annan handel, kunna lyfta fram etiska märkningar som rättvisemärkt.”

Emil Sallnäs,
vd, Giertz Vinimport AB

Systembolaget ska inom ramen för CSR-planen för 2010–2013 ta ett helhetsgrepp om klimatfrågan, vilket inkluderar våra fokusområden energiförbrukning och transporter. Avsikten är att kartlägga vår totala klimatpåverkan och därefter sätta upp mål att arbeta emot.

Systembolagets köp från leverantörerna inkluderar att varorna ska kunna levereras till alla systembutiker. Varje leverantör måste därför ha en rikstäckande distributionslösning. Leverantörerna kan distribuera i egen regi eller använda extern distributör. Under 2009 levererade 12 större rikstäckande distributörer cirka 99 procent av antalet order.

Samdistribution ger miljöfördelar

Trenden att de större distributörerna alltmer använder sig av gemensamma transporter fortsätter. Detta innebär färre men betydligt större leveranser, vilket ger förutsättningar för mer rationell varuhantering i butik. Färre leveranser är även bra för miljön. Den samverkan som inleddes mellan tre stora distributörer 2008 ledde till minskad miljöpåverkan under 2009, besparingen blev 2 700 ton koldioxid. Systembolaget kan ännu inte mäta den miljöpåverkan som leverantörernas samlade transporter ger.

Miljöpåverkan

Den distribution som sker i Systembolagets egen regi från varudepåerna till butik och mellan butiker gav under 2009 ett utsläpp på 1 523 ton koldioxid. Den miljöpåverkan som idag kontrol-

leras av Systembolaget avseende utsläpp av koldioxid illustreras i tabellen nedan.

Förenklad varumottagning

Leveransavisering är ett elektroniskt meddelande som ersätter pappersföljesedel. Aviseringen förenklar varumottagningen genom att minska antalet manuellt registrerade uppgifter. Leveransavisering är även en nödvändig plattform för framtida lösningar som till exempel mottagningskontroll via handdator. Hösten 2009 har antalet distributörer som använder sig av leveransavisering ökat till sju.

Utsläpp av koldioxid CO₂ (ton), koncernen

	2009	2008
Direkta utsläpp		
Transporter – Lagenas egna bilar	386	335
Summa direkta utsläpp	386	335
Indirekta utsläpp		
Transporter – personal*	853	1 016
Transporter – Systembolaget, depå – butik, depå – ombud, butik – butik**	1 523	707
Produktion av köpt el	143	137
Summa indirekta utsläpp	2 519	1 860
Totalt	2 905	2 195

* Personaltransporterna har minskat till följd av att flera utbildningar skett på lokal ort istället för på företagets kursgård utanför Stockholm.

** Siffrorna för transporter mellan depåer och ombud 2008 avser endast fjärde kvartalet. Jämförelsen mellan åren är därför missvisande.

Torra varor

Systembolagets inköp delas in i två huvudgrupper. Våta varor avser leveranser från dryckesleverantörer. Torra varor avser allt från presentförpackningar till butiksinredning, arbetshjälpmedel, byggentreprenader och tjänster. Systembolagets 100 största leverantörer av torra varor står för 80 procent av utgifterna för de torra varorna.

I majoriteten av de upphandlingar som gjorts 2009 har CSR-krav ställts. Krav inom området mänskliga rättigheter har ställts vid upphandling av byggentreprenad, truckar och interiörmöbler. Miljökrav har ställts vid upphandling av byggentreprenad och it-hårdvara.

Samtliga torra upphandlingar av betydande värde utanför områdena it och etablering har genomförts med krav där man har tagit med både miljö och mänskliga rättigheter. Exempel på sådana upphandlingar är värdetjänster, personalrestaurang och bärkassar.

För verksamhetsperioden 2010–2013 är hållbara inköp ett av fem valda fokusområden. Målet under 2010 är att identifiera ett strukturerat arbetssätt, lära mer om leverantörskedjorna genom riskanalyser samt att utbilda inköparna. Ur ett CSR-perspektiv är de mest riskfyllda inköpsområdena:

- ombyggnationer, underhåll, inredning och arbetsmiljöhjälpmedel,
- arbetskläder, förnödenhetsartiklar och elektronik,
- transporter, energi och resor,
- tjänster.

Lagena – en viktig distributör

Systembolagets dotterbolag, Lagena Distribution AB, erbjuder sina tjänster till dryckesleverantörer och producenter av alkoholhaltiga drycker i landet. Lagena verkar i konkurrens med övriga logistikaktörer och ansvarar för infrakt, lagring, lagerproduktion och distribution av alkoholhaltiga drycker från producenter världen över till restauranger, grossister och Systembolagets butiker.

Lagena bildades 1995 för att garantera alla leverantörer och deras varumärken en god, effektiv och neutral behandling. Under 2009 distribuerade Lagena cirka 83 miljoner liter drycker vilket motsvarar cirka 20 procent av de drycker som Systembolaget sålde under året. Lagenas resultat för helåret 2009 blev -12 miljoner kronor före skatt, varav 9 miljoner kronor utgör omställningskostnader direkt hänförliga till pågående åtgärdsprogram.

Ny struktur för stärkt konkurrenskraft

Lagena verkar på en konkurrensutsatt marknad och lönsamheten har under de senaste två åren

varit svag. Ett åtgärdsprogram pågår för att utveckla och förbättra verksamheten och organisationen. Lagena har i nära samarbete med sina kunder genomfört viktiga förbättringar i varuflödet från producent till kund under året. Under 2009 infördes en effektivare och flexibla produktionsorganisation. Det innebar att Lagena tvingades att varsla 33 medarbetare vilket ledde till att en vild strejk utbröt. Efter fackliga förhandlingar blev 26 medarbetare uppsagda. Antalet medarbetare var vid årets slut 152. Betydande framsteg har gjorts när det gäller kvaliteten i tjänsterna vilket sammantaget innebär att Lagena stärker sin position som en ledande logistikleverantör.

Ökad samdistribution

X-SAM är en division inom Lagena som ansvarar för samdistribution av flera distributörers och bryggeriers varor till Systembolagets butiker och till restauranger.

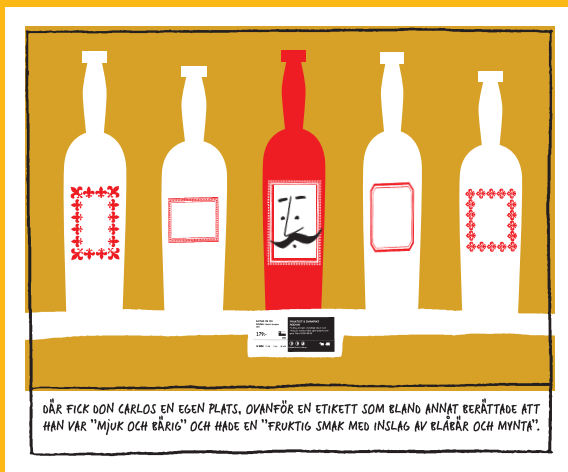
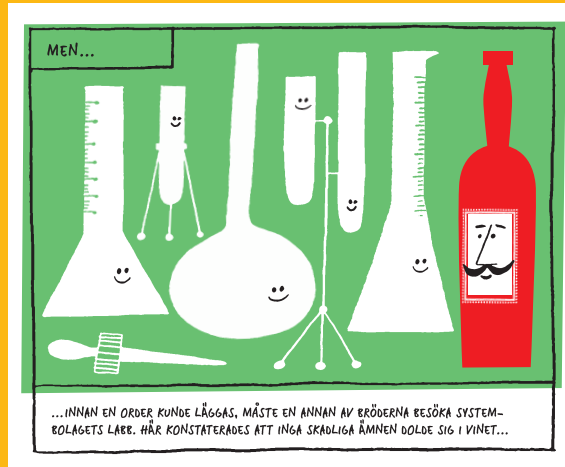
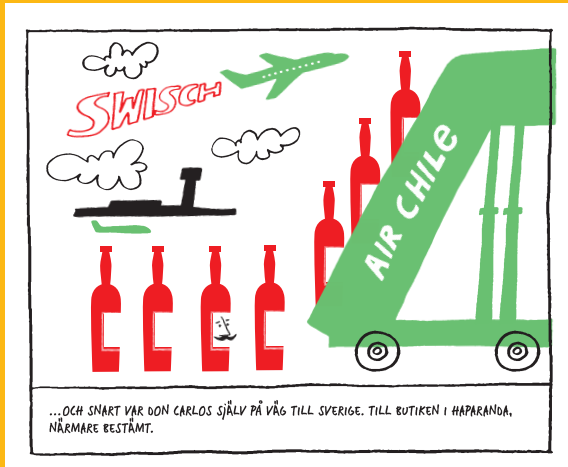
X-SAM syftar till att skapa förbättrad leveranssäkerhet i distributionen till Systembolagets butiker. Samtidigt kan fyllnadsgraden i varje leverans ökas vilket ger bättre effektivitet och reducerad miljöpåverkan. X-SAM distribuerade under 2009 närmare 150 miljoner liter alkoholhaltiga drycker till mottagare i hela landet och har ökat leveranskvaliteten under en period av kraftig tillväxt.

Från producent till konsument

Många av Systembolagets produkter har en lång väg att resa innan de hamnar i våra butiker. Här

nedan kan du se exempel på några av de stationer som en vinflaska måste passera på vägen från pro-

ducent till konsument. Detta är ett utdrag ur en mer komplett serie som du hittar på vår webbsida.

Vår alkoholpolitiska roll

Systembolaget finns till av en enda anledning: de alkoholrelaterade problemen blir mindre om alkohol säljs utan att styras av vinstintresse. Systembolagets uttalade roll är att bidra till att begränsa alkoholens skadeverkningar. Detta uppdrag styrs av alkohollagen, Systembolagets avtal med staten och av statens ägardirektiv.

”Medborgarna uppskattar Systembolaget allt mer. De vittnar om att Systembolaget erbjuder bra service och att man svarar upp mot kundernas önskemål samtidigt som man på ett bra sätt hanterar sitt sociala ansvar. Det är en svår balans men Systembolaget klarar av detta på ett övertygande och bra sätt. Medborgarnas stöd är viktigt för en fortsatt restriktiv alkoholpolitik. Systembolagets uppdrag, att bidra till att begränsa alkoholens skadeverkningar, är inte möjligt om inte kunder och allmänhet gillar sitt bolag!”

Maria Larsson,
äldre- och folkhälsominister

Systembolagets uppdrag att begränsa tillgängligheten till alkohol har ett socialpolitiskt syfte. Detta läggs fast i det ägardirektiv som staten utfärdat för Systembolaget. Av ägardirektivet och de andra styrande dokumenten följer också ett antal andra centrala principer; att kunderna ska ges god service, att produkturvalet ska ske objektivt och neutralt, att verksamheten ska bedrivas rationellt och inte vara vinstmaximerande. Dessa krav och förväntningar från ägaren är strikt vägledande för hur Systembolaget styrs och för hur verksamheten följs upp.

Två svenskar av tre stöder Systembolaget

Systembolagets övergripande uppdrag är socialpolitiskt. Uppdraget kan bara bestå så länge det finns ett parlamentariskt och folkligt stöd. Vi följer löpande upp stödet hos allmänheten för Systembolaget. Opinionsindex (OPI) är det mest strategiska nyckeltalet. Det mäts av undersökningsföretaget SIFO varje månad. Allmänheten får ta ställning till om man vill behålla Systembolaget eller önskar att försäljning av starköl, vin och sprit ska ske i andra butiker. Dessa mätningar har genomförts kontinuerligt sedan 2001. Under denna period har stödet ökat från 49 till 66 procent, som var det genomsnittliga värdet under 2009. Stödet för Systembolaget och för vår ensamrätt är idag stort hos den svenska allmänheten.

Kundfokus utan merförsäljning

Systembolaget ska enligt avtalet med staten ge kunderna god service. Mot denna bakgrund

strävar vi efter att uppfattas som en ledande detaljhandelskedja vad gäller sortiment, kundnande, service och ansvar. Det innebär en kontinuerlig satsning på kundorientering samtidigt som vi inte får verka för att öka försäljningen genom marknadsföring. Vi mäter regelbundet kundernas uppskattning av Systembolaget och vår service i form av NKI (Nöjd-Kund-Index). Mätningen för 2009 visar en fortsatt uppgång till 78 (77).

Rätt sortiment

Systembolagets sortiment är viktigast för kunden. Från ägaren finns ett krav att produkturvalet ska ske objektivt och neutralt. Systembolaget ägnar stor omsorg om inköpsprocessen för att denna ska vara så säker och transparent som möjligt. Ur kundens perspektiv leder detta till att endast de bästa produkterna i varje kategori och prisklass erbjuds. Ur leverantörernas perspektiv leder processen till förutsägbarhet och rättvisa. Att processen är konkurrensneutral granskas två gånger per år av Konkurrensverket.

Ökad försäljning på minskande totalmarknad

Den totala alkoholkonsumtionen i Sverige har sedan 2004 varit i avtagande. 2009 blev inget undantag. Samtidigt ökade Systembolagets försäljning för femte året i rad. Detta kan tolkas som en konkret uppskattning från kunderna att Systembolaget erbjuder god service. Ur ett folkhälsoperspektiv är den stigande konsumtionen av vin bekymmersam och de långsiktiga konsekvenserna av denna ännu ej fastställda.

Affischen visar på olika konsekvenser – såväl direkta som indirekta – av ökad försäljning och konsumtion av alkoholdrycker.

Styrning mot nyckeltal

Systembolagets uppdrag är att bidra till att begränsa alkoholens skadeverkningar genom att hålla nere den totala alkoholkonsumtionen. Det är därför av yttersta vikt att verksamheten inte styrs av vinstintresse vilket annars skulle kunnat leda till en drivkraft att höja försäljningen. Verksamheten ska vara så lönsam att utrymme skapas för företagets utveckling och förnyelse.

Avkastningskrav

Enligt ägardirektivet ska vinsten på lång sikt motsvara en avkastning på det egna kapitalet om 4 procentenheter över den tioåriga statsobligationsräntan. För 2009 innebar det ett avkastningskrav på 7,2 procent.

Den av Systembolaget redovisade vinsten på 467 miljoner kronor före skatt överträffade avkastningskravet. Det beror framför allt på den ökade försäljningen under 2009. Försäljningsvolymen var 449 miljoner liter, vilket är en ökning med 7,6 procent jämfört med 2008.

Försäljningsökningen är starkt påverkad av minskad resandeförsel, vilken i sin tur är driven av den svagare svenska kronan. I de dryga 50 systembutiker i Skåne, Blekinge, Halland samt enstaka butiker mot Norge respektive Finland som påverkas mest av gränshandeln var försäljningsökningen under 2009 nästan 18 procent. Detta har påverkat den totala försäljningsökningen med knappt 2 procentenheter.

Trots Systembolagets försäljningsökning har den totala alkoholkonsumtionen enligt SoRAD inte ökat. Huvudförklaringen till detta är återigen den minskade resandeförseeln.

Strategiska nyckeltal

Systembolagets strategiska och operativa planering utgår från en modell med ett så kallat balanserat styrkort. Styrningen sker utifrån fyra olika perspektiv – samhälle, kund, medarbetare och finansiellt. Leverantörsperspektivet kommer från 2010 också att finnas med i detta balanserade styrkort.

Ökad effektivitet

Systembolaget har under de senaste åren ökat sin ekonomiska effektivitet både i butikerna och på huvudkontoret. Effektiviseringen i butiksledet är till stor del driven av ombyggnationen till självbetjäningbutiker vilka är mer rationella. En annan starkt bidragande orsak är arbetet med organisationen i butik vilket bidragit till att produktiviteten höjts samtidigt som kundnöjdheten förbättrats.

Arbetsproduktiviteten mäts dagligen i varje butik och avser antalet hanterade enheter per dagsverke. För 2009 uppgick detta värde till 838 vilket är 5,0 procent högre än 2008 och 12,8 procent högre än 2005. Andra finansiella nyckeltal som följs upp i butik är kostnadsproduktivitet och svinn. Kostnadsproduktivitet speglar antalet sålda enheter genom butikens påverkbara kostnader. Svinn i kronor genom försäljning i kronor utgör nyckeltalet för svinn.

De administrativa kostnaderna för 2009 var 372 miljoner kronor vilket är en minskning med 11,6 procent från 2008 och en ökning med 3,9 procent från 2005. Minskningen förklaras huvudsakligen av att det i förra årets siffror ligger en kostnad för skadestånd som utgavs till V&S Vin & Sprit AB i enlighet med en skiljedom vilken upphävdes i december 2009.

Den förbättrade ekonomiska effektiviteten i Systembolaget bekräftas också av den över åren fallande handelsmarginalen. Denna har sedan 2005 fallit från 25,5 procent till 22,2 procent 2009.

Tio år i korthet

	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Försäljning per invånare 15 år och över, fördelat per varugrupp (liter)										
Sprit	2,6	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6	3,0	3,2	3,2	3,2
Vin	23,3	21,6	20,9	19,9	19,1	18,7	19,2	18,6	17,0	16,1
Starköl	29,0	27,5	27,1	25,9	23,9	23,3	24,3	23,3	21,4	19,6
Cider och blanddrycker	2,5	2,4	2,4	2,4	2,3	2,3	2,5	2,3	1,9	1,8
Alkoholfritt	0,13	0,11	0,11	0,10	0,10	0,09	0,07	0,06	0,05	0,06
Totalt i 100 % alkohol	5,8	5,4	5,3	5,1	4,9	4,8	5,1	5,0	4,6	4,4

Försäljning i miljoner liter, fördelat per varugrupp

Sprit	20,1	19,1	19,3	18,9	18,8	19,2	22,1	23,3	23,4	23,4
Vin	181,4	166,5	159,5	150,5	143,0	138,7	141,8	136,5	124,2	116,6
Starköl	226,9	212,4	207,1	195,7	179,0	172,9	179,1	170,5	156,0	142,4
Cider och blanddrycker	19,4	18,5	18,1	18,3	17,0	16,8	18,7	17,1	13,7	13,2
Alkoholfritt	1,0	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,5	0,4	0,4	0,4
Totalt i 100 % alkohol	44,8	41,6	40,5	38,4	36,4	35,6	37,4	36,4	33,6	31,7

Försäljningsnät

Antal butiksorter	322	322	322	322	322	323	323	315	314	310
Butiker	412	411	411	410	411	417	426	419	416	411
Ombud	508	511	540	552	560	576	580	590	579	575

Nyckeltal

	Målnivå		2008	2007	2006	2005
	2009	2009				
Opinionsindex	66	64	64	61	57	55
Ålderskontroll, %	93	91	90	85	88	89
Nöjd-Kund-Index (NKI)	78	77	77	75	74	73
Nöjd-Medarbetar-Index (NMI)	75	74	74	72	70	70
Handelsmarginal exkl. alkoholskatt (moderbolaget), %	22,2	22,3	22,6	23,1	24,3	25,5
Arbetsproduktivitet (arbetsenheter/dagsverke)	838	820	798	775	766	743
Kostnadsproduktivitet (omkostnader/arbetsenhet)	0,40	0,42	0,46	0,47	0,46	0,38
Svinn (promille av omsättningen)	1,33	1,17	1,28	1,25	1,13	1,42
Sjukfrånvaro (i relation till planerad tid), %	4,9	4,5	5,6	6,2	6,9	8,0
Lageromsättningshastighet (ggr/år)	25,4	Målsätts ej	23,2	22,3	21,3	20,5

Styrelse

Cecilia Schelin Seidegård

Gert Karnberger

Johan Gernandt

Carl B Hamilton

Annika Nilsson

Sven Andréasson

Cecilia Schelin Seidegård

Ordförande

Född: 1954

Huvudsaklig utbildning: Fil dr biokemi

Övriga uppdrag: Ordförande i KTH:s universitetsstyrelse, Vårdalstiftelsen, ordförande i Qlucore AB och BioTap A/S. Ledamot i Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, Arbetsförmedlingen, Previa AB, Fouriertransform AB och IVA.

Invald: Ordförande sedan 2008.

Tidigare uppdrag: Sjukhusdirektör Karolinska Universitetssjukhuset 2003–2007, ledamot i Karolinska Development AB 2003–2008, vd Huddinge Universitetssjukhus 2003. Ledamot i Getinge AB 2003. Vice President och ansvarig Global R&D Operations AstraZeneca R&D 1999–2003, klinisk forskning och olika chefspositioner inom Astra Draco 1989–1999.

Oberoende*

Gert Karnberger

Vice ordförande

Född: 1943

Huvudsaklig utbildning: Gymnasieingenjör; ekonomi, företagsledning

Övriga uppdrag: Ordförande i Näringslivets Regelnämnd. Ledamot i Apoteket AB, Svenskt Näringsliv och Swedol AB.

Invald: Vice ordförande sedan 2009. Ledamot 2004–2007.

Tidigare uppdrag: Clas Ohlson AB, styrelseordförande 1990–1996, vd, koncernchef och styrelseledamot 1996–2007. Styrelseordförande Clas Ohlson Norge 1996–2007, Finland 2002–2007. Vice ordförande Svensk Handel och Svensk Distanshandel. Ledamot i svenska dotterbolag i ASKO-koncernen. Egen konsultbyrå.

Oberoende*

Johan Gernandt

Född: 1943

Huvudsaklig utbildning: Jur kand

Övriga uppdrag: Advokat och konsult hos Advokatfirman Vinge. Ordförande i Riksbanksfullmäktige. Styrelseordförande i Stockholm Handelskammarens Skiljedomsinstitut. Ordförande i Svenska Dagbladets Stiftelse.

Invald: 2007

Tidigare uppdrag: Advokat och delägare i Gernandt & Danielsson Advokatbyrå 1992 – februari 2009. Sakkunnig, Aktiebolagskommittén (Ju 1990:46) 1990–2000.

Oberoende*

Carl B Hamilton

Född: 1946

Huvudsaklig utbildning: Ph D, nationalekonomi

Övriga uppdrag: Professor vid Stock-

holms universitet och Handelshögskolan i Stockholm 1991–, riksdagsledamot 2002–, ledamot av folkpartiets partistyreelse och partiledning.

Invald: 2007

Tidigare uppdrag: Statssekreterare i finansdepartementet, riksdagsledamot 1991–93 och 1997–98, särskild utredare, med mera. Chefsekonom Handelsbanken 1995–1999.

Oberoende*

Annika Nilsson

Född: 1971

Huvudsaklig utbildning: Studier i samhällsgeografi och ekonomisk historia vid Lunds universitet, naturvetenskaplig linje.

Övriga uppdrag: Förbundssekreterare ABF.

Invald: 2006.

Tidigare uppdrag: Ekonomichef ABF 2007–2008, riksdagsledamot (s) 1994–2006, statssekreterare vid Socialdepartementet 2005–2006, styrelseledamot i Teracom AB 2003–2006, ordförande i Expertgruppen för miljöstudier 2005–2006, ordförande i Sociala Barn- och Ungdomsvårdsutredningen 2003–2005.

Oberoende*

Sven Andréasson

Född: 1952

Huvudsaklig utbildning: Doktor i Medicinsk Vetenskap, Docent i hälso- och sjukvårdsforskning.

Lena Furmark Löfgren

Kerstin Wigzell

Maj-Britt Eriksson

Erik Bergström

Patrik Ström

Maria Åström

Övriga uppdrag: Överläkare, Beroendecentrum Stockholm. Chef, avdelningen för drogprevention, Statens folkhälsoinstitut. Vetenskapligt råd för Missbruksfrågor på Socialstyrelsen.

Invald: 2007

Oberoende*

Lena Furmark Löfgren

Född: 1961

Huvudsaklig utbildning: Fil kand nationalekonomi/statskunskap, leg sjuksköterska.

Övriga uppdrag: Vd för Caritea AB. Ledamot i Stiftelsen Rödakorshemmet och Apoteket International AB.

Invald: 2007

Tidigare uppdrag: Affärsutvecklingschef för hälso- och sjukvård, Microsoft AB, Institutet för Framtidsstudier och ordförande Swedish Medtech/Slits.

Oberoende*

Kerstin Wigzell

Född: 1945

Huvudsaklig utbildning: Beteende- och samhällsvetenskap

Övriga uppdrag: Ordförande i Teaterhögskolans styrelse. Ledamot i Pressens opinionsnämnd, Rikspolisstyrelsens etiska råd, Svenska Sällskapet för Medicinsk Forskning, Postkodföreningens styrelse.

Invald: 2009

Tidigare uppdrag: Generaldirektör i regeringskansliet. Departementsråd i socialdepartementet. Generaldirektör Ungdomsstyrelsen och Socialstyrelsen, överdirektör Riksförsäkringsverket. Ledamot i WHO:s styrelse, Socialvetenskapliga forskningsrådet, Statens medicinska etiska råd. Ordförande Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, vice ordförande Systembolagets styrelse.

Oberoende*

Arbetstagarrepresentanter

Maj-Britt Eriksson

Född: 1947

Huvudsaklig utbildning: Gymnasium, naturvetenskaplig linje. Komvux Kalmar.

Övriga uppdrag: Sommaranställd försäljare sedan 1981, anställd sedan 1987. Ordförande i försäljarklubb sydost, kontaktombud för försäljare i södra sju-gruppen, styrelsesuppleant i Systembolagets Personalförening.

Utsedd: som arbetstagaruppleant 2006 och som ordinarie arbetstagarrepresentant 2007.

Erik Bergström

Suppleant

Född: 1968

Huvudsaklig utbildning: Gymnasium distribution/kontor, tvåårig eftergymnasial linje Inköp och försäljning.

Övriga uppdrag: Butikschef i Systembolaget sedan 1999, försäljare sedan 1993. Ordförande i chefsklubben Bergslagen.

Utsedd: 2007

Patrik Ström

Född: 1972

Huvudsaklig utbildning: Tvåårigt gymnasium, träteknisk inriktning.

Övriga uppdrag: Anställd sedan 1993, butikschef sedan 2003. Ordförande i Systembolagets Personalförening.

Utsedd: 2004

Maria Åström

Suppleant

Född: 1967

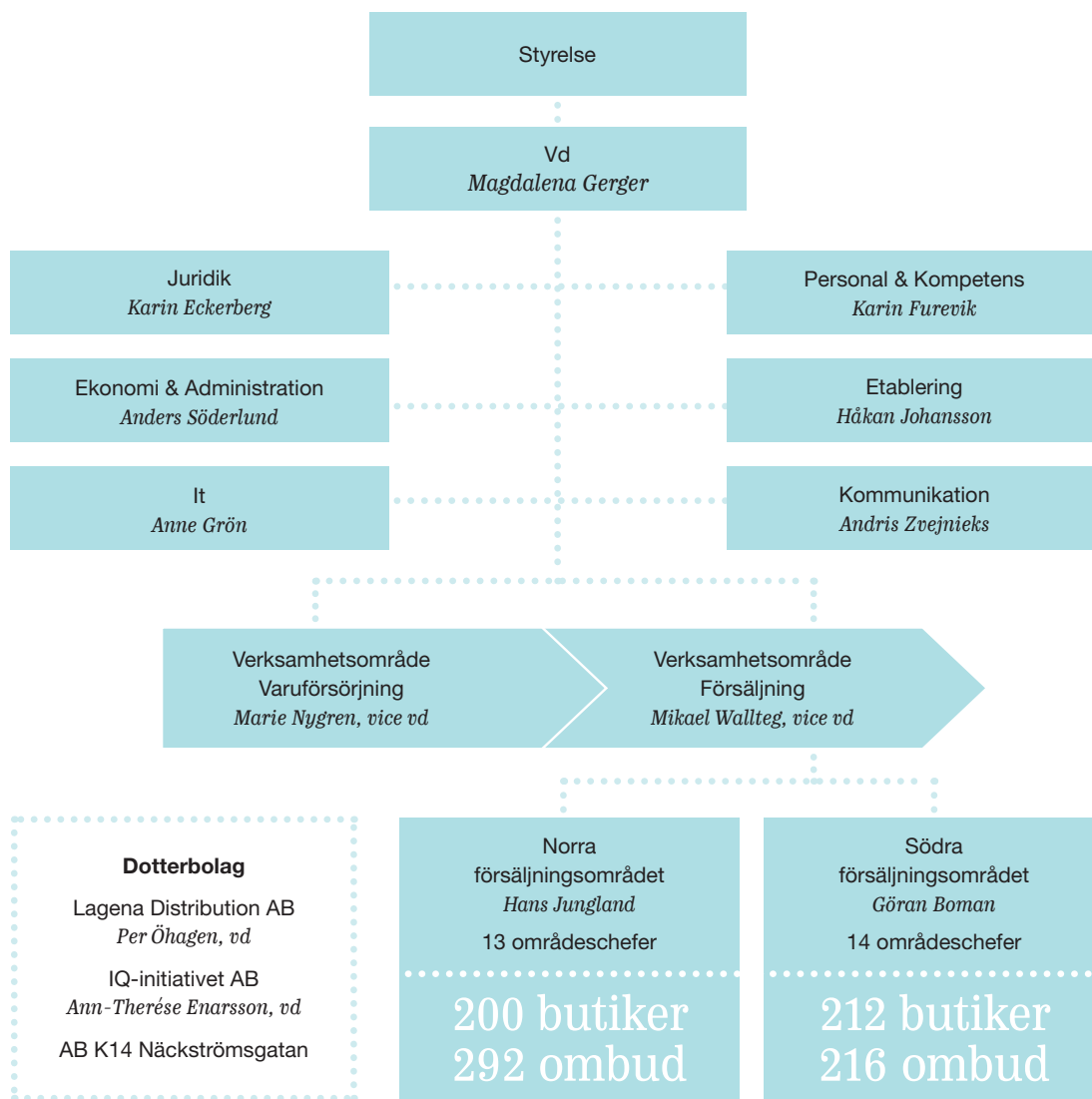
Huvudsaklig utbildning: Tvåårigt gymnasium, kockutbildning

Övriga uppdrag: Anställd som försäljare sedan 1996. Ledamot i försäljarklubben Västerbotten. Fackligt ombud butik 2416, Ersboda i Umeå.

Utsedd: 2009

* Ledamoten är enligt valberedningen att anse som oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.

Organisation

Systembolagets organisation är processinriktad. Ansvaret för huvudprocessen ligger hos verksamhetsområde Försäljning och verksamhetsområde Varuförsörjning.

Verksamhetsområde Varuförsörjning ansvarar för utvecklingen av sortimentet samt varuförsörjningen från leverantör till butikshylla och kund.

Verksamhetsområde Försäljning ansvarar för driften och försäljningen i butikerna. Systembolagets 412 butiker är organiserade i 27 områden

med 10 till 17 butiker i varje område. Varje område har en områdeschef som svarar för den dagliga kontakten mellan sina butikshefer och Systembolagets huvudkontor.

De centrala avdelningarna är stödenheter till huvudprocessen med ansvar för utveckling och förvaltning av butiksnätet och it-systemen, kommunikation, rekrytering och utveckling av medarbetare, juridik samt ekonomiflöden. Vd och företagsledning ansvarar för ledningsprocessen.

Företagsledning

Andris Zvejnieks

Kommunikationsdirektör

Född: 1957

Utbildning: Fil kand i statskunskap

Anställd: 2009

Magdalena Gerger

Verkställande direktör

Född: 1964

Utbildning: Civilekonom och MBA, Handelshögskolan Stockholm

Anställd: 2009

Håkan Johansson

Etableringsdirektör

Född: 1957

Utbildning: Marknadsekonom

Anställd: 2001

Karin Furevik

Personaldirektör

Född: 1954

Utbildning: Förvaltnings-socionom

Anställd: 2001

Anne Grön

It-direktör

Född: 1956

Utbildning: Civilekonom

Anställd: 2008

Marie Nygren

Inköpsdirektör, vice vd

Född: 1965

Utbildning: Civilekonom

Anställd: 2007

Mikael Wallteg

Försäljningsdirektör, vice vd

Född: 1957

Utbildning: Internt utbildad på exekutiv nivå

Anställd: 2001

Karin Eckerberg

Chefsjurist

Född: 1968

Utbildning: Jur kand

Anställd: 2004

Anders Söderlund

Ekonomidirektör

Född: 1963

Utbildning: Civilekonom

Anställd: 2003

Bolagsstyrning inom Systembolaget

Bolagsstyrningsrapporten är fastställd av Systembolagets styrelse och verkställande direktör. Rapporten är granskad av bolagets revisorer.

Systembolagets bolagsstyrning bedrivs utifrån aktiebolagslagen (2005:551), Svensk kod för bolagsstyrning (Koden), statens ägarpolicy, avtalet med staten och ägardirektivet, bolagsordningen, styrelsens arbetsordning och instruktion för vd.

Svensk kod för bolagsstyrning

Koden tillämpas av Systembolaget i de delar som är relevanta för bolaget i dess egenskap av helägt statligt bolag. Koden finns tillgänglig på bolagsstyrningskollegiet.se

Avvikelser från Koden

Systembolaget har avvikit från Kodregel 1.1 avseende publicering av information rörande aktieägares initiativrätt. Syftet med regeln är att ge aktieägarna möjlighet att i god tid förbereda sig inför årsstämman och få ärende upptaget i kallelsen till årsstämman. I statligt helägda bolag saknas skäl att iaktta aktuell Kodregel.

Systembolaget har även avvikit från Kodregel 2, 4.4, 8.1, 10.1 vilket är i enlighet med statens ägarpolicy. I ägarpolicyen anges regeringens motiveringar till avvikelserna.

Ansvar för bolagsstyrning

Systembolaget är ett av svenska staten helägt bolag och ägandet förvaltas av regeringen genom Socialdepartementet. Ansvaret för Systembolagets ledning och kontroll fördelas mellan ägaren, styrelsen och vd i enlighet med aktiebolagslagen.

Ägarstyrning

Grunden för Systembolagets ägarstyrning

En utgångspunkt för styrelsens arbete och ansvar är bolagets avtal med staten och ägardirektivet där ägarens krav på Systembolaget pre-

ciseras. Avtalet och ägardirektivet är grunden för bolagets verksamhet när det gäller både det sociala uppdraget och krav på lönsamhet och verksamheten i övrigt.

Systembolagets uppdrag är att begränsa alkoholens skadeverkningar. Systembolaget har ensamrätt till detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl i Sverige. För ytterligare information om Systembolagets syfte, uppdrag och ägarens mål se sidorna 1, 6–15 samt 50–53.

Årligen äger två möten mellan ägaren, ordföranden och vd rum. Utöver dessa har ordföranden löpande dialogmöten med ägaren om styrelsens arbete med anledning av att styrelsen inte har någon särskild utsedd ägarrepresentant. Områden som har berörts under årets möten är bland annat uppföljning av styrelsearbetet, alkoholpolitiken, årsstämman, rekrytering av ny vd, strategisk plan 2013, budget 2010, ny alkohollag, Lagena Distribution AB och IQ-initiativet AB.

Bolagsstämma

Årsstämma ska enligt statens ägarpolicy hållas senast den 30 april varje år och styrelsen ansvarar för att kallelse till bolagsstämman skickas till Riksdagens centralkansli senast fyra veckor och tidigast sex veckor innan stämman. Därtill ska allmänheten erbjudas möjlighet att delta vid stämman.

Årsstämman 2009

Årsstämman hölls den 2 april i Stockholm och var öppen för allmänheten. Årsstämman direkt sändes dessutom på Systembolagets webbplats. Stämman beslutade att fastställa antalet stämnovalda styrelseledamöter till åtta, samt antecknade att ny revisor ska utses först vid årsstämman 2012.

Stämman beslutade att Cecilia Schelin Seidegård skulle sitta kvar som ordförande i styrelsen under tiden fram till nästa årsstämma. Sven Andréasson, Johan Gernandt, Carl B Hamilton, Lena Furmark Löfgren och Annika Nilsson omvaldes till styrelseledamöter. Till nya ledamöter utsågs Gert Karnberger (vice ordförande) samt Kerstin Wigzell. Ägaren företrädades av Iréne Nilsson Carlsson som motiverade styrelsens sammansättning samt konstaterade att samtliga i styrelsen bedöms av ägaren som oberoende gentemot bolaget och bolagets ledning.

Stämman beslutade om följande oförändrade arvoden för styrelsen:

- styrelsens ordförande: 180 000 kronor
- styrelsens vice ordförande: 109 000 kronor
- övriga styrelseledamöter: 87 000 kronor

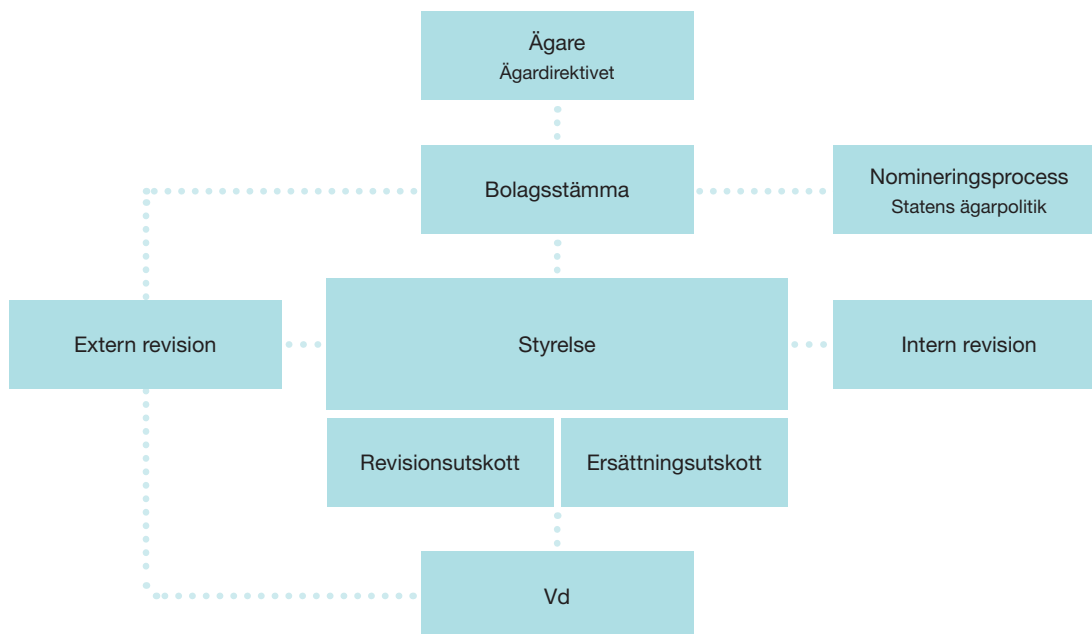
– arbetstagarrepresentanter i styrelsen: arvoderas ej.

Stämman beslutade även att det till ledamöter i bolagets styrelseutskott skulle utgå ersättning om:

- ordförande i revisionsutskottet: 40 000 kronor
- ledamot i revisionsutskottet: 30 000 kronor
- ordförande i rekryteringsutskottet*: 25 000 kronor
- ledamot i rekryteringsutskottet*: 15 000 kronor

* Engångsarvode i samband med vd-rekrytering.

Ansvar för bolagsstyrning inom Systembolaget

Riksrevisionen förordnade 2008 auktoriserade revisorn Filip Cassel att vara revisor i Systembolaget AB till och med årsstämman 2012. Riksrevisionen utsåg samtidigt auktoriserade revisorn Lars Nordstrand till suppleant för Filip Cassel. Den 23 mars 2009 förordnade Riksrevisionen att auktoriserade revisorn Staffan Nyström skulle ersätta Lars Nordstrand som suppleant från och med årsstämman 2009. Vidare anmäldes att Riksdagsstyrelsen utsett/omvalt tre lekmannarevisorer och tre lekmanasuppleanter.

Styrelsens ordförande föredrog styrelsens förslag till riktlinjer för ersättning och andra anställningsvillkor för bolagsledningen vilka följer regeringens riktlinjer rörande anställningsvillkor för personer i företagsledande ställning i statligt ägda bolag beslutade av regeringen den 3 juli 2008. Styrelsen redovisade vidare en motivering till den totala ersättningen till den verkställande direktören och övriga i företagsledningen.

Stämman godkände de av styrelsen föreslagna nivåerna för ersättning och andra anställningsvillkor för företagsledningen.

Stämman beslöt att fastställa de av styrelsen och verkställande direktören avlämnade resultat- och balansräkningarna för moderbolaget och koncernen per den 31 december 2008, samt godkände den av styrelsen och vd föreslagna vinstdispositionen och utdelningen av 201 240 000 kronor. Stämman beviljade vidare styrelsen och vd ansvarsfrihet för verksamhetsåret.

Årsstämma 2010

Årsstämma 2010 äger rum den 25 mars i Stockholm och kallelse till årsstämma kommer att skickas ut i slutet av februari.

Styrelsen

Systembolagets styrelse ansvarar enligt aktiebolagslagen för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. I statens ägarpolicy anges att styrelsen i statligt ägda

företag ansvarar för att de företag där staten har ägarintressen sköts föredömligt inom de ramar lagstiftningen ger och i enlighet med ägarens långsiktiga intressen. Därtill ska styrelsen i statligt ägda företag arbeta för att företaget ska vara ett föredöme inom frågor som rör hållbar utveckling och socialt ansvar som etik, miljö, mänskliga rättigheter, jämställdhet och mångfald.

Nomineringsprocessen

Styrelsens tillsättning följer den nomineringsprocess som beskrivs i statens ägarpolicy. Nomineringsprocessen koordineras av enheten statligt ägande inom Näringsdepartementet där en arbetsgrupp analyserar kompetensbehovet utifrån företagets verksamhet, situation och framtida utmaningar samt befintlig styrelsesammansättning. Urvalet sker utifrån en bred rekryteringsbas. För att komma i fråga erfordras, förutom hög kompetens inom relevant affärsverksamhet, branschkunskap, finansiella frågor eller andra relevanta områden, en stark integritet samt förmågan att se till företagets bästa.

Styrelsens sammansättning

Enligt statens ägarpolicy ska styrelsens sammansättning vara sådan att styrelsen alltid har sådan branschkunskap och kompetens som är relevant för företaget, även när företaget utvecklas eller omvärlden förändras. Styrelsens sammansättning ska vara sådan att balans uppnås avseende bakgrund, kompetensområden, erfarenhet samt könsfördelning. I statens ägarpolicy anges att målsättning avseende könsfördelningen ska vara minst 40 procent av vardera kön.

Systembolagets styrelse består av åtta stämموvalda ledamöter. Dessutom har personalorganisationerna utsett två arbetstagarrepresentanter med suppleanter. Ingen av styrelsens ledamöter ingår i företagsledningen. Vd, vice vd och ekonomidirektören deltar vid styrelsesammanträdena och övriga företagsledningen deltar

tar även vid vissa sammanträden. Systembolagets chefsjurist, som ingår i företagsledningen, är sekreterare i styrelsen.

Systembolagets styrelse har en bred sammansättning med branschkunskap och insyn i de omvärldsfrågor som påverkar företagets utveckling. Könsfördelningen i styrelsen var under året 50 procent kvinnor och 50 procent män.

Styrelsens ordförande

Styrelseordföranden ska enligt aktiebolagslagen organisera och leda styrelsens arbete samt bevaka att styrelsen fullgör sina uppgifter. Enligt Kodex ska styrelseordföranden också ansvara för kontakter i ägarrelaterade frågor, se till att styrelsen får erforderligt beslutsunderlag för sitt arbete, tillsammans med vd fastställa dagordningen för styrelsens sammanträden, kontrollera att styrelsens beslut verkställs samt säkerställa att styrelsens arbete årligen utvärderas.

Ordföranden samråder fortlöpande med vd i förekommande strategiska frågor och företräder bolaget i frågor som rör ägarförvaltningen. Ordföranden har under året tillsammans med företagsledningen träffat bolagets revisorer en gång. Styrelsens ordförande har, utöver det generella styrelsearbetet samt i det ovan angivna, ytterligare särskilda skyldigheter som anges i arbetsordningen för styrelsen.

Styrelsens arbete

Styrelsen har antagit en arbetsordning som anger hur arbetet ska fördelas mellan styrelsen, utskott och vd. Arbetsordningen ses över årligen och under 2009 justerades den vid styrelsesammanträdet i juni. Enligt arbetsordningen ska styrelsen hålla minst fem sammanträden per kalenderår utöver det konstituerande sammanträdet.

Styrelsen ska samordna sin syn med företrädare för ägaren vad gäller större strategiska verksamhetsförändringar och förvärv, fusioner eller avyttringar samt beslut som innebär väsentligt

förändrad balansräkning eller riskbild för Systembolaget. Ingen uppdelning finns mellan ledamöterna av styrelsearbetet utöver de utskott som presenteras i denna bolagsstyrningsrapport.

Till stöd för styrelsen har utarbetats en dokumentsamling (lagar, styrdokument med mera för Systembolaget AB) vilken innehåller verksamhetsrelevant lagtext, handlingar från EU, olika författningsinstruktioner, bolagsrelaterade handlingar, ägarrelaterade handlingar och avtal, placeringsreglementen, redovisningsprinciper, den strategiska planen, Systembolagets etiska program, andra policier samt information om dotterbolag.

Samtliga styrelseledamöter i Systembolaget arbetar aktivt med de frågor som ankommer på styrelsen och i övrigt med de frågor som föredras för styrelsen. Styrelsen träffar årligen även företagets revisorer. För ytterligare upplysningar om styrelsens och ordförandens kontakter med bolagets revisorer hänvisas till ”Beskrivning av intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen – Uppföljning”, sidan 67.

Strukturen för styrelsens arbete anges i styrelsens arbetsplan, vilken fastställs årligen. Arbetsplanen utgör grunden för styrelsens arbete och anger vid vilken tidpunkt under verksamhetsåret som särskilda ansvarsområden ska behandlas av styrelsen. I en strategisk plan lägger styrelsen fast den långsiktiga inriktningen för Systembolaget.

Den strategiska planen sträcker sig fyra år framåt i tiden och revideras vart tredje år. Under hösten 2008 påbörjades arbetet med en ny strategisk plan för Systembolaget. I samband med arbetet med strategisk plan har också Systembolagets uppdrag, vision och affärsidé omformulerats. Den strategiska planen har tagit sin utgångspunkt i en omvärldsanalys som arbetades fram under senare delen av 2008 och i början av 2009. Omvärldsanalysen samt resultaten från ett antal interna och externa undersök-

ningar har resulterat i ett antal strategiska aktiviteter som kommer att pågå under 2010 – 2013.

Som en del av den strategiska planen finns även långsiktiga mål. Målen utgår ifrån det balanserade styrkort som utgör en viktig grund för styrningen av Systembolaget. Systembolaget utgår från fyra perspektiv; samhälle, kund, medarbetare och finansiellt. Ett antal nyckeltal inom varje perspektiv utgör kvantitativa mål för den kommande fyraårsperioden och finns även nedbrutna årsvis i verksamhetsplanen. De strategiska nyckeltalen redovisas löpande för styrelsen.

Syftet med utformningen av de årliga verksamhetsplanerna är att kopplingen mot den strategiska planen ska bli tydlig och att styrningen av olika projekt och aktiviteter mot de strategiska målen ska underlättas.

Styrelsens arbete 2009

Antalet styrelsesammanträden uppgick under 2009 till tio varav tre var extra styrelsesammanträden. Styrelsen har löpande genomfört sed-

vanliga uppföljningar av såväl den ekonomiska utveckling i bolaget som de sociala och miljömässiga aspekter som uppkommit i verksamheten. Uppföljningarna har bland annat skett i form av redovisning av ett antal strategiska nyckeltal, till exempel Opinionsindex (OPI), Ålderskontroll, Nöjd-Kund-Index (NKI), Nöjd-Medarbetar-Index (NMI) och Handelsmarginal samt genom styrelse-pm om aktuella frågor. Sammantaget har detta gett styrelsen möjlighet att löpande bedöma verksamhetens resultat inom hållbar utveckling.

Utöver den löpande uppföljningen av strategiska nyckeltal har arbetet i styrelsen främst rört uppföljningen av arbetet med riskrapportering och internrevision samt framtida investeringar. Styrelsen har även behandlat bland annat följande frågor: ombyggnadstakten av Systembolagets butiker och andra etableringsfrågor, skiljeförfarandet mot Vin & Sprit AB, alkohollagsutredningen, rekrytering av ny vd, anställningsvillkor för ledande befattningsha-

Närvaro

Namn	Styrelsefunktion	Styrelsesammanträden ¹	Revisionsutskott ²	Ersättningsutskott ²
Cecilia Schelin Seidegård ⁶	Ordförande	10/10		3/3
Gert Karnberger ^{3, 4}	Vice ordförande	6/7	4/4	
Sven Andréasson	Ledamot	9/10		
Johan Gernandt	Ledamot	8/10		
Annika Nilsson ⁵	Ledamot	8/10	4/5	
Lena Furmark Löfgren ⁵	Ledamot	10/10	5/5	
Carl B Hamilton	Ledamot	9/10		
Kerstin Wigzell ^{3, 7}	Ledamot	6/7		2/2
Maj-Britt Eriksson	Arbetstagarrepresentant	9/10		
Patrik Ström	Arbetstagarrepresentant	9/10		
Erik Bergström	Arbetstagarrepresentant	8/9		
Maria Åström ⁸	Arbetstagarrepresentant	4/4		
Patrik Olofsson ⁹	Arbetstagarrepresentant	2/3		
Marianne Nivert ⁹	Vice ordförande	2/3	1/1	1/1

¹ Under 2009 har sju ordinarie och tre extra styrelsesammanträden hållits.

² Under 2009 har fem sammanträden hållits i revisionsutskottet och tre i ersättningsutskottet.

³ Invald vid årsstämma 2 april 2009.

⁴ Ordförande i revisionsutskottet.

⁵ Ledamot i revisionsutskottet.

⁶ Ordförande i ersättningsutskottet.

⁷ Ledamot i ersättningsutskottet.

⁸ Maria Åström ersatte Patrik Olofsson i juni 2009.

⁹ Avgick vid årsstämma 2 april 2009.

vare, omvärldsanalyser, försäljning av lokalt producerade produkter, löpande arbete med etikfrågor, ny webbplats med beställningstjänst, hållbarhetsfrågor och CSR.

Principer för ersättning

Till styrelsens ordförande, vice ordförande, ledamöter och suppleanter utgår arvode enligt årsstämans beslut. Arvodena ska enligt statens ägarpolicy vara konkurrenskraftiga men inte marknadsledande.

Utvärdering av styrelsen

Styrelseordföranden har genom en systematisk och strukturerad process utvärderat styrelsearbetet under 2009. Utvärderingen, vilken genomförs årligen, behandlar såväl processerna för styrelsearbetet som styrelsens egna prestationer i ekonomiska, miljömässiga och sociala frågor. Av utvärderingen framgår dels att styrelsearbetet fungerar bra, dels att styrelsen besitter den kunskap som krävs för att hantera de ekonomiska, miljömässiga och sociala frågor som uppstår i verksamheten. Styrelseordföranden har under december 2009 underrättat Regeringskansliet om utvärderingens resultat i enlighet med statens ägarpolicy. Vid sidan av styrelsens egen utvärdering görs i Regeringskansliets eget arbete med nomineringsprocessen löpande utvärderingar av de statliga bolagens styrelser.

Revisionsutskottet

Revisionsutskottet består av ordförande Gert Karnberger och ledamöterna Lena Furmark Löfgren och Annika Nilsson, vilka inte ingår i företagsledningen. Vidare deltar Systembolagets vd och ekonomidirektör vid revisionsutskottets sammanträden. Systembolagets chefsjurist, som ingår i företagsledningen, är sekreterare i utskottet.

Revisionsutskottet ansvarar för beredning av styrelsens arbete med att kvalitetssäkra Systembolagets finansiella och operationella rapportering.

Revisionsutskottet är ett beredningsorgan för styrelsen och övertar inte det ansvar som åligger styrelsen som helhet enligt lag vad avser exempelvis den finansiella rapporteringen, redovisningen och den interna kontrollen, och minskar inte heller kravet på revisorns kommunikation till styrelsen som helhet. Revisionsutskottet ska vidare bedöma rutinerna för internkontroll och hanteringen av finansiella och operationella risker.

Revisionsutskottet har också till uppgift att fortlöpande träffa Systembolagets revisorer för att informera sig om den externa revisionens inriktning och omfattning samt utvärdera de externa revisorernas arbete och prestation, inklusive omfattningen av revisorernas eventuella icke-revisionsrelaterade uppdrag för Systembolaget.

Revisionsutskottet har under 2009 hållit fem sammanträden. Löpande har genomförts uppföljningar av den ekonomiska utvecklingen och av ett antal strategiska nyckeltal för verksamheten. Systembolagets revisorer har föredragit väsentliga redovisnings- och revisionsfrågor samt interna kontroll- och processfrågor. Vidare har frågor avseende bland annat internrevision, riskanalys, ansvarsredovisning med mera behandlats av revisionsutskottet. Utskottets ordförande ansvarar för att styrelsen fortlöpande informeras om utskottets arbete.

Ersättningsutskottet

Ersättningsutskottet består av styrelsens ordförande Cecilia Schelin Seidegård och styrelseledamoten Kerstin Wigzell. Ingen av ledamöterna i Ersättningsutskottet ingår i företagsledningen. Ersättningsutskottet har till uppgift att bereda frågor om anställningsvillkor för ledande befattningshavare. Det är styrelsen som slutligt beslutar om frågor rörande ersättning och andra anställningsvillkor för vd samt principerna rörande ersättning och andra anställningsvillkor för övriga ledande befattningshavare. Ersättningsutskottet har haft tre möten under året.

Företagsledning

Verkställande direktör

Vd leder verksamheten enligt aktiebolagslagen, andra lagar och förordningar, statliga riktlinjer och ägardirektiv, Koden, bolagsordning samt inom de ramar som styrelsen lagt fast bland annat i instruktion för verkställande direktören. Vd tar i samråd med styrelseordföranden fram information och dokumentation som underlag för styrelsens arbete och för att styrelsen ska kunna fatta väl underbyggda beslut, samt rapporterar till styrelsen om bolagets utveckling.

Verkställande direktör: Magdalena Gerger

Född: 1964

Magdalena Gerger tillträdde som vd för Systembolaget i maj 2009. Hon har tidigare bland annat varit marknadsdirektör på Arla Foods, divisionschef inom Nestlé Ltd. samt marknadsdirektör på ICI Paints Ltd.

Nuvarande uppdrag: Styrelseledamot i Ingka Holding BV (IKEA) och Kungsträdgårdens Park och Evenemangs AB.

Utbildning: Civilekonom, MBA, Handelshögskolan Stockholm samt ledarskaps- och chefsutvecklingsutbildningar.

Oberoende: Vd eller närstående saknar väsentlig aktiepost i bolag som Systembolaget har betydande affärsförbindelser med.

Lednings- och styrstruktur

Förutom vd består Systembolagets företagsledning av åtta personer, vilka utses av vd i samråd med styrelsen. Se modell över ledningsstruktur på sidan 56. Företagsledningen sammanträder regelbundet och arbetet leds av vd, som i samråd med företagsledningen fattar beslut avseende den löpande verksamheten i enlighet med styrelsens riktlinjer och anvisningar.

Styrelsen, som är ytterst ansvarig för förvaltningen av bolaget fattar beslut om strategisk

plan, verksamhetsplan, budget med mera. Därtill beslutar styrelsen ett antal företagsövergripande policydokument som bland annat har sin utgångspunkt i lagar, regler och ägardirektiv.

Utifrån styrelsens ovan beskrivna beslut ska vd och företagsledningen upprätta underlag för övriga chefer inom Systembolaget. Det gör ledningen genom att ange ramarna för den löpande verksamheten, i form av upprättande av handlingsplaner, policy- och projektdokument samt övriga interna regler.

Systembolaget har beslutat att styra verksamheten med hjälp av nyckeltal i en så kallad balanserad styrkort-modell. För att koppla den strategiska planen till verksamhetsplanen bryts den strategiska planen ner på mindre aktiviteter. För samtliga aktiviteter finns handlingsplaner upprättade för respektive år. Handlingsplanerna omfattar, förutom en beskrivning av aktiviteten, en projektplan med uppskattad tidsåtgång och kostnad. Projekten och aktiviteterna i den årliga verksamhetsplanen har prioriterats för att säkerställa att saker blir gjorda i rätt ordning. De projekt och aktiviteter som prioriterats under året är bland annat arbetet med att ta fram en ny strategisk plan, CSR, en ny webbplats med e-beställningstjänst, ombuds- och depåhantering samt sortimentsfrågor.

Riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare

Systembolaget följer regeringens riktlinjer när det gäller anställningsvillkor för ledande befattningshavare. Därtill följer Systembolaget Koden om ersättning till ledande befattningshavare (Kodregel 9) där det anges att bolaget ska ha formaliserade och bekantgjorda processer för beslut om ersättningar till ledande befattningshavare.

Systembolagets vd och övrig företagslednings ersättning utgörs av grundlön, övriga förmåner samt pension. Ingen rörlig eller bonusbaserad

ersättning utgår och inte heller några ersättningar i form av finansiella instrument. För detaljerad information, se not 6, sidorna 91–94.

Utvärdering av verkställande direktören

Styrelsen ska enligt Kodens fortlöpande utvärdera den verkställande direktören. Nuvarande vd påbörjade sin anställning den 1 maj 2009 och utvärdering av vd kommer därför att äga rum under 2010.

Revisorer

Revisorn ska enligt aktiebolagslagen granska Systembolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Revisorn arbetar på uppdrag av, och rapporterar till, bolagsstämman och får inte låta sig styras av bolagsledningen eller styrelsen.

På årsstämman 2008 utsågs Ernst & Young till revisorer i Systembolaget, med Torsten Lyth som ansvarig revisor. Riksrevisionen förordnade 2008 auktoriserade revisorn Filip Cassel, med auktoriserade revisorn Lars Nordstrand som suppleant, att vara revisor till och med årsstämman 2012. Som angetts ovan har Nordstrand sedermera frånträtt sitt uppdrag och ersatts av auktoriserade revisorn Staffan Nyström.

Revisorerna beviljades på årsstämman 2009 ersättning enligt särskild överenskommelse. För ytterligare information, se not 5 sidorna 90–91 i Årsredovisningen.

Intern kontroll

Risikanalys som grund

Systembolaget fastställer varje år en riskanalys som beskriver den samlade synen på Systembolagets risksituation. Analysen tar sin utgångspunkt i en bred definition av risk ”En händelse eller aktivitet som förhindrar att organisationen uppnår sina mål”. För en fullständig beskrivning av riskanalysen se sidorna 72–73 i Förvaltningsberättelsen.

Risikanalysen ligger till grund för såväl det proaktiva riskhanteringsarbetet som för det kontrollerande arbetet.

I syfte att uppnå och upprätthålla en god intern kontroll har Systembolaget formaliserade processer för både intern och extern rapportering, för att på så vis kunna följa upp verksamheten på optimalt sätt. I syfte att säkerställa kvaliteten avseende administrationen har det tagits fram manualer och rutinbeskrivningar avseende samtliga väsentliga rutiner.

Arbetet med riskhantering

Styrelsen och ledningen följer upp efterlevnaden av styrande dokument, processbeskrivningar och riktlinjer samt effektiviteten i kontrollstrukturerna. Uppföljning sker genom såväl en externt upphandlad internrevision, vilken rapporterar direkt till styrelsen, som genom den interna enheten för riskhantering. Riskhanteringsenheten följer upp att Systembolagets rutiner följer lagar och regler, såväl externa som interna. Uppföljning på butik görs både genom löpande och riktade besök. Riktad uppföljning görs även på andra delar av företaget.

Ett granskningsprogram baserat på riskanalysen läggs varje år fast av styrelsen. Granskningarna under 2009 har inriktats på de risker som bedömts som mest väsentliga – varuförsörjning, med fokus på lokalt producerade produkter och lokalt val av produkter samt it-tjänsteleverans. Inga allvarliga brister har identifierats. Resultatet av granskningen rapporteras löpande till företagsledning och styrelse och de iakttagelser som gjorts har värderats. Åtgärder har genomförts eller planeras där det anses befogat.

Beskrivning av intern kontroll avseende finansiell rapportering

Systembolaget har formaliserade processer för den finansiella rapporteringen samt för uppfölj-

ning. Detta är viktigt för att säkerställa att bolaget utvecklas i rätt riktning i förhållande till de mål och riktlinjer som styrelsen och ledningen har fastställt.

Målet för den interna rapporteringen är att det ska finnas en ändamålsenlig, snabb och korrekt uppföljning och rapportering av hur verksamheten utvecklas gentemot uppsatt verksamhetsplan och budget. Rapportering av företagsutvecklingen sker regelbundet gentemot ett flertal interna intressegrupper.

Systembolagets externa rapportering syftar till att regelbundet rapportera om bolagets utveckling gentemot externa intressentgrupper. Rapporteringen följer givna lagkrav samt de krav som ställs av ägaren.

Systembolaget tillämpar den så kallade COSO-modellen i den interna kontrollprocessen.

Basen för den interna kontrollen är den så kallade kontrollmiljön. Den innefattar den kultur som styrelse och bolagsledning kommunicerar och verkar utifrån. En god kontrollmiljö skapar struktur för övriga komponenter i processen som riskbedömning, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt uppföljning.

Riskbedömning

Bedömning av riskerna för felaktigheter i den finansiella rapporteringen görs av styrelsen, av företagsledningen och i den dagliga verksamheten. Dessutom påverkas bedömningen av risk i den finansiella rapporteringen av den allmänna kontrollmiljön inom Systembolaget, vilken vilar på en sund företagskultur med gemensamma värderingar.

En riskanalys avseende kvaliteten i den finansiella rapporteringen har genomförts under 2009 i vilken risken för fel i resultat- och balansräkning analyserats med avseende på väsentlighet och sannolikhet. Riskanalysen genomfördes genom att varje post i balans- och

resultaträkningen bedömdes utifrån specifika kriterier: volatilitet, subjektivitet, komplexitet, risk för bedrägeri, bedrägerihistorik, betydande processförändring, brist på relevant redovisningskunskap, kritisk redovisningsprincip och tidigare väsentliga fel.

Riskanalysen identifierade fyra väsentliga riskområden:

Prisjustering och inventering

Risker har identifierats relaterat till dels inventeringar av lager och dels till justering av priser för posten färdiga varor samt handelsvaror.

Personalrelaterade poster

För balans- och resultatposter relaterade till personalkostnader och pensioner har en risk identifierats då posterna är förknippade med både komplexa och subjektiva bedömningar.

Värdeförändringar på finansiella tillgångar

För balans- och resultatposter associerade med finansiella tillgångar har risk identifierats relaterat till att värdeförändringar beräknas och klassificeras felaktigt. Styrelsen har lagt fast en finanspolicy där tillåtna placeringar, organisation för riskstyrning, mätning av placeringsrisker, godkända motparter samt rutiner för riskuppföljning tydliggjorts. Policyn prövas årligen.

Generella risker

Rapporteringen av tilläggsupplysningar och kassaflödesanalys omfattas av komplexa regelverk som ställer höga krav på kunskap och erfarenhet för att säkerställa korrekt rapportering.

Kontrollaktiviteter

De risker som identifierats avseende den finansiella rapporteringen hanteras via bolagets kontrollstrukturer som dokumenterats i process- och internkontrollbeskrivningar. Exempel på

kontrollstrukturerna är en strikt tillämpning av dualitetsprincipen, och användandet av flera oberoende värderingsinstitut.

Information och kommunikation

Stor vikt har lagts på att implementera och kvalitetssäkra internkommunikationsprocessen för att säkerställa att information sprids på ett strukturerat sätt inom hela organisationen. Det finns informations- och kommunikationsvägar som bland annat syftar till att främja fullständighet och riktighet i den finansiella rapporteringen. Styrande dokument i form av interna policier, riktlinjer, manualer och koder avseende den finansiella rapporteringen är kända för berörd personal och finns tillgängliga på företags intranät.

Uppföljning

Styrelsen erhåller löpande rapportering om hur verksamheten utvecklas i förhållande till verksamhetsplanen, budget och fastlagda mål. Styrelsen följer regelbundet upp resultaten för de fastlagda internkontrollprogrammen.

Ekonomiavdelningen genomför löpande uppföljning av de administrativa processerna i organisationen. Bland annat genomförs löpande uppföljning av moms- och skatteredovisning, intern och extern representation samt attest- och delegationsordningens efterlevnad. Uppföljning sker löpande av den finansiella rapporteringen.

Styrelsens ordförande träffar revisorerna vid slutrevision samt vid behov. Hela styrelsen träffar revisorerna vid styrelsemötet som behandlar årsbokslutet och vid årsstämman.

Stockholm den 18 februari 2010

Cecilia Schelin Seidegård
Ordförande

Gert Karnberger
Vice ordförande

Sven Andréasson
Ordinarie ledamot

Lena Furmark Löfgren
Ordinarie ledamot

Johan Gernandt
Ordinarie ledamot

Carl B Hamilton
Ordinarie ledamot

Annika Nilsson
Ordinarie ledamot

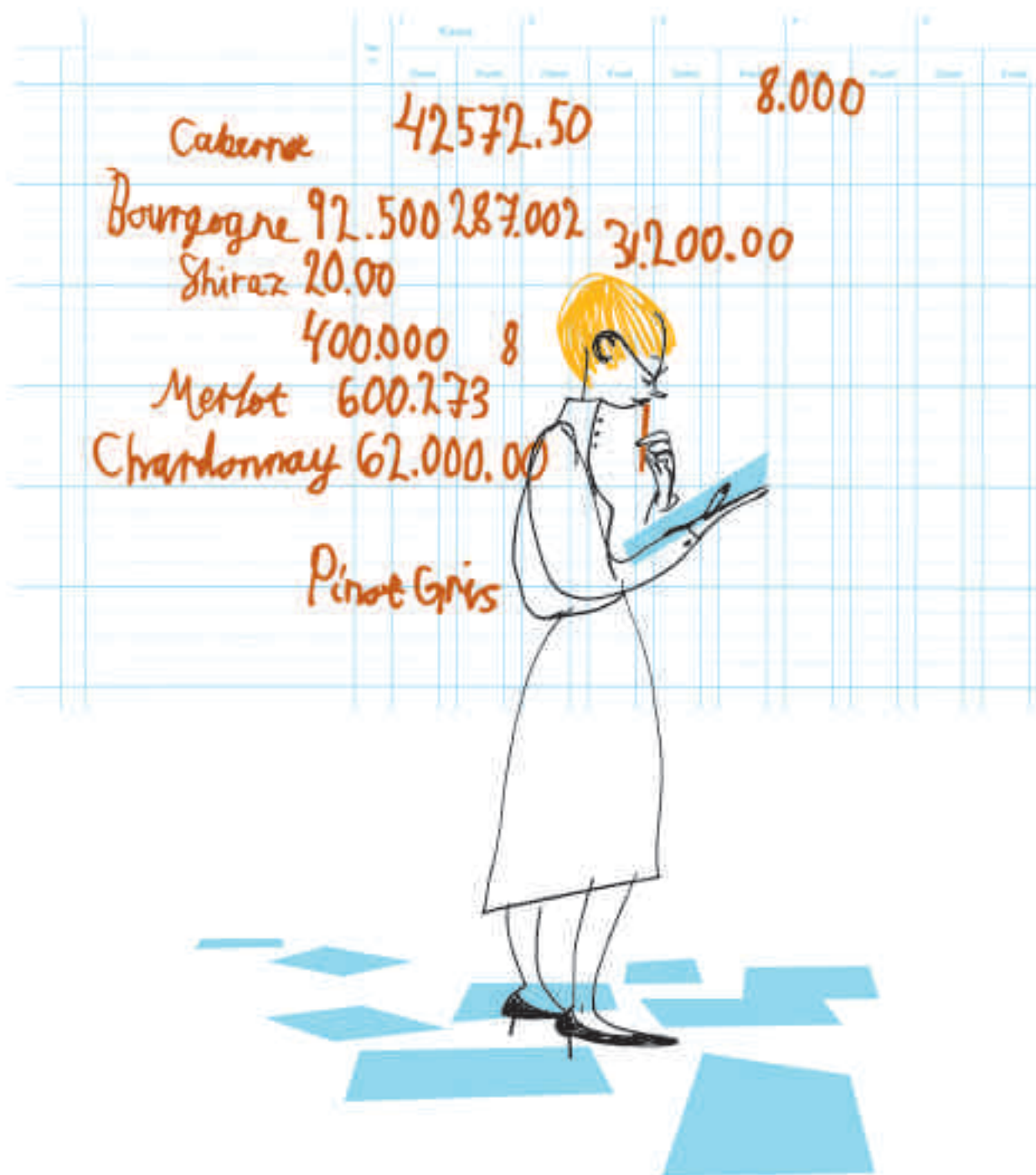
Kerstin Wigzell
Ordinarie ledamot

Maj-Britt Eriksson
Unionen-representant

Patrik Ström
Unionen-representant

Magdalena Gerger
Verkställande direktör

Årsredovisning

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för Systembolaget AB, org nr 556059-9473, får härmed avge årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 2009.

Verksamhet

Systembolaget AB är ett statligt ägt aktiebolag som bedriver detaljhandelsförsäljning av spritdrycker, vin och starköl i Sverige. Systembolagets uppdrag är att bidra till att begränsa alkoholens skadeverkningar. Detaljhandelsmonopolets viktigaste roll är att hålla nere den totala alkoholkonsumtionen genom att begränsa tillgängligheten till alkohol via kontroll av butiksnät och öppettider. Verksamheten styrs inte av vinstintresse och Systembolaget driver inte merförsäljning. Verksamheten bedrivs via 412 butiker i 288 av Sveriges 290 kommuner. Utöver butikerna finns 508 ombud runt om i Sverige, där kunderna kan beställa varor för avhämtning.

Koncernens verksamhet bedrivs i Systembolaget AB och de helägda dotterbolagen Lagena Distribution AB, IQ-initiativet AB samt AB K14 Näckströmsgatan. Lagena Distribution AB lagrar och distribuerar alkoholhaltiga drycker i landet. IQ-initiativet AB arbetar med information och opinionsbildning för att förebygga och minska alkoholrelaterade skador. AB K14 Näckströmsgatan förvaltar Systembolagets rörelsefastigheter.

Systembolaget AB ägs till 100 procent av den svenska staten. Antalet aktier är 360 000.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Opinionsindex, som mäts varje månad, har 2009 ökat till 66 procent från 49 procent 2001. Opinionsindex för Systembolagets detaljhandelsmonopol har aldrig varit så starkt som under 2009. Systembolagets utförande av sitt sociala uppdrag är det viktigaste skälet till att medborgarna önskar behålla Systembolaget.

Arbetet med att säkerställa att personer under 20 år inte kan handla alkohol är fortsatt framgångsrikt. Ålderskontrollen följs upp med externa kontrollköp. Under 2009 begärdes legitimation i 93 procent av kontrollköpen, vilket överstiger målsättningen på 91 procent. Utfallet 2009 är 3 procentenheter bättre än föregående år.

Hösten 2009 startade pilotdrift av en beställningstjänst på Systembolagets webbplats. Målet med beställningstjänsten är att förenkla och förbättra service och tillgänglighet för delar av sortimentet. Under 2010 ska beställningstjänsten utökas och integreras med en ny webbplats som lanseras inom projektet E-service.

Under 2009 har den nordiska uppförandekoden för dryckesleverantörer vidareutvecklats. En dialog har även påbörjats med dryckesleverantörerna om CSR generellt.

I december upphävde Svea Hovrätt den skiljedom som meddelats den 12 mars 2008 mellan V&S Vin & Sprit AB och Systembolaget. Intäkter hänförliga till skiljedomen har bokförts i resultatet under 2009.

Försäljning

Systembolaget sålde 448,9 (417,3) miljoner liter drycker under 2009. Det är en ökning med 7,6 procent jämfört med 2008. Mätt i ren alkohol ökade försäljningen med 7,8 procent. Den största volymökningen hänför sig till varugrupperna vin och starköl som ökade med 9,0 respektive 6,9 procent. Intäkterna uppgick under 2009 till 23 360 (21 296) MSEK, en ökning med 9,7 procent.

Försvagningen av den svenska kronan har ökat Systembolagets försäljning. Svenskar åker i mindre utsträckning utomlands för att handla alkohol samtidigt som gränshandeln från våra nordiska grannländer ökar. Den totala alkoholkonsumtionen uppgick enligt SoRADs mätningar 2009 till 9,4 liter per invånare 15 år och över.

Utvecklingen med gradvis fallande konsumtion drivet av påtagligt minskande införsel är positiv ur ett folkhälsoperspektiv. Den andel av alkoholen som konsumeras i Sverige och som är inköpt på Systembolaget är nu den högsta sedan SoRAD inledde sina mätningar i mitten av 1990-talet.

Resultat

Rörelseresultatet för 2009 uppgick till 394 (135) MSEK vilket är en ökning med 259 MSEK. Bruttoresultatet ökade med 9,7 procent till 2 961 (2 699) MSEK. Handelsmarginalen inklusive alkoholskatt uppgick till 12,7 (12,7) procent. Försäljningskostnaderna ökade till 2 255 (2 146) MSEK och utgörs främst av ökade pen-

sionskostnader och ökade avskrivningar. De ökade avskrivningarna är främst hänförliga till den nya kassalösningen, som togs i drift under 2008, samt ombyggnad av överdiskbutiker till självbetjäningbutiker. Administrationskostnaderna minskade till 372 (421) MSEK. Minskningen förklaras huvudsakligen av att det i förra årets siffror ligger en kostnad för utfallet i skiljedom gentemot V&S Vin & Sprit AB, vilken upphävdes i december 2009. Rörelsemarginalen ökade till 1,7 (0,6) procent.

Resultat före skatt uppgick till 467 (833) MSEK. Finansnettot uppgick till 73 (698) MSEK. I jämförelse-siffrorna ingår reavinsten från försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB med 573 MSEK. Ränteläget har under året varit stabilt lågt utan markanta värdeförändringar i portföljen. I slutet av förra året föll marknadsräntorna kraftigt vilket innebär en stor ökning av det orealiserade marknadsvärdet på portföljen.

Kassaflöde

Kassaflödet från den löpande verksamheten uppgick till 778 (576) MSEK. Kassaflödet från investeringsverksamheten uppgick till 18 (54) MSEK. Av dessa avser 309 (-40) MSEK nettoinvesteringar i finansiella tillgångar, medan nettoinvesteringar i materiella och immateriella anläggningstillgångar ingår med -291 (194) MSEK. I siffran för 2008 ingår även försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB med 598 MSEK. Kassaflödet från finansieringsverksamheten uppgick till -201 (-868) MSEK och avser i sin helhet erlagd utdelning.

Finansiell ställning

Det egna kapitalet uppgick per 2009-12-31 till 2 213 MSEK, vilket är 144 MSEK mer än 2008-12-31. Föränd-

ringen motsvaras av periodens resultat reducerat med utdelning till ägaren. Soliditeten uppgick till 37,5 procent och ägarens mål är en soliditet på 35 procent. Avkastningen på eget kapital under den senaste tolv-månadersperioden uppgick till 16,1 procent. Huvudskälet till den höga avkastningen för 2009 var den kraftiga ökningen av försäljningsvolymen vilken i stor utsträckning drivits av mindre resandeförsel.

Systembolaget är inte ett vinstmaximerande företag. Enligt ägardirektivet ska vinsten på lång sikt motsvara en avkastning på det egna kapitalet på 4 procentenhet över den tioåriga statsobligationsräntan. För 2009 innebar det en avkastning på 7,2 procent. Om avkastningen långsiktigt överstiger ägarkravet ska den komma kunderna till godo genom sänkt handelsmarginal. Handelsmarginalen har gradvis sänkts sedan 2000 och har aldrig varit så låg som under 2009. Styrelsen strävar ständigt efter att balansera handelsmarginalen så att resurser för bolagets utveckling säkerställs samtidigt som effektiviseringar kommer kunderna till del.

Styrelsens förslag till principer avseende anställningsvillkor och ersättning för ledande befattningshavare

Regeringen fattade den 20 april 2009 beslut om nya riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande. Styrelsen beslutade den 22 april 2009 att Systembolaget ska där så är möjligt tillämpa de nya riktlinjerna. I konsekvens med detta har pensionsåldern omförhandlats för tre befattningshavare, från 61 år till 62 år. Två befattningshavare har sedan tidigare förmånsbaserade avtal med pensionsålder 60 år. Dessa avtal har redan en gång tidigare omförhandlats, år 2003. Vid den omförhandlingen låstes den pensionsmedförande

Verksamheten i relation till ägarens direktiv och finansiella krav på verksamheten

Procent	2009	2008	2007	2006	2005
Avkastning på eget kapital (koncernen)	16,1	36,6	13,9	20,6	17,7
Nivå i ägardirektiv	7,2	7,9	8,2	7,7	7,4
Soliditet (koncernen)	38	38	39	40	38
Nivå i ägardirektiv	35	35	30	30	30
Föreslagen utdelning i procent av koncernresultat efter skatt	100	100*	100	50	100
Nivå i ägardirektiv, minst	50	50	50	50	50

* Inkluderar av extra bolagsstämma beslutad utdelning.

lönen genom att den fastställdes till visst antal inkomstbasbelopp. Utifrån att befattningshavarna arbetat länge inom företaget, att villkoren redan omförhandlats en gång tidigare och att det inte ansågs finnas någon företagsekonomisk grund till omförhandling lämnades dessa avtal orörda. Vd:s anställningsvillkor följer riktlinjerna, och pensionsvillkoren är i sin helhet avgiftsbestämda. Principerna redovisas i not 6 Medarbetare.

Personal

Den totala sjukfrånvaron i Systembolaget minskade under 2009 till 5,1 procent mot 5,8 procent 2008. En omfattande satsning har genomförts för att minska antalet långtidssjukskrivna. Arbetet har genomförts i samarbete med företagshälsovården som tillhandahållit en central samordnare. Planeringen av steg ett påbörjades 2008 och genomfördes under våren 2009. Genom individuella bedömningssamtal med den sjukskrivne och arbetsförmågutredningar gjorda av professionella team från företagshälsovården har antalet långtidssjukskrivna minskat markant.

Systembolaget arbetar för en jämnare könsfördelning på alla nivåer. Andelen kvinnliga butikshefer har ökat till 50 procent 2009.

Hållbarhetsfrågor

Systembolaget har valt FN-initiativet Global Compacts tio principer för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption som ramverk för sitt CSR-arbete. Under 2009 har CSR-arbetet fokuserat på att de alkoholhaltiga drycker som säljs i Systembolagets butiker är producerade under ansvarsfulla förhållanden som tar väl hand om människor och miljö. Arbetet följer den gemensamma strategi och handlingsplan som Systembolaget utarbetade och antog tillsammans med de nordiska alkoholmonopolen i Norge, Finland, Island och på Färöarna i september 2008. Under 2009 har arbetet med den nordiska uppförandekoden, version 2.0 vidareutvecklats. En dialog har påbörjats med dryckesleverantörerna om CSR generellt och om vår femårsplan för en hållbar dryckesleverantörskedja som bland annat innebär att de nordiska monopolen från och med den 1 januari 2012 bilägger uppförande-

koden i inköpsavtalen. Inköpare och leverantörer har utbildats i CSR och en riskanalys för den nordiska dryckesleverantörskedjan inklusive en fältresa till Sydafrika har genomförts. För ytterligare information se leverantörsavsnittet sidorna 42–49. Inom miljöområdet har vi fokuserat på ekologiska produkter, byggmaterial, energiförbrukning, transporter och restproduktshantering. För ytterligare information se kundavsnittet sidorna 24–33. Internt fortsätter arbetet med att säkerställa och utveckla goda arbetsvillkor samt arbeta förebyggande mot korruption. Utförligare information om koncernens hållbarhetsredovisning framgår av GRI-bilagan som finns på Systembolagets webbsida.

Väsentliga händelser efter balansdagen

Inget väsentligt finns att rapportera.

Förväntningar avseende den framtida utvecklingen

Konjunktturnedgången har inte påvisats påverka alkoholkonsumtionen. Den inhemska försäljningen ökar när svenskarna gör färre utlandsresor samtidigt som gränshandeln ökar från våra nordiska grannländer till följd av den svaga kronkursen.

Stora investeringar kommer fortsatt att genomföras under de kommande åren, bland annat kommer Systembolagets webbtjänster att utvecklas.

Sammantaget bedöms att företaget kommer att klara ägarens krav på avkastning kommande verksamhetsår.

Moderbolaget

Moderbolagets omsättning ökade under det gångna året med 9,7 procent jämfört med föregående år och uppgick till 23 360 (21 296) MSEK. Moderbolagets rörelseresultat uppgick till 424 (9) MSEK och resultat före skatt uppgick till 533 (723) MSEK. Moderbolagets investeringar uppgick under 2009 till -27 (431) MSEK. Förändringen beror främst på försäljning av finansiella tillgångar.

Vinstdisposition

För förslag till vinstdisposition se sidan 108.

Risker och osäkerhetsfaktorer

Risker och osäkerhetsfaktorer utvärderas löpande. Risker hanteras dels av medarbetarna i den dagliga verksamheten, dels genom det arbete med butiksbesök och specialgranskningar som utförs av riskhante- ringsenheten.

Internrevision genomförs för att granska och utvärdera Systembolagets verksamhet inklusive hur identifierade risker hanteras.

Analys av verksamhetsövergripande risker

En verksamhetsövergripande riskanalys genomfördes 2009. Risk definieras som en händelse eller aktivitet som förhindrar att Systembolaget når sina mål. Ett trettiotal betydande risker har identifierats och prioriterats avse- ende väsentlighet och sannolikhet. Med väsentlighet menas inverkan på förmågan att nå befintliga mål.

Riskanalysen identifierar risker i förhållande till Systembolagets mål, där samhällsansvaret är cen- tralt. I sin verksamhet tar Systembolaget ett socialt, miljömässigt och etiskt ansvar. Därmed inkluderas även hållbarhetsrelaterade risker i den verksamhets- övergripande riskanalysen. Målen är fastställda inom ramarna för de övergripande perspektiven i System- bolagets verksamhetsplan:

Samhälle – ansvar: att tydliggöra och säkra vårt upp- drag externt samt att utveckla arbetsmetoder/mät- metoder för våra försäljningsregler.

Kund – kundmötet: att skapa förutsättningar och utveckla metoder för ett bättre kundmöte.

Medarbetare – kompetensutveckling: att utveckla arbe- tet med arbetsmiljö, strategisk kompetens och ledar- försörjning samt att säkerställa den interna kommu- nikationen.

Finansiellt – effektivisering: att effektivisera verksam- heten, förbättra styrning/uppföljning och säkerställa kundnyttan.

Under 2008 genomförde Systembolaget en specifik riskanalys för att identifiera och prioritera hållbarhets- relaterade risker på en detaljerad nivå. Denna riskana- lys avgränsades till att gälla odling och tillverkning, transporter samt försäljningen i Systembolagets buti- ker. I riskanalysen identifierades och prioriterades exempelvis risker relaterade till Systembolagets inköps- krav, leverantörers arbete med hållbarhetsfrågor, Sys-

tembolagets utsläpp avseende transporter samt infor- mation till kunder och medarbetare om miljöaspekter och sociala aspekter för Systembolagets produkter. För mer information se GRI-bilagan.

Finansiella risker

Koncernens verksamhet utsätts i begränsad omfatt- ning för finansiella risker såsom ränte-, kredit- och likviditetsrisk. Systembolaget är självfinansierat tack vare en hög lageromsättningshastighet som matchar inköps- och betalningsvillkoren. Koncernen saknar räntebärande skulder.

Systembolagets försäljning sker i allt väsentligt mot kontant- eller kortbetalning och därmed har Sys- tembolaget inga väsentliga kundfordringar. System- bolagets varuinköp sker i svenska kronor och dryck- esleverantörerna ansvarar för importen av alkohol- haltiga drycker samt redovisning av alkoholskatt.

Koncernen är i mycket liten utsträckning expone- rad mot kurs- och valutarisker. Den finansiella risk- hanteringen styrs av Systembolagets finanspolicy. Information om koncernens hantering av finansiella risker framgår av not 15 Finansiella instrument.

Rapporteringsrisker

En riskanalys avseende kvaliteten i den finansiella rapporteringen har genomförts under 2009 i vilken risken för fel i årsredovisningen har analyserats med fokus på väsentlighet och sannolikhet. De primära riskområden som har identifierats inkluderar prisjus- tering och inventering, personalrelaterade poster, vär- deförändringar av finansiella tillgångar samt gene- rella risker. För en djupare redogörelse för denna risk- analys hänvisas till Bolagsstyrningsrapporten på sidorna 58–67.

Olika kategorier av risker

Utöver de sedan tidigare identifierade finansiella ris- kerna identifierade den verksamhetsövergripande analysen risker i fyra kategorier:

Omvärldsrisker – risker som uppstår genom föränd- ringar i Systembolagets omvärld. Systembolaget kon- trollerar inte dessa men måste förhålla sig till och hantera desamma.

Operationella risker – avser risker relaterade till Systembolagets alkoholpolitiska uppdrag, socialt, miljömässigt och etiskt ansvar, medarbetare, kommunikation, inköp och leverantörsrelationer samt försäljning.

It-risker – relaterar till behörighet, säkerhet, systemstöd och tillgänglighet av information.

Rapporteringsrisker – avser fel och brister i såväl intern som extern finansiell rapportering.

Nyckelrisker

Bland de identifierade riskerna anses nio vara nyckelrisker. Det innebär att de har en relativt hög väsentlighet och sannolikhet samt bedöms vara kritiska. Nyckelrisker beskrivs nedan. Riskernas inbördes förhållande framgår av diagrammet.

- Försvårande opinionsbildning** – Risken att debatt och opinionsbildning försvårar Systembolagets möjlighet att förvalta sitt uppdrag. Debatt och opinionsbildning angående till exempel Systembolagets monopolställning eller gårdsförsäljning av alkoholdrycker kan medföra att subjektiva perspektiv får oproportionerliga genomslag, vilket kan leda till att Systembolagets förvaltande av samhällsuppdraget försvåras.
- Bristande it-systemstöd** – Risk att verksamheten inte har det systemstöd som behövs för nuvarande och framtida informationsbehov och arbetsprocesser. Systembolagets medarbetare använder it-system för att utföra sina arbetsuppgifter. Saknas fullgott systemstöd för kritiska processer såsom inköp och försäljning, minskar möjligheterna att effektivt utföra samhällsuppdraget.
- Bristande it-tillgänglighet** – Risk att driftsavbrott gör att verksamheten avstannar delvis eller helt. Systembolaget är beroende av att it-systemen är tillgängliga för att kunna bedriva sin verksamhet. Vid driftsavbrott i kritiska processer såsom försäljning skulle verksamheten påverkas avsevärt.
- Stöld och snatteri** – Risk att Systembolaget utsätts för stöld och/eller snatteri. Systembolaget har nolltolerans mot stöld och snatteri för att begränsa tillgången till Systembolagets produkter för personer som inte uppfyller kraven i försäljningsreglerna, det vill säga personer som är yngre än 20 år, personer som är märkbart påverkade eller personer som misstänks ha för avsikt att låna varorna vidare.
- Brister hos leverantörer** – Risken att Systembolagets leverantörer inte bedriver sin verksamhet i enlighet med Global Compacts principer. Möjliga brister är arbete med hållbarhet, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och korruption. Finns det brister i leverantörers hållbarhetsarbete kan förtroendet för Systembolaget påverkas negativt.
- Brister i den strategiska planeringen och utvecklingen** – Risken att Systembolaget inte fångar upp samtliga relevanta variabler som beslutsunderlag. Nya initiativ såväl som utvecklingen av den befintliga verksamheten kan därmed suboptimeras och leda till oönskade konsekvenser.

Nio nyckelrisker

- Ändrade lagar och regelverk** – Risken att lagstiftning och regelverk förändras på ett för Systembolaget negativt sätt. Förändringar i exempelvis lagstiftningen avseende så kallad gårdsförsäljning eller sänkta alkoholskatter hos grannländer kan försvåra för Systembolaget att genomföra sitt samhällsuppdrag.
- Bristande efterlevnad av regler hos leverantörer** – Leverantörer agerar på ett sätt som står i strid med befintliga avtal och regelverk. Exempelvis genom att försöka påverka sina varors inköpsvolymer eller exponering i Systembolagets butiker, genom stödköp av egna varor eller genom otillbörliga kontakter med butiksmedarbetare och/eller inköpare.
- Bristande efterlevnad hos Systembolaget av regler och riktlinjer för varuförsörjning** – Om Systembolagets medarbetare inte följer befintliga regler och riktlinjer för inköp av varor kan det innebära ett allvarigt brott mot konkurrens- och EU-rätt. Följden kan bli att hela samhällsuppdragets legitimitet försvagas.

Tioårsöversikt, koncernen

	2009	2008	2007	2006	2005	2004*	2003**	2002**	2001**	2000**
Resultat (MSEK)										
Intäkter	23 360	21 296	20 211	19 039	18 083	17 708	18 985	19 132	18 241	17 368
Bruttoresultat	2 961	2 699	2 567	2 525	2 461	2 371	2 499	2 562	2 414	2 321
Rörelseresultat	394	135	310	559	477	197	172	165	159	165
Finansnetto	73	698	56	43	36	43	29	37	38	32
Resultat före skatt	467	833	366	602	513	240	202	202	197	196
Totalresultat för året	345	774	295	419	330	178	138	142	133	108
Finansiell ställning (MSEK)										
Anläggningstillgångar	3 063	2 998	2 720	2 605	1 943	2 101	1 502	1 345	1 360	1 270
Omsättningstillgångar	2 831	2 439	2 830	2 627	3 235	2 246	2 615	3 359	2 435	2 944
Eget kapital	2 213	2 069	2 163	2 071	1 989	1 749	1 348	1 409	1 348	1 294
Skulder	3 681	3 368	3 387	3 161	3 196	2 598	2 768	3 295	2 447	2 920
Balansomslutning	5 894	5 437	5 550	5 232	5 185	4 347	4 116	4 704	3 795	4 214
Kassaflöden (MSEK)										
Kassaflöde från den löpande verksamheten	778	576	706	363	1 039	198	170	1 508	211	501
Kassaflöde från investeringsverksamheten	18	54	-426	-637	-318	-190	-342	-174	-267	-361
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-201	-868	-210	-330	-90	-80	-302	-216	-802	-50
Årets kassaflöde	595	-238	70	-604	631	-72	-474	1 119	-858	90
Nyckeltal										
Handelsmarginal inklusive alkoholskatt, %	12,7	12,7	12,7	13,3	13,7	13,4	13,2	13,2	13,2	13,4
Handelsmarginal exklusive alkoholskatt, %	22,2	22,6	23,1	24,3	25,5	25,2	25,1	25,5	26,7	27,7
Rörelsemarginal, %	1,7	0,6	1,5	2,9	2,6	1,1	0,9	0,9	0,9	1,0
Avkastning på eget kapital, %	16,1	36,6	13,9	20,6	17,7	11,5	10,0	10,3	10,1	8,0
Avkastning på sysselsatt kapital, %	24,2	42,2	19,7	31,9	29,7	15,6	15,3	15,1	15,5	17,0
Soliditet, %	37,5	38,1	39,0	39,6	38,4	40,2	32,7	30,0	35,5	30,7
Resultat per aktie före och efter utspädning, SEK	958	2 151	821	1 164	917	494	384	393	370	300
Eget kapital per aktie, SEK	6 147	5 747	6 008	5 753	5 525	4 858	3 744	3 915	3 743	3 595
Kassaflöde per aktie, SEK	2 161	1 600	1 961	1 008	2 886	550	472	4 189	585	1 392
Utdelning per aktie, SEK ***	958	2 151	821	583	917	250	556	222	222	222
Arbetsproduktivitet	838	798	775	766	743	708	701	662	659	619
Lageromsättningshastighet, ggr	25,4	23,2	22,3	21,3	20,5	19,9	21,9	24,7	27,6	26,8
Varusvinn, MSEK	24,8	22,8	19,2	16,0	18,4	18,2	22,0	21,3	11,6	5,7
Svinn, %	1,33	1,28	1,25	1,13	1,40	1,05	1,15	1,16	0,68	0,33
Ålderskontroll, %	93	90	85	88	89	84	83	79	81	81
Medelantal anställda	3 219	3 232	3 049	3 026	2 960	3 127	3 334	3 350	3 403	3 440

* Enligt IFRS, men inte justerat för IAS 39 Finansiella instrument.

** Ej enligt IFRS.

*** 2009 års utdelning per aktie enligt styrelsens förslag.

Rapport över totalresultat, koncernen

MSEK	Not	2009	2008
Intäkter	2	23 360	21 296
Kostnad för sålda varor		-20 399	-18 597
Bruttoresultat		2 961	2 699
Övriga intäkter	3	401	345
Försäljningskostnader	4-6	-2 255	-2 146
Administrationskostnader	4-6	-372	-421
Övriga kostnader	7	-341	-342
Rörelseresultat		394	135
Finansiella intäkter	8	125	758
Finansiella kostnader	8	-52	-60
Resultat före skatt		467	833
Skatt	10	-122	-59
Årets resultat	11	345	774
Totalresultat för året		345	774
Minoritetsintresse saknas, vilket innebär att 100% av resultatet hänför sig till moderbolagets aktieägare			
Resultat per aktie före och efter utspädning, SEK*		958	2 151
Antal aktier vid periodens slut		360 000	360 000
Genomsnittligt antal aktier under perioden		360 000	360 000
Total föreslagen utdelning, MSEK		345	201
Föreslagen utdelning per aktie, SEK		958	559
Under året beslutad och utbetald utdelning, MSEK		201	868

* Systembolaget har inte några konvertibla instrument, optioner eller teckningsoptioner, vilket medför att ingen utspädningseffekt uppstår.

Resultatet

Intäkterna ökade under 2009 med 2 064 MSEK till 23 360 MSEK. Omsättningsökningen förklaras av att försäljningsvolymen ökade med 7,6 procent. Den största volymökningen skedde i varugruppen vin och starköl. Hushållens ökade köpkraft är en viktig orsak till försäljningsökningen. Den svenska kronan har försvagats vilket betyder att det har blivit dyrare att handla utomlands. Trots att

Systembolagets försäljning har ökat är den samlade bedömningen av SoRAD att alkoholkonsumtionen i Sverige är oförändrad.

Rörelseresultatet ökade under året med 259 MSEK till 394 MSEK. Handelsmarginalen inklusive alkoholskatt uppgick till 12,7 procent även i år. Försäljningskostnaderna ökade med 109 MSEK, vilket i huvudsak förklaras av ökade pensionskostnader och avskrivningar.

Rapport över finansiell ställning, koncernen

MSEK	Not	09-12-31	08-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	12	188	187
Inventarier och installationer	12	896	728
Pågående nyanläggningar	12	57	199
Immateriella tillgångar	13	128	108
Pensionstillgång	14	720	754
Uppskjutna skattefordringar	10	11	8
Andra långfristiga värdepappersinnehav	15	1 057	1 008
Andra långfristiga fordringar	15	6	6
Summa anläggningstillgångar		3 063	2 998
Omsättningstillgångar			
Varulager	16	881	787
Kundfordringar och upplupna intäkter	15	58	55
Förutbetalda kostnader	17	85	49
Skattefordringar		-	28
Övriga fordringar		3	19
Kortfristiga placeringar	15	42	334
Likvida medel	15	1 762	1 167
Summa omsättningstillgångar		2 831	2 439
SUMMA TILLGÅNGAR	11	5 894	5 437

Tillgångar

Den största förändringen under året hänför sig främst till den ökade försäljningen. Totalt har likvida medel och finansiella placeringar ökat med 352 MSEK.

MSEK	Not	09-12-31	08-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	18		
Aktiekapital		360	360
Balanserade vinstmedel		1 508	935
Årets resultat		345	774
Summa eget kapital		2 213	2 069
Avsättningar			
Kortfristiga avsättningar	19	9	9
Summa avsättningar		9	9
Långfristiga skulder			
Uppskjutna skatteskulder	10	195	198
Summa långfristiga skulder		195	198
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder och upplupna kostnader	15	3 260	3 022
Förutbetalda intäkter	17	1	–
Skatteskulder		47	–
Övriga skulder		169	139
Summa kortfristiga skulder		3 477	3 161
Summa skulder		3 681	3 368
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	11	5 894	5 437
Ställda säkerheter och eventalförpliktelser			
Ställda panter	20	–	–
Eventalförpliktelser	21	3	3

Eget kapital

Koncernens eget kapital ökade med 144 MSEK och förändringen är ett netto av lämnad utdelning till ägarna med 201 MSEK samt årets resultat på 345 MSEK. Soliditeten uppgick till 37,5 (30,8) procent vilket överstiger kravet i ägardirektivet som uppgår till 35,0 procent. Avkastningen på eget kapital uppgick till 16,1 (11,0) procent, vilket överstiger kravet i ägardirektivet på 7,2 procent.

Jämförelsesiffrorna är exklusive försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB.

Skulder

Leverantörsskulder och upplupna kostnader ökade med 238 MSEK och motsvarar 93,8 procent av koncernens totala skulder.

Rapport över förändring i eget kapital, koncernen

MSEK	Aktie- kapital	Balanserat resultat	Totalt eget kapital
Ingående balans 1 januari 2008	360	1 803	2 163
Utdelning*		-868	-868
Totalresultat för året		774	774
Utgående balans 31 december 2008	360	1 709	2 069
Förändringar i eget kapital 2009			
Utdelning		-201	-201
Totalresultat för året		345	345
Utgående balans 31 december 2009	360	1 853	2 213

* Utdelningen under 2008 består av ordinarie utdelning av 2007 års resultat uppgående till 295 MSEK samt av den utdelning som beslutades om på en extra bolagsstämma med anledning av försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB uppgående till 573 MSEK.

Rapport över kassaflöden, koncernen

MSEK	Not	2009	2008
Den löpande verksamheten			
Resultat före skatt		467	833
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet			
Av- och nedskrivningar		238	226
Realisationsresultat		4	-565
Övrigt		-30	-137
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av varulager		-94	-4
Förändring av fordringar		-22	17
Förändring av skulder		268	276
Kassaflöde från den löpande verksamheten efter förändringar av rörelsekapital		831	646
Betald skatt		-53	-70
Kassaflöde från den löpande verksamheten		778	576
Investeringsverksamheten			
Försäljning av dotterbolag		-	598
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-237	-363
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		0	1
Förvärv av immateriella tillgångar		-54	-42
Förvärv/försäljning av finansiella tillgångar		309	-40
Förvärv av pensionstillgång		-	-100
Kassaflöde från investeringsverksamheten		18	54
Finansieringsverksamheten			
Utdelning		-201	-868
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-201	-868
Årets kassaflöde		595	-238
Likvida medel vid årets början		1 167	1 405
Likvida medel vid årets slut	22	1 762	1 167

Kassaflöde från den löpande verksamheten

Kassaflödet från den löpande verksamheten ökade med 202 MSEK till 778 MSEK. Förändringen utgörs i huvudsak av den ökade omsättningen.

Kassaflöde från investeringsverksamheten

Kassaflödet från investeringsverksamheten uppgick till 18 vilket är 36 MSEK mindre än 2008. Av dessa avser 309 (-40) MSEK nettoinvesteringar i finansiella tillgångar, medan nettoinvesteringar i materiella och immateriella anläggningstillgångar ingår med -291 (94) MSEK. I siffran för 2008 ingår även försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB med 598 MSEK.

Kassaflöde från finansieringsverksamheten

Kassaflödet från finansieringsverksamheten avser i sin helhet utdelning. Av dessa utgör 295 MSEK den av årsstämman beslutade vinstutdelningen för 2007 vilken betalades ut den 31 mars 2008 och 573 MSEK en extra utdelning, med anledning av försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB, som beslutades av en extra bolagsstämma 24 november 2008 och utbetalades 1 december 2008.

Resultaträkning, moderbolaget

MSEK	Not	2009	2008
Nettoomsättning	2	23 360	21 296
Kostnad för sålda varor		-20 399	-18 597
Bruttoresultat		2 961	2 699
Försäljningskostnader	4-6	-2 220	-2 244
Administrationskostnader	4-6	-366	-439
Övriga rörelseintäkter	3	53	2
Övriga rörelsekostnader	7	-4	-9
Rörelseresultat		424	9
Intäkter från andelar i koncernbolag	9	41	600
Intäkter från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar	9	65	95
Ränteintäkter	9	2	11
Ränteintäkter från koncernbolag	9	2	10
Räntekostnader	9	-1	-2
Räntekostnader till koncernbolag	9	0	0
Resultat efter finansiella poster		533	723
Skatt	10	-127	-36
Årets resultat	11	406	687

Balansräkning, moderbolaget

MSEK	Not	09-12-31	08-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter	13	121	101
Summa immateriella anläggningstillgångar		121	101
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	12	43	37
Inventarier och installationer	12	879	704
Pågående nyanläggningar	12	57	199
Summa materiella anläggningstillgångar		979	940
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernbolag	11	15	15
Fordringar hos koncernbolag	11	87	113
Uppskjutna skattefordringar	10	25	24
Andra långfristiga värdepappersinnehav	15	1 057	1 008
Andra långfristiga fordringar	15	12	12
Summa finansiella anläggningstillgångar		1 196	1 172
Summa anläggningstillgångar		2 296	2 213

MSEK	Not	09-12-31	08-12-31
Omsättningstillgångar			
Varulager	16	880	786
Fordringar			
Kundfordringar		8	7
Fordringar hos koncernbolag	11	49	7
Skattefordringar		–	39
Övriga fordringar		0	10
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	23	82	48
Summa fordringar		139	111
Kortfristiga placeringar	15	42	334
Kassa och bank	15	1 762	1 167
Summa omsättningstillgångar		2 823	2 398
SUMMA TILLGÅNGAR	11	5 119	4 611

MSEK	Not	09-12-31	08-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	18		
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		360	360
Reservfond		72	72
Summa bundet eget kapital		432	432
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		753	267
Årets resultat		406	687
Summa fritt eget kapital		1 159	954
Summa eget kapital		1 591	1 386
Avsättningar			
Långfristiga avsättningar	14/19	74	72
Kortfristiga avsättningar	19	9	9
Summa avsättningar		83	81
Långfristiga skulder			
Långfristiga skulder till koncernbolag	11	1	–
Uppskjutna skatteskulder	10	22	18
Summa långfristiga skulder		23	18
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		3 045	2 809
Kortfristiga skulder till koncernbolag	11	2	21
Skatteskulder		49	–
Övriga skulder		162	126
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	24	164	170
Summa kortfristiga skulder		3 422	3 126
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	11	5 119	4 611
POSTER INOM LINJEN			
Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser			
Ställda panter	20	6	6
Ansvarsförbindelser	21	9	11

Förändring i eget kapital, moderbolaget

MSEK	Aktie- kapital	Reserv- fond	Balanserat resultat	Årets resultat	Summa eget kapital
Ingående balans 1 januari 2008	360	72	854	295	1 581
Överföring till fria reserver			295	-295	–
Årets resultat				687	687
Utdelning			-868		-868
Koncernbidrag			-20		-20
Skatteeffekt koncernbidrag			6		6
Utgående balans 31 december 2008	360	72	267	687	1 386
Förändring i eget kapital 2009					
Överföring till fria reserver			687	-687	–
Årets resultat				406	406
Utdelning			-201		-201
Utgående balans 31 december 2009	360	72	753	406	1 591

Kassaflödesanalys, moderbolaget

MSEK	Not	2009	2008
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster		533	723
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet			
Av- och nedskrivningar		220	197
Realisationsresultat		4	-590
Övrigt		-62	-103
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av varulager		-94	-4
Förändring av fordringar		-28	34
Förändring av skulder		266	-4
Kassaflöde från den löpande verksamheten efter förändringar av rörelsekapital		839	253
Betald skatt		-36	-69
Kassaflöde från den löpande verksamheten		803	184
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-232	-353
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		0	1
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar		-50	-38
Förvärv/försäljning av finansiella anläggningstillgångar		309	-40
Försäljning av dotterbolag		-	598
Förändring av finansiella fordringar/skulder på dotterbolag		-34	278
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-7	446
Finansieringsverksamheten			
Utdelning		-201	-868
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-201	-868
Årets kassaflöde		595	-238
Likvida medel vid årets början		1 167	1 405
Likvida medel vid årets slut	22	1 762	1 167

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Nedan följer de betydande redovisningsprinciper som tillämpats vid upprättandet av koncern- och årsredovisningen. Redovisningsprinciperna har tillämpats konsekvent för alla angivna år, om inget annat anges.

Allmänt

Koncernredovisningen omfattar moderbolaget Systembolaget AB, de helägda dotterbolagen Lagena Distribution AB och IQ-initiativet AB samt dotterbolagskoncernen AB K14 Näckströmsgatan. Bolagen benämns gemensamt koncernen eller Systembolaget. Årsredovisningen omfattar moderbolaget.

Moderbolaget, Systembolaget AB, är ett helägt statligt bolag med säte i Stockholm och registrerat i Sverige. Adressen till huvudkontoret är Kungsträdgårdsgatan 14, 103 84 Stockholm.

Koncern- och årsredovisningen för räkenskapsåret 2009 har godkänts av styrelsen och verkställande direktören för publicering den 18 februari 2010 och kommer att föreläggas årsstämman den 25 mars 2010.

Grunder för upprättande

Belopp

Den funktionella valutan, det vill säga valutan i den primära ekonomiska miljön där moderbolaget bedriver sin verksamhet, är svenska kronor. Svenska kronor utgör rapporteringsvaluta för både moderbolaget och koncernen. Beloppen i de finansiella rapporterna är avrundade till närmaste miljon svenska kronor (MSEK), om inget annat anges och beloppen inom parentes utgör jämförelseårets värde.

Datum

Resultaträkningsrelaterade poster avser perioden 1 januari – 31 december och balansräkningsrelaterade poster avser den 31 december.

Koncernredovisning

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med de av EU fastställda International Financial Reporting Standards (IFRS) inklusive gällande International Accounting Standards (IAS) samt tolkningsuttalanden från International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) och Standing Interpretations Committee (SIC). Koncernen följer därutöver Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 1.2 Kompletterande redovisningsregler för koncerner, vilken specificerar de tillkommande upplysningskrav som krävs enligt Årsredovisningslagen, samt tillämpliga uttalanden från Rådet för finansiell rapportering (UFR).

Koncernredovisningen baseras på historiska anskaffningsvärden, förutom de finansiella tillgångar som värderas till verkligt värde. Finansiella tillgångar som värderas till verkligt värde består av finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Årsredovisning

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med Årsredovisningslagen och Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 2.2. RFR 2.2 innebär att Systembolaget AB skall tillämpa samtliga standarder och uttalanden utgivna av IASB och IFRIC så som de godkänts av EU-kommissionen för tillämpning inom EU. Detta skall göras så långt detta är möjligt inom ramen för Årsredovisningslagen och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

De efterföljande redovisningsprinciperna är samma för koncernen och moderbolaget om inget annat anges.

Ändrade redovisningsprinciper

Koncernen använder sig av samma redovisningsprinciper som tillämpades i årsredovisningen för 2008, med följande undantag på grund av nya eller omarbetade standarder, tolkningar och förbättringar som antagits av EU och som ska tillämpas från och med 1 januari 2009. Endast de förändringar som har haft en effekt på koncernen omfattas av redogörelsen. Dessutom kommenterar vi den uteblivna effekten av IFRS 8.

Omarbetad IAS 1 Utformning av finansiella rapporter

Standarden delar upp förändringar i eget kapital till följd av transaktioner med ägare och andra förändringar. Uppställningen över förändringar i eget kapital kommer endast att innehålla detaljer avseende ägartransaktioner. Därutöver introducerar standarden begreppet "Rapport över totalresultat" som visar alla poster avseende intäkter och kostnader som tidigare redovisats i eget kapitalräkningen, antingen i en enskild uppställning, eller i två sammanhängande uppställningar. Koncernen har valt att presentera rapport över totalresultat i en enskild uppställning.

IFRS 7 Finansiella instrument: Upplysning

Ändringen i IFRS 7 har inneburit att ytterligare upplysningar lämnas om finansiella instrument redovisade till verkligt värde i balansräkningen.

IFRS 8 Rörelsesegment

Från 1 januari 2009 gäller IFRS 8. Den nya standarden kräver att segmentinformation presenteras utifrån ledningens perspektiv, vilket innebär att den ska presenteras på det sätt som används i den interna rapporteringen. Vidare ska bland annat viss geografisk information lämnas. Systembolaget är verksamt inom en rörelsegrän och på en geografisk marknad, varför den nya standarden inte påverkar koncernens redovisning.

Kommande standarder, ändringar och tolkningar

IFRS 3R Rörelseförvärv

Förändringarna i IFRS 3R kommer att medföra en ändrad redovisning av framtida förvärv av verksamheter. Tillämpas från 1 januari 2010.

IAS 27R Koncernredovisning och separata finansiella rapporter

Förändringarna i IAS 27R kommer att ändra redovisningen för förluster som uppstår i dotterbolag och redovisningen när bestämmande inflytande över dotterbolag upphör. Tillämpas från 1 januari 2010.

IFRS 9 Financial Instruments. Recognition and Measurement (ej godkänd av EU)

I avvaktan på att alla delar av standarden blir färdiga har koncernen ej utvärderat effekterna av den nya standarden.

IAS24 Upplysningar om närstående. Ändring

Definitionen av närstående har förändrats samt att vissa lättnader ges beträffande upplysningar för statligt ägda bolag. Ska tillämpas från 1 januari 2011.

Ovanstående kommande nya standarder och tolkningar och förbättringar av IFRS-standarder förväntas inte påverka Systembolagets finansiella resultat och ställning. Däremot kan de ge upphov till ändringar i utformningen av de finansiella rapporterna samt ytterligare notupplysningar, inklusive i vissa fall, uppdateringar av redovisningsprinciper.

Viktiga uppskattningar och bedömningar

Koncernen gör uppskattningar och antaganden om framtiden baserade på den senaste tillgängliga och tillförlitliga informationen samt utifrån historiska erfarenheter. Ändrade förutsättningar kan medföra justeringar i de redovisade beloppen för tillgångar och skulder i nästkommande räkenskapsår. Detta följer av att de faktiska utfallen kan skilja sig från de redovisade beloppen. De uppskattningar som kan komma att medföra väsentliga justeringar i de redovisade beloppen hänför sig till pensioner.

Pensionsförpliktelseernas nuvärde är beroende av ett antal faktorer som fastställs utifrån aktuariella antaganden. I de antaganden som används för att fastställa aktuellt saldo för pensioner ingår den långfristiga avkastningen på förvaltningstillgångarna och diskonteringsräntan. Varje förändring i dessa antaganden kommer att inverka på pensionsförpliktelseernas redovisade värde.

Antagandet om förväntad avkastning på förvaltningstillgångar beaktar historisk långfristig avkastning, tillgångarnas fördelning och bedömning av framtida långfristig avkastning.

Koncernen fastställer lämplig diskonteringsränta i slutet av varje år, vilken utgår från marknads förväntningar avseende obligationer med samma löptid som pensionsskulden. Värderingen har utgått ifrån en räntekurva uppskattad efter svenska statliga realräntebestämningar.

Viktiga bedömningar

Vid tillämpningen av bolagets redovisningsprinciper gör företagsledningen olika bedömningar som kan ha en påverkan på de redovisade beloppen i resultat- och balansräkningen. Av de redovisningsmässiga bedömningar som företagsledningen gör har bedömningen av aktivering av kostnader för systemutveckling den mest betydande påverkan på de redovisade beloppen.

Koncernredovisning

Dotterbolag

I koncernredovisningen ingår dotterbolag, i vilka moderbolaget har ett bestämmande inflytande, det vill säga rätten att utforma bolagets finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar. Ett bestämmande inflytande anses föreligga, då moderbolaget direkt eller indirekt innehar mer än hälften av bolagets röstberättigade andelar.

Dotterbolag ingår i koncernredovisningen från förvärvstidpunkten, det vill säga tidpunkten då moderbolaget får det bestämmande inflytandet och utgår ur koncernredovisningen från den tidpunkt då moderbolaget upphör att ha det bestämmande inflytandet, exempelvis vid tidpunkten för avyttringen.

I koncernredovisningen har redovisningsprinciperna för dotterbolag, i förekommande fall, anpassats för att uppnå en konsekvent tillämpning av koncernens principer. Vidare har de finansiella rapporterna från moderbolaget och dotterbolagen som har använts vid upprättandet av koncernredovisningen upprättats per samma balansdag.

Konsolideringsprinciper

Koncernredovisningen är upprättad med tillämpning av förvärvsmetoden. Anskaffningskostnaden för ett förvärv utgörs av verkligt värde på tillgångar som lämnats som ersättning och uppkomna eller övertagna skulder samt alla kostnader som är direkt hänförliga till förvärvet. Identifierbara förvärvade tillgångar och skulder samt eventualförpliktelser värderas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. Eventuella positiva skillnader mellan anskaffningskostnaden och verkliga värdet redovisas som goodwill. Är skillnaden negativ redovisas den direkt i resultaträkningen.

Transaktioner mellan koncernbolag

Koncerninterna fordringar och skulder samt intäkter och kostnader, inklusive realiserade vinster och förluster på transaktioner mellan koncernbolag, elimineras om inte förlusten indikerar att ett nedskrivningsbehov finns.

Internprissättning

Vid transaktioner mellan koncernbolag tillämpas marknadspriser.

Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan enligt den valutakurs som gäller på transaktionsdagen. Monetära tillgångar och skulder som är uttryckta i utländska valutor redovisas i balansräkningen omräknade till den kurs som gäller på balansdagen. Valutakursdifferenser som uppkommer vid omräkningen redovisas i resultaträkningen.

Segmentrapportering

En rörelsegrän är en redovisningsmässigt identifierbar del av bolaget som tillhandahåller produkter eller tjänster som är utsatta för risker och möjligheter som skiljer sig från vad som gäller för andra rörelsegränar. Geografiska områden tillhandahåller produkter eller tjänster inom en ekonomisk miljö som är utsatt för risker och möjligheter som skiljer sig från vad som gäller för andra ekonomiska miljöer.

Systembolaget är verksamt inom en rörelsegrän och en geografisk marknad varför någon segmentrapportering inte är aktuell.

Intäktsredovisning

Systembolaget har enligt alkohollagen monopol på detaljhandelsförsäljningen av alkohohaltiga drycker i Sverige. Ensamrätten har ett socialpolitiskt syfte och innebär att alkoholens tillgänglighet begränsas. Mot denna bakgrund redovisas Systembolagets detaljhandelsförsäljning som huvudverksamhet. Övrig verksamhet – vilken inte är kritisk för Systembolagets detaljhandelsverksamhet och vilken skulle kunna bedrivas av annan näringsidkare – särredovisas (enligt krav i ägardirektivet) och betraktas som rörelsefrämmande. Klassificeringen har bedömts ge den mest rättvisande bilden av Systembolagets huvudverksamhet.

Dotterbolagens verksamheter, distribution av varor, informationsverksamhet samt fastighetsförvaltning redovisas under rubriken övriga rörelseintäkter och rörelsekostnader.

Intäkter redovisas när de kan beräknas på ett tillförlitligt sätt och när det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna som är förknippade med transaktionen kommer att tillfalla bolaget. Intäkter värderas till det verkliga värdet av sålda varor och tjänster exklusive mervärdesskatt.

Koncernens intäkter genereras i allt väsentligt av försäljning av drycker till konsument. Försäljningen redovisas som intäkt i samband med att varan säljs till kund. Försäljningen betalas kontant eller med kreditkort.

Ränteintäkter intäktsredovisas över en relevant period med tillämpning av effektivräntemetoden. Effektivräntan är den ränta som exakt diskonterar de uppskattade framtida kassaflödena under det finansiella instrumentets förväntade löptid till instrumentets redovisade värde.

Statliga bidrag

Bidrag redovisas till verkligt värde när det föreligger rimlig säkerhet att bidraget kommer att erhållas och att koncernen kommer att uppfylla de villkor som är förknippade med bidraget.

Bidrag som avses täcka kostnader, i Systembolagets fall lönebidragskostnader av mindre värde netto redovisas i resultaträkningen över personalkostnader.

Kostnadsredovisning

Resultaträkningen är uppställd i funktionsindelad form, vilket innebär att kostnaderna klassificeras utifrån deras funktion.

Kostnad för sålda varor avser i huvudsak inköp av handelsvaror.

Försäljningskostnader innehåller kostnader för butiksverksamheten, till största delen bestående av personal- och lokalkostnader.

Administrationskostnader innehåller kostnader för centrala administrativa stabsfunktioner på huvudkontoret.

Leasing

Leasingavtal, där uthyraren i allt väsentligt behåller de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet klassificeras som operationell leasing. Koncernen innehar till absolut största delen enbart operationella leasingavtal.

Leasetagare

Koncernen har tecknat leasingavtal som i allt väsentligt avser lokalhyror. Leasingavgiften kostnadsförs linjärt över leasingperioden, vilket är den period Systembolaget har avtalat för att leasa en tillgång.

Inkomstskatt

Redovisad skatt utgörs av det sammanlagda beloppet av aktuell och uppskjuten skatt bestämt utifrån periodens resultat. Aktuell skatt är den skatt som ska betalas eller erhålls under den aktuella perioden inklusive justeringar av aktuell skatt för tidigare perioder. Aktuell skatt är den skatt som beräknas på det skattepliktiga resultatet för en period inklusive justeringar av aktuell skatt för tidigare perioder. Aktuell skatt beräknas och värderas utifrån de skatteregler och skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen.

Uppskjuten skatt beräknas utifrån balansräkningsmetoden varvid temporära skillnader, det vill säga skillnader mellan tillgångars och skulders redovisade och skattemässiga värden, ger upphov till uppskjutna skatteskulder eller skattefordringar. Uppskjuten skatteskuld beräknas på samtliga skattemässiga temporära skillnader medan uppskjutna skattefordringar redovisas i den omfattning det är troligt att framtida skattemässiga överskott kommer att finnas, mot vilka de temporära skillnaderna kan nyttjas.

Uppskjuten skatt beräknas och värderas med tillämpning av de skatteregler och skattesatser som är beslutade eller aviserade per balansdagen och som förväntas gälla när den berörda skattefordran realiseras eller skatteskulden regleras. Skattesatsen uppgår till 26,3 procent från och med 1 januari 2009.

Per varje balansdag omprövas det redovisade värdet på de uppskjutna skattefordringarna och det reduceras i den mån det inte längre är sannolikt att tillräckliga stora skattepliktiga överskott kommer att finnas tillgängliga. I den mån det senare bedöms som sannolikt att tillräckliga skattepliktiga överskott kommer att finnas tillgängliga återförs reduktionen.

Aktuell skatt och uppskjuten skatt redovisas i resultaträkningen förutom skatteeffekt som hänför sig till transaktioner eller händelser som redovisas direkt mot eget kapital, vilken redovisas i eget kapital.

Moderbolaget

På grund av sambandet mellan redovisning och beskattning särredovisas inte uppskjuten skatteskuld i juridisk person utan redovisas som en del av de obeskattade reserver de är hänförliga till. Obeskattade

reserver redovisas i balansräkningen och förändringen redovisas som bokslutsdispositioner i resultaträkningen. Följaktligen redovisas både obeskattade reserver och bokslutsdispositioner med bruttobelopp i balans- respektive resultaträkningen.

Upplysningar om närstående

Som närstående definierar Systembolaget koncernbolag, pensionsstiftelser, svenska staten, statliga bolag där staten innehar det bestämmande inflytandet samt ledande befattningshavare, styrelseledamöter och nära familjemedlemmar till dessa personer.

Upplysning lämnas då transaktioner med en närstående har skett, oavsett om ersättning utgår eller inte. Med transaktioner avses överföring av resurser, tjänster eller förpliktelser.

Materiella anläggningstillgångar

En materiell anläggningstillgång redovisas som en tillgång i balansräkningen när anskaffningsvärdet kan beräknas tillförlitligt och när det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelarna som är förknippade med tillgången kommer att tillfalla Systembolaget.

Materiella anläggningstillgångar värderas enligt anskaffningsvärdemetoden till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella ackumulerade nedskrivningar. Utgifter för förbättring av tillgångarnas prestanda, utöver ursprunglig nivå, ökar tillgångens redovisade värde. Utgifter för reparation och underhåll kostnadsförs löpande.

AB K14 Näckströmsgatan äger fastigheter som hyrs ut till och utnyttjas av moderbolaget Systembolaget AB och dotterbolaget Lagena Distribution AB. Det medför att fastigheterna i koncernredovisningen redovisas som rörelsefastigheter och värderas enligt anskaffningsvärdemetoden.

Immateriella tillgångar

Utgifter för utveckling redovisas som en immateriell tillgång när följande kriterier är uppfyllda:

- den immateriella tillgången är identifierbar,
- Systembolaget har kontroll över tillgången,
- tillgången tillför framtida ekonomiska fördelar samt
- tillgångens anskaffningsvärde kan beräknas tillförlitligt.

Det redovisade värdet inkluderar utgifter för inköp av tjänster och material. Immateriella tillgångar värderas enligt anskaffningsvärdemetoden till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella ackumulerade avskrivningar och ackumulerade nedskrivningar.

De utgifter som inte uppfyller kriterierna ovan kostnadsförs när de uppkommer.

Avskrivningar

Materiella anläggningstillgångar och immateriella tillgångar skrivs av linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod, vilket är den period som Systembolaget förväntar sig att utnyttja tillgången för dess ändamål. Avskrivningar baseras på anskaffningsvärden efter avdrag för eventuella restvärden. Avskrivningarna baseras på nedanstående nyttjandeperioder:

Tillgång	Nyttjandeperiod
Byggnader	17–33 år
Maskiner och inventarier	3–5 år
Ombyggnation i butik	7 år
Immateriella tillgångar	5 år

Förbättringsutgifter i annans fastighet skrivs av på mellan 7 och 20 år. Inga avskrivningar görs på mark.

Per varje balansdag sker en omprövning av respektive tillgångs restvärde och nyttjandeperiod och justeringar görs vid behov.

Nedskrivningar

Per varje balansdag sker en bedömning om det finns någon indikation på nedskrivningsbehov av de redovisade värdena för koncernen. Om det finns sådana indikationer beräknas tillgångens återvinningsvärde, vilket är det högre av det verkliga värdet minus försäljningskostnader och tillgångens nyttjandevärde, det vill säga nuvärdet av de uppskattade framtida kassaflödena som tillgången förväntas generera. Nedskrivning görs när det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet för en tillgång och den kostnadsförs omedelbart i resultaträkningen.

Per varje balansdag fastställs även ifall det finns indikation på att en tidigare nedskrivning, helt eller delvis, inte längre är motiverad och i sådana fall beräknas tillgångens återvinningsvärde och återföring sker. Återföringen ökar tillgångens redovisade värde. Det redovisade värdet får inte överstiga det värde som hade redovisats, efter avskrivningar, ifall en nedskrivning aldrig hade gjorts.

Ersättningar till anställda

Ersättning i form av lön och pension redovisas som rörelsekostnad under den period när den anställde utför de tjänster som ersättningen avser. Kostnaden klassificeras som försäljningskostnad eller administrationskostnad beroende på den anställdes arbetsuppgift.

Förmånsbestämda pensionsplaner i koncernen

Koncernen har förmånsbestämda pensionsplaner, vilket innebär att koncernen har en förpliktelse att lämna de överenskomna ersättningarna till nuvarande och tidigare anställda samt att koncernen i allt väsentligt bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Den aktuariella risken är att ersättningarna kommer att kosta mer än förväntat och investeringsrisken är risken att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna. De förmånsbestämda pensionsplanerna tryggas främst i pensionsstiftelse, men också genom avsättningar i balansräkningen och till liten del genom försäkringspremier.

Vid redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner används aktuariella metoder för att tillförlitligt beräkna det ersättningsbelopp som de anställda har intjänat under innevarande period och tidigare perioder. Koncernen gör bedömningar, så kallade aktuariella antaganden, av demografiska och finansiella variabler, vilka påverkar kostnaden för ersättningen. Det framräknade ersättningsbeloppet diskonteras årligen av oberoende aktuarier med tillämpning av den så kallade "Projected Unit Credit Method". Nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen fastställs genom diskontering av uppskattade framtida kassaflödena med användning av räntesatsen för svenska statliga ränteobligationer med en löptid jämförbar med den aktuella pensionsskulden.

Aktuariella vinster och förluster uppstår vid justeringar och förändringar av aktuariella antaganden och för dessa tillämpas den så kallade korridorregeln. Korridorregeln innebär att den del av ackumulerade aktuariella vinster och förluster som vid slutet av den föregående rapporteringsperioden översteg det högre av 10 procent av värdet på förvaltningstillgångarna och 10 procent av den förmånsbestämda förpliktelsen, kostnads- eller intäktsförs över de anställdas uppskattade genomsnittliga återstående tjänstgöringstid. I övrigt beaktas inte aktuariella vinster eller förluster.

I koncernen redovisas nettot av nuvärdet av förpliktelsen på balansdagen plus eventuella aktuariella vinster som ännu inte redovisats samt med avdrag för förvaltningstillgångens verkliga värde, eventuella kostnader avseende tidigare perioders tjänstgöring som ännu inte redovisats och eventuella aktuariella förluster som ännu inte redovisats. Om nettobeloppet blir positivt redovisas en skuld (pensionsförpliktelse) och om nettobeloppet blir negativt redovisas en tillgång (pensionstillgång) i balansräkningen.

Avgiftsbestämda pensionsplaner i koncernen

I koncernen finns även avgiftsbestämda pensionsplaner. I avgiftsbestämda pensionsplaner är koncernens förpliktelse begränsad till det belopp koncernen har accepterat att bidra med, vilket medför att den anställde bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Avgifterna till avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas som en kostnad under den period den anställde tjänstgör i företaget.

Pensioner i moderbolaget

Moderbolagets pensionsåtaganden redovisas och beräknas enligt Tryggandelagen och föreskrifter från Finansinspektionen. Tillämpning av Tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt.

De avsättningar som redovisas i moderbolagets balansräkning avser antastbara pensionsåtaganden, det vill säga de är villkorade av framtida anställning. De omfattas inte av Tryggandelagen och får därmed inte tryggas i pensionsstiftelser och inte heller redovisas i balansräkningen under rubriken avsatt till pensioner. De redovisas istället under posten "Långfristiga avsättningar".

Ersättningar vid uppsägning

Ersättningar vid uppsägning redovisas när Systembolaget bevisligen är förpliktigt att antingen avsluta en anställning före den normala tidpunkten, enligt en detaljerad formell plan utan realistisk möjlighet till återkallande, eller lämna ersättningar i samband med erbjudande för att uppmuntra frivillig avgång.

Finansiella instrument

Finansiella instrument utgörs av varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag respektive en finansiell skuld eller ett egetkapitalinstrument i ett annat företag. Dessa omfattas bland annat av likvida medel, kundfordringar, leverantörsskulder och finansiella placeringar.

Redovisning i och borttagande från balansräkningen

Finansiella instrument, det vill säga finansiella tillgångar och finansiella skulder, redovisas i balansräkningen när Systembolaget blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor.

Finansiella tillgångar tas helt eller delvis bort från balansräkningen när de avtalsenliga rättigheterna till kassaflödena upphör eller när i stort sett samtliga risker och fördelar som är förknippade med ägandet av finansiella tillgången överförs.

Finansiella skulder tas helt eller delvis bort från balansräkningen när finansiella skulden utsläcks, det vill säga när förpliktelsen fullgörs, annulleras eller upphör.

Värdering

När finansiella instrument redovisas första gången värderas de till verkligt värde. För de finansiella instrument som inte tillhör kategorin finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen läggs transaktionskostnader som är direkt hänförliga till förvärvet av den finansiella tillgången eller skulden till det verkliga värdet.

För de finansiella tillgångar som är klassificerade i kategorin finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen och finansiella tillgångar som kan säljas tillämpas likviddagsredovisning. För övriga kategorier av finansiella tillgångar och skulder tillämpas affärsdagsredovisning.

Efterföljande värdering sker antingen till verkligt värde eller till upplupet anskaffningsvärde genom användande av effektivräntemetoden. Vilken värderingsmetod som används avgörs av vilken kategori respektive instrument tillhör.

Verkligt värde är det belopp till vilken en tillgång skulle kunna överlåtas eller en skuld regleras mellan kunniga och oberoende parter, vilka har ett intresse av att genomföra transaktionen.

Upplupet anskaffningsvärde är anskaffningsvärdet efter avdrag för återbetalning av nominella belopp och nedsättning på grund av nedskrivning samt efter avdrag eller tillägg för ackumulerade avskrivningar. Per varje balansdag sker en nedskrivningsprövning, vilket innebär en bedömning av om det finns objektiva belägg som visar på att ett nedskrivningsbehov föreligger. Nedskrivningen beräknas som skillnaden mellan det redovisade värdet och nuvärdet av uppskattade kassaflöden och redovisas i resultaträkningen.

Klassificering

Finansiella instrument klassificeras enligt tabellen nedan. Koncernen klassificerar sina finansiella instrument i någon av kategorierna lånefordringar och kundfordringar, finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen eller finansiella skulder som värderas till upplupet anskaffningsvärde, vilka beskrivs nedan. Klassificeringen sker utifrån i vilket syfte instrumentet har förvärvats.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Kategorin finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen har två undergrupper. Det är finansiella tillgångar som innehas för handel och finansiella tillgångar som vid första redovisningstillfället identifierats som ett instrument värderat till verkligt värde via resultaträkningen. En finansiell tillgång klassificeras i denna kategori om den förvärvats för att avyttras på kort sikt eller om koncernledningen klassificerar den som sådan. Resterande finansiella tillgångar identifieras i denna kategori vid första redovisningstillfället.

Värdeförändring i finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen redovisas i resultaträkningen.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar är finansiella tillgångar som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Lånefordringar och kundfordringar värderas vid efterföljande värdering till upplupet anskaffningsvärde genom användandet av effektivräntemetoden.

Värdeförändring för lånefordringar och kundfordringar redovisas i resultaträkningen när den finansiella tillgången tas bort från balansräkningen, vid nedskrivning samt genom periodisering.

I kategorin återfinns kundfordringar och övriga fordringar, vilka redovisas i balansräkningen när fakturan har skickats. Fordringar har efter individuell värdering upptagits till belopp varmed de beräknas inflyta.

Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde

I kategorin återfinns leverantörsskulder, vilka redovisas i balansräkningen då motparten har presterat och avtalsenlig skyldighet att betala föreligger, även om faktura inte har mottagits. Finansiella skulder värderas löpande efter första redovisningstillfället till upplupet anskaffningsvärde med tillämpande av effektivräntemetoden.

Likvida medel

Likvida medel utgörs av kassa och bank samt kortfristiga likvida placeringar med en löptid på högst tre månader från anskaffningstidpunkten, vilka lätt kan omvandlas till ett känt belopp och som är utsatta för endast en obetydlig risk för värdefluktuationer.

Nettovinst och nettoförlust

Resultat av finansiella tillgångar som värderas till verkligt värde i resultaträkningen redovisas i finansnettot. Resultat av finansiella tillgångar och skulder som redovisas till upplupet anskaffningsvärde redovisas i resultaträkningen när tillgången eller skulden tas bort från balansräkningen eller skrivs ned.

Varulager

Värdering av varulagret har skett till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Anskaffningsvärdet beräknas med tillämpning av först in, först ut-metoden (FIFU) och nettoförsäljningsvärde är det uppskattade försäljningspriset efter avdrag för hänförliga försäljningskostnader. Varulagret består av handelsvaror.

Kategorier

Typer	Kategori	Värdering
Finansiella tillgångar		
Andra långfristiga värdepappersinnehav	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Verkligt värde
Andra långfristiga fordringar	Lånefordringar och kundfordringar	Upplupet anskaffningsvärde
Kundfordringar och upplupna intäkter	Lånefordringar och kundfordringar	Upplupet anskaffningsvärde
Kortfristiga placeringar	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Verkligt värde
Likvida medel	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Verkligt värde
Finansiella skulder		
Leverantörsskulder och upplupna kostnader	Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde	Upplupet anskaffningsvärde

Det redovisade värdet på varor i lager som säljs kostnadsförs i den period motsvarande intäkt redovisas. Justeringar av varor i lager till nettoförsäljningsvärde och förluster på varor i lager redovisas i resultaträkningen i den period då justeringen eller förlusten uppstår.

Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter

En anläggningstillgång eller en avyttringsgrupp klassificeras som innehav för försäljning om dess redovisade värde huvudsakligen kommer att återvinnas genom försäljning och inte genom fortlöpande användning. För att klassificeras som en tillgång som innehas för försäljning måste tillgången vara tillgänglig för omedelbar försäljning i nuvarande skick samt att det måste vara mycket sannolikt att försäljning kommer att ske.

En anläggningstillgång eller avyttringsgrupp ska omklassificeras när en bedömning har gjorts att försäljningen är högst sannolik, vilket innebär att beslut ska ha tagits på ledningsnivå, det ska finnas ett aktivt program för att slutföra försäljningen, försäljningspriset ska ligga på en rimlig nivå i förhållande till verkligt värde och försäljningen ska normalt ske inom ett år från det att beslut fattats.

Anläggningstillgången eller avyttringsgruppen värderas till det lägsta av det redovisade värdet och det verkliga värdet med avdrag för försäljningskostnader. Tillgångar och skulder hänförliga till anläggningstillgången särredovisas i balansräkningen. Avskrivningar görs ej på en anläggningstillgång så länge som att den innehas för försäljning.

Avsättningar

En avsättning definieras som en skuld som är oviss vad gäller förfallodpunkt eller belopp. Avsättningar redovisas i balansräkningen när koncernen har en befintlig legal eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse och när det är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt att beloppet kan uppskattas tillförlitligt. Avsättningar värderas till det belopp som är den bästa uppskattningen av det belopp som på balansdagen krävs för att reglera den befintliga förpliktelsen. När effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig nuvärdesberäknas de förväntade framtida

kassaflödena. Per varje balansdag omprövas avsättningar och vid behov justeras de för att återspegla den aktuella bästa uppskattningen.

Eventualförpliktelser/ansvarförbindelser

I koncernen benämns posten eventualförpliktelser och i moderbolaget ansvarsförbindelser. En eventualförpliktelse/ansvarsförbindelse redovisas när det finns en möjlig förpliktelse som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser när det finns en befintlig förpliktelse som inte redovisas som skuld eller avsättning på grund av att det inte är troligt att utflöde av resurser kommer att krävas eller att förpliktelsens storlek inte kan beräknas tillräckligt tillförlitligt.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen uppvisar de in- och utbetalningar hänförliga till den löpande verksamheten, investeringsverksamheten och finansieringsverksamheten, som har skett under perioden. Kassaflödesanalysen upprättas enligt den indirekta metoden, vilket innebär att resultatet justeras för:

- transaktioner som inte har medfört in- eller utbetalningar,
- upplupna eller förutbetalda poster som avser tidigare eller kommande perioder samt
- eventuella intäkter och kostnader där kassaflödeseffekterna är hänförliga till investerings- eller finansieringsverksamheten.

Händelser efter balansdagen

Händelser efter balansdagen definieras som händelser som inträffar under perioden från balansdagen till dagen när de finansiella rapporterna godkänns för utfärdande.

Systembolaget justerar beloppen i de finansiella rapporterna på styrelsens inrådan för händelser, positiva eller negativa, som bekräftar förhållanden som förelåg på balansdagen. Om det däremot inträffar händelser som indikerar förhållanden som uppstod efter balansdagen justeras inte de finansiella rapporterna. Däremot lämnas upplysning om de händelser som är så väsentliga att ett utelämnande av uppgiften skulle kunna påverka de ekonomiska beslut användare fattar på grundval av de finansiella rapporterna.

Not 2 Intäkter/nettoomsättning

	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Intäktslag				
Drycker				
Sprit	5 573	5 187	5 573	5 187
Vin	11 716	10 617	11 716	10 617
Starköl	5 251	4 725	5 251	4 725
Cider och blanddrycker	664	629	664	629
Alkoholfritt	37	29	37	29
Summa drycker	23 241	21 187	23 241	21 187
Övriga varor och tjänster	119	109	119	109
Summa	23 360	21 296	23 360	21 296

Intäkter/nettoomsättning utgör främst Systembolagets detaljhandelsförsäljning. Bland övriga varor och tjänster ingår bland annat Systembolagets försäljning av presentartiklar, statistik samt laboratorietjänster.

Not 3 Övriga intäkter/övriga rörelseintäkter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Transportintäkter	344	329	–	–
Hysesintäkter	1	13	–	–
Övriga rörelseintäkter	56	3	53	2
Resultat vid försäljning och utrangering av tillgångar	0	0	0	–
Summa	401	345	53	2

Dotterbolagens externa intäkter redovisas under övriga intäkter. Transportintäkter avser Lagena Distribution AB:s intäkter för distribution av alkoholhaltiga drycker. Hyresintäkter avser främst AB K14

Näckströmogatans intäkter för uthyrning av lokaler. I övriga rörelseintäkter ligger även ett belopp hänförligt till den nu upphävda skiljedomen gentemot V&S Vin & Sprit AB.

Not 4 Leasing

Operationell leasing

Förfallotidpunkt	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Framtida minimileaseavgifter				
Inom ett år	412	407	440	434
Senare än ett år men inom fem år	1 314	1 328	1 350	1 388
Om fem år eller mer	716	765	721	771
Summa	2 442	2 500	2 511	2 593

Koncernen har tecknat leasingavtal som i allt väsentligt avser lokalhyror. Leasingavgiften kostnadsförs linjärt över leasingperioden, vilket är den period Systembolaget har avtalat för att leasa en tillgång.

Systembolaget har ingen strategi att själv äga butikslokaler och förhandlar därför inte in villkor för förvärv av objektet. Systembolagets samtliga 412 hyresavtal är individuella avtal mellan Systembolaget och berörd fastighetsägare. Den vanligaste hyrestiden är 7 till 10 år med möjlighet till förlängning. Hyreskostnaden regleras i en vid avtalets tecknande angiven hyreskostnad per år för den beskrivna

ytan och med en indexklausul som reglerar hyreskostnadens utveckling i relation till en allmän kostnadsökning.

Variabla avgifter såsom elförbrukning sker i de flesta fall via egen mätare i den hyrda lokalen. För avgifter som fastighetsskatt betalar Systembolaget för den andel av ytan som kontraktet avser.

Årets kostnad för operationell leasing uppgår till 410 (385) MSEK i koncernen och 438 (426) MSEK i moderbolaget.

Not 5 Försäljnings- och administrationskostnader

Försäljningskostnader	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Personalkostnader	1 219	1 191	1 184	1 290
Avskrivningar	198	162	198	162
Övriga kostnader	838	793	838	792
Summa	2 255	2 146	2 220	2 244

Fortsättning Not 5 Försäljnings- och administrationskostnader

Administrationskostnader	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Personalkostnader	124	111	118	129
Avskrivningar	22	35	22	35
Övriga kostnader	226	275	226	275
Summa	372	421	366	439

Ingen forsknings- eller utvecklingsverksamhet har bedrivits.

Arvode och kostnadsersättning till revisionsföretag

Arvode och kostnadsersättning till revisionsföretag ingår i administrationskostnader.

Revisionsföretag	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Ernst & Young AB				
Revisionsuppdrag	2	2	2	2
Andra uppdrag	-	-	-	0
SET Revisionsbyrå AB				
Revisionsuppdrag	-	1	-	1
Riksrevisionen				
Revisionsuppdrag	0	0	0	0
Summa	2	3	2	3

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisning och bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra

samt rådgivning eller annat biträde som föräns av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter. Allt annat är andra uppdrag.

Not 6 Medarbetare

Löner och andra ersättningar	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Löner och ersättningar	978	974	910	891
Sociala kostnader inklusive pensioner	423	402	354	488
Summa	1 401	1 376	1 264	1 379

Upplysningar om pensioner, se Not 14 Pensioner.

Löner och andra ersättningar till styrelse, vd och övriga anställda	2009			2008		
	Styrelse och vd	Övriga anställda	Totalt	Styrelse och vd	Övriga anställda	Totalt
Moderbolag	4	906	910	3	888	891
Dotterbolag	3	65	68	2	81	83
Koncernen totalt	7	971	978	5	969	974

Principer för ersättning till styrelse

Till styrelsens ordförande, vice ordförande och ledamöter utgår arvode enligt årsstämman beslut, vilket innebär ett arvode till styrelsens ordförande på 180 (180) TSEK, till vice ordförande på 109 (109) TSEK samt till ledamot på 87 (87) TSEK. Ingen pensionsersättning utgår till styrelsens ledamöter. Arvode utbetalas månadsvis och justeras årligen 1 maj. Arbetstagarrepresentanter erhåller ej styrelsearvode.

Arvode har utgått till de styrelseledamöter som sitter i revisionsutskottet med 40 TSEK per kalenderår till ordförande samt med 30 TSEK per kalenderår till ledamöter.

De styrelseledamöter som deltog i rekryteringsutskottet i samband med rekryteringen av ny vd erhölet ett engångsarvode på 25 TSEK till ordförande samt med 15 TSEK till ledamöter.

Fortsättning Not 6 Medarbetare

Ersättningar till styrelse (TSEK)	Invald/tillsatt	2009				2008			
		Styrelse- arvode	Utskotts- arvode	Övriga förmåner	Summa	Styrelse- arvode	Övriga förmåner	Övrig ersättning	Summa
Cecilia Schelin Seidegård, styrelsens ordförande fr o m 13/3-08	2008	180	25	3	208	135	–	–	135
Olof Johansson, styrelsens ordförande t o m 13/3-08	2002	–	–	–	–	43	0	0	43
Gert Karnberger, ledamot, vice ordförande fr o m 2/4-09	2004	82	30	6	118	–	–	–	–
Marianne Nivert, ledamot, vice ordförande t o m 2/4-09	2002/2007	27	55	–	82	108	–	–	108
Sven Andréasson, ledamot	2007	87	–	–	87	86	–	–	86
Lena Furmark Löfgren, ledamot	2007	87	52	–	139	86	–	–	86
Johan Gernandt, ledamot	2007	87	15	–	102	86	–	–	86
Carl B Hamilton, ledamot	2007	87	–	–	87	86	–	–	86
Annika Nilsson, ledamot	2006/2007*	87	52	–	139	86	–	–	86
Kerstin Wigzell, ledamot fr o m 2/4-09	2009	65	–	–	65	–	–	–	–
Summa styrelse		789	229	9	1 027	717	0	0	717

* Annika Nilsson begärde sitt utträde ur styrelsen den 5 oktober 2006, och återinvaldes 22 mars 2007.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Regeringen fattade den 20 april 2009 beslut om nya riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande. Systembolaget följer i allt väsentligt de nya fastslagna riktlinjerna för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande. Med anledning av de nya riktlinjerna har pensionsåldern omförhandlats för tre befattningshavare från 61 år till 62 år. Två befattningshavare har sedan tidigare förmånsbaserade avtal med pensionsålder 60 år. Dessa avtal har redan en gång tidigare omförhandlats, år 2003. Vid den omförhandlingen låstes den

pensionsmedförande lönen genom att den fastställdes till visst antal inkomstbasbelopp. Utifrån att befattningshavarna arbetat länge inom företaget, att villkoren redan omförhandlats en gång tidigare och att det inte ansågs finnas någon företagsekonomisk grund till omförhandling lämnades dessa avtal orörda. Vd:s anställningsvillkor följer riktlinjerna, och pensionsvillkoren är i sin helhet avgiftsbestämda. Ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare utgörs av grundlön, övriga förmåner samt pension. Någon rörlig, bonusbaserad ersättning utgår ej, ej heller några ersättningar i form av finansiella instrument eller dylikt.

Ersättningar till ledande befattningshavare 2009 (TSEK)	Tillsatt	2009					
		Lön	Övriga förmåner	Pensions- kostnad	Summa	Uppsägningstid (arbetstagare /bolag)	Avgångs- ersättning
Magdalena Gerger, vd fr o m 1/5-09	2009	1 817	34	471	2 322	6 mån	12 mån
Anitra Steen, vd t o m 30/4-09	1999	1 252	37	1 509	2 798	–	–
Mikael Wallteg, vice vd, försäljningsdirektör	2001	1 833	93	1 037	2 963	6 mån	12 mån
Marie Nygren, vice vd, inköpsdirektör	2007	1 706	61	554	2 321	6 mån	6 mån
Karin Furevik, personaldirektör	2001	1 169	5	881	2 055	6 mån	12 mån
Håkan Johansson, etableringsdirektör	2008	1 101	93	663	1 857	6 mån	12 mån
Anders Söderlund, ekonomidirektör	2003	1 575	66	635	2 276	6 mån	6 mån
Anne Grön, it-direktör	2008	1 196	40	674	1 910	6 mån	12 mån
Andris Zvejnieks, kommunikationsdirektör fr o m 1/9-09	2009	400	9	157	566	6 mån	12 mån
Karin Eckerberg, chefsjurist fr o m 1/11-09	2009	220	3	99	322	6 mån	6 mån
Summa ledande befattningshavare		12 269	441	6 680	19 390		
Summa styrelse och ledande befattningshavare 2009		13 287	450	6 680	20 417		

Fortsättning Not 6 Medarbetare

Ersättningar till ledande befattningshavare 2008 (TSEK)	2008						
	Tillsatt	Lön	Övriga förmåner	Pensionskostnad	Summa	Uppsägningstid (arbetstagare /bolag)	Avgångsersättning
Anitra Steen, vd	1999	2 621	98	1 437	4 156	6/0 mån	24 mån
Mikael Wallteg, vice vd, försäljningsdirektör	2001	1 767	106	740	2 613	6 mån	12 mån
Marie Nygren, vice vd, inköpsdirektör	2007	1 638	63	459	2 160	6 mån	6 mån
Karin Furevik, personaldirektör	2001	1 129	34	706	1 869	6 mån	12 mån
Håkan Johansson, etableringsdirektör fr o m 1/4-08	2008	774	79	249	1 102	6 mån	12 mån
Per Bergkrantz, marknadsdirektör t o m 30/9-08	2000	1 031	66	-140	957	–	–
Anders Söderlund, ekonomidirektör	2003	1 517	74	499	2 090	6 mån	6 mån
Anne Grön, it-direktör fr o m 12/5-08	2008	740	18	157	915	6 mån	12 mån
Johan Tömmervik, it-direktör t o m 30/4-08	2003	651	9	73	733	–	–
Barbro Ström, inköpsdirektör t o m 31/7-08	2000	384	0	0	384	–	–
Björn Rydberg, presschef t o m 30/11-08	1992/2000	867	60	1 127	2 054	–	–
Summa ledande befattningshavare		13 119	607	5 307	19 033		
Summa styrelse och ledande befattningshavare 2008		13 836	607	5 307	19 750		

Övriga förmåner avser i huvudsak tjänstebilförmån. Vd och företagsledning uppbär inte bonus eller bostadsförmån. Utöver ovanstående redovisade belopp har ersättning för traktamente betalats ut enligt gällande regelverk.

Vid uppsägning från bolagets sida gäller – såsom ersättning för att avtalet inte omfattas av lagen om anställningsskydd – en avgångsersättning i vissa fall baserad på åldern vid anställningens upphörande att utbetalas månatligen i efterskott:

- 6 fasta månadslöner om åldern understiger 50 år
- 12 fasta månadslöner om åldern är mellan 50 år och 56 år
- 18 fasta månadslöner om åldern överstiger 56 år

För de i företagsledningen som tillsatts efter 1 januari 2003 utgår ingen avgångsersättning efter 61 respektive 62 års ålder.

Villkoren i avtal om pension

Alla anställda i Systembolaget AB utom verkställande direktör och lokalvårdare omfattas av den kollektivavtalade pensionsplanen för tjänstemän, PA 91. Pensionen är förmånsbestämd och tryggas i stiftelse. Pensionens storlek är 10 procent av pensionslönegrundande underlag upp till 7,5 basbelopp (det förhöjda prisbasbeloppet). För pensionslönegrundande underlag från och med 7,5 basbelopp till och med 20 basbelopp utges pension med 65 procent och för delar därutöver med 32,5 procent. Pensionens storlek påverkas även av pensionsgrundande tjänstetid. Från 65 års ålder utbetalas även den kompletterande pensionen, Kåpan, som är premiebaserad. Premien är 1,7 procent av pensionsgrundande lön.

I planen ingår drygt 4 400 aktiva och cirka 2 700 pensionärer och omfattar ålderspension, sjukpension och efterlevandepension.

Lokalvårdare är försäkrade hos AMF Pension.

De anställda i dotterbolagen Lagena Distribution AB och IQ-initiativet AB omfattas av premiebaserade pensionsplaner.

Verkställande direktör

Pensionsålder för vd är 62 år. Pensionen är premiebaserad. Premien beräknas med 27 procent av den fasta månadslönen multiplicerad med 12,3. Pension från Systembolagets kollektivavtalade pensionsavtal utgår ej.

Vice vd

Pensionsålder för vice vd Mikael Wallteg är 60 år. Ålderspension utges till 65 års ålder med 70 procent av pensionsmedförande lön, dock högst med 70 procent av 30 inkomstbasbelopp. Pensionsmedförande lön är den fasta månadslönen multiplicerad med 12,3. Vice vd erhåller därutöver en premiebaserad pension med en premie på 20 procent av lönedelar över 30 inkomstbasbelopp. Från 65 års ålder utbetalas pension enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän inklusive den kompletterande pensionen, Kåpan. Vice vd Marie Nygren följer villkoren nedan för "Företagsledning - tillsatta efter 1 januari 2003".

Företagsledning – tillsatta före 1 januari 2003

Pensionsålder är 60 år. Ålderspension utges till 65 års ålder med 70 procent av pensionsmedförande lön. Pensionsmedförande lön baseras på den fasta månadslönen per den 1 juli 2002 multiplicerad med 12,3 och uttrycks i antal inkomstbasbelopp. Från 65 års ålder utbetalas pension enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän inklusive den kompletterande pensionen, Kåpan.

Företagsledning – tillsatta efter 1 januari 2003

Ordinarie pensionsålder är 65 år och pension utges enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän. Därutöver erhåller befattningshavare en premiebaserad pension med en premie på 10, 16 respektive 19 procent av pensionsmedförande månadslön, vilken definieras som fast månadslön multiplicerad med 12. Avsikten med den premiebaserade pensionen är att möjliggöra pensionsavgång före 65 års ålder. Från 65 års ålder utbetalas även den kompletterande pensionen, Kåpan.

Anställda utöver företagsledning

Den normala pensionsåldern är 65 år och pension utges enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän. Butikschefer samt enhetschefer vid huvudkontoret har enligt särskild överenskommelse möjlighet att avgå med pension från och med 63 års ålder.

Fortsättning Not 6 Medarbetare

Medelantal anställda och könsfördelning

Medelantal och könsfördelning, (%)	2009			2008		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Moderbolag	2 011 (66)	1 032 (34)	3 043	1 992 (66)	1 021 (34)	3 013
Dotterbolag	36 (20)	140 (80)	176	43 (20)	176 (80)	219
Koncernen totalt	2 047 (64)	1 172 (36)	3 219	2 035 (63)	1 197 (37)	3 232

Styrelse och företagsledning, (%)	2009			2008		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Styrelse	5 (56)	4 (44)	9	5 (50)	5 (50)	10
Företagsledning	5 (56)	4 (44)	9	4 (57)	3 (43)	7
Totalt i styrelse och företagsledning	10 (56)	8 (44)	18	9 (53)	8 (47)	17

Avser styrelsen och företagsledningen i moderbolaget.

I butikerna, (%)	Butikschefer		Övriga butiksanställda, heltid		Övriga butiksanställda, deltid		Totalt	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
	Kvinnor	189 (48)	170 (46)	168 (46)	323 (55)	1 486 (74)	1 346 (75)	1 843 (67)
Män	204 (52)	202 (54)	195 (51)	262 (45)	518 (26)	439 (25)	917 (33)	903 (33)
Totalt i butikerna	393 (14)	372 (14)	363 (13)	585 (21)	2 004 (73)	1 785 (65)	2 760	2 742

På moderbolagets huvudkontor, (%)	Chefer		Övriga anställda		Totalt	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Kvinnor	26 (47)	24 (46)	142 (62)	132 (60)	168 (59)	156 (58)
Män	29 (53)	28 (54)	86 (38)	87 (40)	115 (41)	115 (42)
Totalt på moderbolagets huvudkontor	55 (19)	52 (19)	228 (81)	219 (81)	283	271

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro i relation till ordinarie arbetstid, (%)	Moderbolaget	
	2009	2008
Total sjukfrånvaro	5,1	5,8
Långtidssjukfrånvaro, över 60 dagar	1,9	2,7
Sjukfrånvaro för respektive kön		
Män	3,6	3,8
Kvinnor	5,9	6,9
Sjukfrånvaro för respektive ålderskategori		
Anställda 29 år eller yngre	3,4	3,3
Anställda 30–49 år	4,6	4,9
Anställda 50 år eller äldre	7,9	9,1

Sjukfrånvaron fortsätter att sjunka. Bolaget har under året prioriterat förebyggande arbetsmiljö- och hälsoinsatser. Bolaget kommer fortsätta att satsa intensivt på att framför allt sänka långtidsfrånvaron.

Not 7 Övriga kostnader/övriga rörelsekostnader

	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Driftkostnader för transporter och distribution	192	178	–	–
Fastighetsförvaltning	3	21	–	–
Övriga rörelsekostnader	123	105	–	–
Avskrivningar	18	29	–	–
Resultat vid försäljning och utrangering av tillgångar	5	9	4	9
Summa	341	342	4	9

Dotterbolagens kostnader redovisas under övriga kostnader. Driftskostnader för transport och distribution avser Lagena Distribution AB:s kostnader för transporter. Fastighetsförvaltning avser AB K14 Näckströmsgatans kostnader för fastighetsförvaltning. I jämförel-

sesiffran för 2008 ingår Systembolaget Fastigheter AB fram till och med 31 mars 2008. I övriga rörelsekostnader ingår förutom övriga rörelsekostnader i Lagena Distribution AB och AB K14 Näckströmsgatan även samtliga kostnader i IQ-initiativet AB.

Not 8 Finansiella intäkter och kostnader, koncernen

	Koncernen	
	2009	2008
Finansiella intäkter		
Resultat från försäljning av andelar i koncernbolag	–	573
Ränteintäkter från långfristiga fordringar	0	0
Ränteintäkter och värdeförändringar på finansiella placeringar	65	95
Avkastning från pensionstillgång	58	77
Övriga ränteintäkter	2	13
Summa	125	758
Finansiella kostnader		
Räntekostnader på pensionsskuld	50	56
Dröjsmålsräntor	0	0
Övriga räntekostnader	2	4
Summa	52	60
Nettovinster/förluster		
Likvida medel	2	13
Resultat från försäljning av andelar i koncernbolag	–	573
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	65	95
Lånefordringar och kundfordringar	0	0
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde	-2	-4
Pensioner, avkastning på tillgångar samt räntekostnader på skulden	8	21
Summa	73	698

Finansnettot uppgick till 73 (698) MSEK. I föregående års siffror ingår försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB som avyttrades per 2008-03-31, vilket i koncernen utgjorde 573 MSEK.

Not 9 Finansiella intäkter och kostnader, moderbolaget

Finansiella intäkter	Moderbolaget	
	2009	2008
Resultat från andelar i koncernbolag		
Utdelning från Lagena Distribution AB	–	2
Utdelning från AB K14 Näckströmsgatan	41	–
Resultat från försäljning av andelar i Systembolaget Fastigheter AB	–	598
Intäkter från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar		
Ränteintäkter från långfristiga fordringar	0	0
Ränteintäkter och värdeförändringar på finansiella placeringar	65	95
Ränteintäkter		
Ränteintäkter från koncernbolag	2	10
Övriga ränteintäkter	2	11
Summa	110	716
Finansiella kostnader		
Räntekostnader till koncernbolag	0	0
Dröjsmålsräntor	0	0
Övriga räntekostnader	1	2
Summa	1	2

Not 10 Skatt

Skatt på årets resultat	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Aktuell skatt	136	35	131	34
Aktuell skatt hänförlig till tidigare år	-5	0	-5	0
Uppskjuten skatt	-9	24	1	2
Total redovisad skatt	122	59	127	36

Skattekostnad och effektiv skattesats	Koncernen			
	2009		2008	
	Resultat	%	Resultat	%
Resultat före skatt	467		833	
Skatt enligt gällande skattesats*	-123	-26,3	-233	-28,0
Skatt hänförlig till tidigare år	5	1,1	2	0,2
Skatteeffekt ej avdragsgilla kostnader	-4	-0,9	-8	-1,0
Skatteeffekt ej skattepliktiga intäkter**	0	0,0	169	20,3
Skatteeffekt av förändrad skattesats (26,3%)	–	–	11	1,3
Redovisad skattekostnad och effektiv skattesats	-122	-26,1	-59	-8,4

* Skattesats 2009 26,3% och 2008 28,0%.

** Avser i huvudsak realisationsresultat från försäljning av Systembolaget Fastigheter AB som inte är skattepliktig.

Skattekostnad och effektiv skattesats	Moderbolaget			
	2009		2008	
	Resultat	%	Resultat	%
Resultat före skatt	533		723	
Nominell skatt*	-140	-26,3	-202	-27,9
Skatt hänförlig till tidigare år	5	0,9	2	0,3
Skatteeffekt ej avdragsgilla kostnader	-3	-0,6	-5	-0,7
Skatteeffekt ej skattepliktiga intäkter	11	2,1	169	23,4
Redovisad skattekostnad och effektiv skattesats	-127	-23,9	-36	-5,0

* Skattesats 2009 26,3% och 2008 28,0%.

Fortsättning Not 10 Skatt

	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Uppskjuten skatt				
Uppskjutna skattefordringar avseende:				
Avskrivning av byggnad	8	8	–	–
Underskottsavdrag	3	–	–	–
Avsättning för pensioner	0	–	25	24
Summa uppskjutna skattefordringar	11	8	25	24
Uppskjutna skatteskulder avseende:				
Avsättning för orealiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar	-3	–	-3	–
Löneskatteskuld	-19	-18	-19	-18
Pensionstillgång	-173	-180	–	–
Koncernmässiga avskrivningar	0	0	–	–
Summa uppskjutna skatteskulder	-195	-198	-22	-18
Summa uppskjuten skatt, netto	-184	-190	3	6

Not 11 Transaktioner med närstående

Närstående	Koncernen							
	Försäljning		Inköp		Fordringar		Skulder	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Andra närstående	23	13	65	1 831	4	–	8	5
Summa	23	13	65	1 831	4	–	8	5

Närstående	Moderbolaget									
	Försäljning		Inköp		Fordringar		Skulder		Resultat	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Andra närstående	–	–	49	1 821	–	–	6	3		
Dotterbolag										
Lagena Distribution AB	0	0	5	11	11	17	2	21	-9	-15
Systembolaget Fastigheter AB	–	–	–	15	–	–	–	–	–	2
IQ-initiativet AB	0	0	25	23	–	1	1	–	0	0
AB K14 Näckströmsgatan	1	1	30	28	125	102	–	–	15	16
Summa	1	1	109	1 898	136	120	9	24	6	3

I "Andra närstående" ingår pensionsstiftelsen och statliga bolag, där staten har det bestämmande inflytandet. AB K14 Näckströmsgatan har under året lämnat en utdelning på 41 (0) MSEK till Systembolaget AB. Lagena Distribution AB har under året inte lämnat någon utdelning. 2008 var utdelningen från Lagena Distribution AB 2,5 MSEK. Systembolaget AB har under 2009 inte lämnat några koncernbidrag. Under 2008 lämnade Systembolaget AB koncernbidrag till Lagena Distribution AB med 20 MSEK.

Transaktioner med ledande befattningshavare och styrelseledamöter

Ersättningar till ledande befattningshavare inklusive vd samt styrelseledamöter beskrivs i not 6 Medarbetare.

Fortsättning Not 11 Transaktioner med närstående

Aktier i dotterbolag

Koncernbolag	Org. nr	Säte	Antal andelar	Kapitalandel, %	Bokfört värde		Eget kapital	
					2009	2008	2009	2008
Lagena Distribution AB	556501-3496	Haninge	150	100	15,0	15,0	17	25
IQ-initiativet AB	556680-9892	Stockholm	10	100	0,1	0,1	0	0
AB K14 Näckströmsgatan	556741-9238	Stockholm	10	100	0,1	0,1	15	42
Summa					15,2	15,2	32	67

	Moderbolaget	
	2009	2008
Ingående balans, 1 januari	15,2	15,3
Anskaffning under året	–	–
Avyttring under året	–	-0,1
Utgående balans, 31 december	15,2	15,2

Moderbolaget har erlagt kapitalinsats med 1 000 SEK i nedanstående kommanditbolag:

Bolag	Organisationsnummer	Säte
Fastighetsbolaget Näckströmsgatan i Stockholm KB	969674-9690	Stockholm
Fastighetsbolaget Armaturvägen i Haninge KB	969674-9424	Stockholm

Not 12 Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar	Koncernen							
	Byggnader och mark		Inventarier och installationer		Pågående nyanläggningar		Totalt	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Ingående anskaffningsvärden, 1 januari	316	285	1 691	1 532	199	169	2 206	1 986
Nyanskaffningar	11	–	21	46	205	318	237	364
Avyttringar	–	–	-106	-175	–	–	-106	-175
Omklassificeringar	–	31	347	288	-347	-288	0	31
Tillgångar som redovisas som avyttringsgrupp till försäljning	–	0	–	–	–	–	–	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden, 31 december	327	316	1 953	1 691	57	199	2 337	2 206
Ingående avskrivningar, 1 januari	-129	-90	-963	-947	–	–	-1 092	-1 037
Avyttringar	–	–	101	165	–	–	101	165
Omklassificeringar	–	-30	–	–	–	–	–	-30
Årets avskrivningar	-10	-9	-195	-181	–	–	-205	-190
Tillgångar som redovisas som avyttringsgrupp till försäljning	–	0	–	0	–	–	–	0
Utgående ackumulerade avskrivningar, 31 december	-139	-129	-1 057	-963	–	–	-1 196	-1 092
Redovisat värde, 31 december	188	187	896	728	57	199	1 141	1 114
Taxeringsvärden fastigheter varav byggnader	321	321					321	321
	222	222					222	222

Koncernens byggnader och mark innehas för den egna verksamheten och utgör därför rörelsefastigheter.

En avyttringsgrupp bestående av två fastigheter med ett anskaffningsvärde på 31 MSEK samt ackumulerade avskrivningar på

30 MSEK redovisas från och med 2009 bland koncernens byggnader och mark. Jämförelsetalen för 2008 har därvid ändrats. Posten inventarier och installationer innehåller till största delen investering i butiksbyggnader.

Fortsättning Not 12 Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar	Moderbolaget							
	Byggnader och mark		Inventarier och installationer		Pågående nyanläggningar		Totalt	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Ingående anskaffningsvärden, 1 januari	58	58	1 577	1 443	199	154	1 834	1 655
Nyanskaffningar	8	–	19	35	205	318	232	353
Avyttringar och utrangeringar	–	–	-99	-174	–	–	-99	-174
Omklassificeringar	–	–	347	273	-347	-273	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden, 31 december	66	58	1 844	1 577	57	199	1 967	1 834
Ingående avskrivningar, 1 januari	-21	-19	-873	-876	–	–	-894	-895
Avyttringar och utrangeringar	–	–	95	165	–	–	95	165
Årets avskrivningar	-2	-2	-187	-162	–	–	-189	-164
Utgående ackumulerade avskrivningar, 31 december	-23	-21	-965	-873	–	–	-988	-894
Redovisat värde, 31 december	43	37	879	704	57	199	979	940
Taxeringsvärden fastigheter varav byggnader	18	18					18	18
	15	15					15	15

Not 13 Immateriella tillgångar

Balanserade utgifter	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Ingående anskaffningsvärden, 1 januari	247	205	231	193
Nyanskaffningar	54	42	50	38
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden, 31 december	301	247	281	231
Ingående avskrivningar, 1 januari	-139	-103	-130	-97
Årets avskrivningar	-34	-36	-30	-33
Utgående ackumulerade avskrivningar, 31 december	-173	-139	-160	-130
Redovisat värde, 31 december	128	108	121	101
Kvarstående genomsnittlig avskrivningstid	3,1 år	2,2 år	3,1 år	2,2 år

Not 14 Pensioner

Koncernen

Koncernen har förmånsbestämda pensionsplaner, vilket innebär att koncernen har en förpliktelse att lämna överenskomna ersättningar till nuvarande och tidigare anställda samt att koncernen i allt väsentligt bär den aktuariella risken och investeringsrisken. De förmånsbestämda pensionsplanerna tryggas främst genom avsättningar till en pensionsstiftelse men också genom avsättning i balansräkningen och till en mindre del genom försäkringspremier.

I koncernen finns även avgiftsbestämda pensionsplaner där koncernens förpliktelse är begränsad till det belopp koncernen har accepterat att bidra med, vilket medför att den anställde bär den aktuariella risken och investeringsrisken.

Avgifterna till avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas som en kostnad under den period den anställde tjänstgör i företaget. För mer detaljerad information se Not 1 Redovisningsprinciper – Ersättningar till anställda och Not 6 Medarbetare.

Fortsättning Not 14 Pensioner

De belopp som redovisas i resultaträkningen är följande:	2009	2008
Kostnad för pensioner intjänade under året	55	50
Räntekostnad	50	56
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	-57	-77
Aktuariell förlust som redovisats under året	33	11
Kostnad avseende tjänstgöring under tidigare perioder	–	–
Effekter av reduceringar och regleringar	–	–
Summa kostnad för förmånsbestämda planer	81	40
Kostnad för avgiftsbestämda planer	12	15
Särskild löneskatt	7	-27
Summa pensionskostnad	100	28

De belopp som redovisas i balansräkningen har beräknats enligt följande:	2009	2008
Nuvärdet av fonderade förpliktelser	-1 434	-1 380
Nuvärdet av ofonderade förpliktelser	-74	-55
Summa nuvärde av förmånsbestämda förpliktelser	-1 508	-1 435
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	1 608	1 540
Pensionsförpliktelser ./ Förvaltningstillgångar	100	105
Oredovisade aktuariella vinster(-)/förluster(+)	479	501
Särskild löneskatt	141	148
Nettobelopp i balansräkningen, 31 december	720	754

Den faktiska avkastningen på förvaltningstillgångarna uppgår till 67 (-171) MSEK.

De viktigaste aktuariella antagandena som använts är följande:

	2009	2008
Genomsnittlig diskonteringsränta, %	3,73	2,83
Förväntad avkastning, %	3,99	2,98
Långsiktigt löneökningssantagande, %	3,15	2,12
Långsiktigt inflationsantagande, %	2,15	1,12
Ökning av inkomstbasbelopp, %	3,15	2,12
Uppräkning av pensioner, %	2,15	1,12
Personalomsättning, %	5	5
Genomsnittlig återstående tjänstgöringstid	11 år	11 år

Diskonteringsräntan har baserats på marknads förväntningar på bokslutsdagen på svenska statsobligationer med samma löptid som pensionsskulden. Förväntad avkastning baserar sig på Systembolagets bedömning av förväntad avkastning på stiftelsens tillgångar.

Löneökningssantagandet motsvarar ökningen av inkomstbasbeloppet. Det innebär att Systembolaget förväntas få samma löneökning som samhället i helhet.

Det långsiktiga inflationsantagandet utgår från marknads implicita förväntningar som kan utläsas som skillnaden mellan nominella och reala obligationer. Antagandet är något högre än Riksbankens inflationsmål som är 2 procent.

Personalomsättningen bygger på dels historiska fakta, dels på förväntad framtida personalomsättning.

Pensionsstiftelsens tillgångar omfattar huvudsakligen realränteobligationer och aktierelaterade instrument med följande marknadsvärden på balansdagen:

	2009	Andel, %	2008	Andel, %
Räntebärande placeringar	1 206	75	1 140	74
Aktieindexobligationer	289	18	257	17
Fastighetsfonder	112	7	110	7
Övrigt	1	0	33	2
Summa förvaltningstillgångar	1 608	100	1 540	100

Fortsättning Not 14 Pensioner

Redovisningsprincip för aktuariella vinster och förluster

Förändringar som beror på ändrade antaganden för att beräkna nuvärdet av pensionsåtagandet förs för varje respektive räkenskapsår till den så kallade korridoren, vilken definieras som 10 procent av det största av pensionsförpliktelsen och förvaltningstillgångarna. Om de ackumulerade förändringarna överstiger korridoren amorteras beloppet över de anställdas beräknade återstående anställningstid (11 år).

Utvecklingen under årets andra hälft på de finansiella marknaderna har inneburit en viss upphämtning av den tidigare negativa avkastningen på förvaltningstillgångarna samtidigt som nuvärdet av pensionsförpliktelsen legat relativt konstant. Under 2010 kommer en amortering av den aktuariella förlusten på 29 (33) MSEK att redovisas som en kostnad.

Specifikation förändring i förmånsbaserat pensionsåtagande:	2009	2008
Nuvärde av förpliktelsen vid årets ingång	-1 435	-1 278
Kostnad för nyintjänande	-55	-50
Räntekostnad	-50	-56
Utbetalda förmåner	53	48
Kostnad avseende tjänstgöring under tidigare perioder	-	-
Reduceringar och regleringar	-	-
Aktuariella vinster (+)/förluster (-)	-21	-99
Nuvärde av förpliktelse vid årets utgång, 31 december	-1 508	-1 435

Utbetalningarna under 2010 bedöms uppgå till ungefär samma belopp som under 2009.

Specifikation förändring av förvaltningstillgångar:	2009	2008
Förvaltningstillgångar vid årets ingång	1 540	1 613
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	58	77
Inbetalning till pensionsstiftelse	-	98
Gottgörelse	-	-
Aktuariella vinster (+)/förluster (-)	10	-248
Nuvärde av förvaltningstillgångar, 31 december	1 608	1 540

Aktuariella vinster/förluster	2009	2008
Akkumulerat vid årets ingång	501	165
Resultat på pensionsförpliktelser	21	99
Resultat på förvaltningstillgångarna	-10	248
	512	512
Årets amortering	-33	-11
Aktuariell förlust, 31 december	479	501

Flerårsöversikt	2009	2008	2007	2006	2005
Nuvärde av förmånsbestämda förpliktelser	-1 508	-1 435	-1 278	-1 236	-1 187
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	1 608	1 540	1 613	1 530	1 463
Överskott (+)/underskott (-) på förpliktelsen	100	105	335	294	276
Erfarenhetsbaserade justeringar i förvaltningsskulderna	62	34	12	26	10
Erfarenhetsbaserade justeringar i förvaltningstillgångarna	9	-248	-107	1	69

Fortsättning Not 14 Pensioner

Moderbolaget

Vid beräkning av moderbolagets pensionsåtaganden tillämpas Trygghandelagen och Finansinspektionens föreskrifter. För mer detaljerad

information se under Not 1 Redovisningsprinciper – Ersättningar till anställda och Not 6 Medarbetare.

	2009	2008
Pensionering i egen regi:		
Kostnad för intjänade pensioner och räntekostnader	189	121
Avkastning på särskilt avskiljbara tillgångar	-49	171
Kostnad för pensionering i egen regi	140	292
Försäkringspremier	13	16
Särskild löneskatt på pensionskostnader	16	44
Årets pensionskostnad	169	352
Förändring av överskott i särskilt avskiljda tillgångar	-87	-148
Redovisad nettokostnad avseende pensioner	82	204

En extra insättning till Systembolagets pensionsstiftelse skedde under 2008 med 100 MSEK.

	2009	2008
Kapitalvärde av pensionsförpliktelse vid årets ingång	-1 421	-1 348
Kostnad för intjänade pensioner och räntekostnader	-189	-121
Utbetalning av pensioner	53	48
Kapitalvärde av pensionsförpliktelse, 31 december	-1 557	-1 421
Kapitalvärde tryggt i pensionsstiftelse vid årets ingång	-1 421	-1 274
Årets förändring	-62	-75
Kapitalvärde tryggt i pensionsstiftelse, 31 december	-1 483	-1 349
Nettobelopp i balansräkningen (förpliktelse -)/tillgång (+)	-74	-72
Kapitalvärde av pensionsförpliktelse, 31 december	-1 557	-1 421

	2009	2008
Förpliktelse i balansräkningen:		
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelse	-1 557	-1 421
Verkligt värde på särskilt avskiljda tillgångar	1 608	1 540
Överskott i särskilt avskiljda tillgångar	-125	-191
Nettobelopp i balansräkningen, 31 december	-74	-72

Beloppet på 74 (72) MSEK avser ett antastbart åtagande som inte är tryggt och redovisas som en långfristig avsättning i moderbolagets balansräkning.

	2009	2008
Särskilt avskiljbara tillgångar:		
Verkligt värde av tillgångar vid årets ingång	1 540	1 613
Avkastning på särskilt avskiljda tillgångar	49	-171
Överskott i särskilt avskiljda tillgångar	19	98
Verkligt värde av tillgångar, 31 december	1 608	1 540

För upplysning om verkligt värde för särskilt avskiljda tillgångar på huvudkategorier hänvisas till koncernens uppställning ovan.

	2009	2008
Väsentliga aktuariella antaganden, %		
Ränta före skatt fram till pension	3,5	4,0
Ränta efter skatt fram till pension	3,0	3,4
Ränta före skatt efter pension	1,8	1,8
Ränta efter skatt efter pension	1,3	1,2

Beräkningen av pensionsåtagandet utgår från den löne- och pensionsnivå som råder på balansdagen.

Fortsättning Not 14 Pensioner

För tryggheten av pensionsåtaganden har Systembolaget AB avsett medel till Systembolagets Pensionsstiftelse, vars uteslutande ändamål är att trygga utfästelse om pension till anställda och före detta anställda i Systembolaget AB. Stiftelsen har i sin placeringsverksamhet att sträva efter att säkerställa en god avkastning samt att balansera den risk som värdeutvecklingen av den tryggade pensionsskulden innebär.

Storleken på Systembolagets pensionsskuld förändras med utgångspunkt i bland annat inflations- och reallöneutvecklingen i Sverige. Placeringsverksamheten skall således i huvudsak vara exponerad mot värden i svenska kronor och verksamhet i Sverige. Mot bakgrund av detta har stiftelsens styrelse lagt fast en placeringsinriktning som innebär att en väsentlig del av kapitalet placeras i långfristiga realränteobligationer emitterade av svenska staten eller av annan högvärdig emittent.

Därutöver placeras betydande belopp i aktiemarknaden genom aktieindexobligationer. Aktieindexobligationer ger en exponering mot ett världsindex bestående av de största aktiemarknaderna i världen samtidigt som valutarisken är eliminerad. Aktieindexobligationerna ger också ett gott kursfallsskydd. Dessutom sker placeringar i fastighetsfonder och vissa andra instrument.

I syfte att säkerställa maximal följsamhet mellan det tryggade åtagandet och tillgångarna matchas durationen i stiftelsens realräntetillgångar mot durationen i det tryggade åtagandet. Per 2009-12-31 var avvikelserna -1,2 (-2,1) år. Konsolideringen vid samma tidpunkt var 97 (99) procent, det vill säga stiftelsens tillgångar understeg det samlade tryggade åtagandet med 3 procent.

Not 15 Finansiella instrument

Finansiell riskhantering

Koncernen utsätts genom sin verksamhet för finansiella risker på placeringar i räntebärande tillgångar så som marknadsrisk, kreditrisk, likviditetsrisk och kassaflödesrisk. Koncernens övergripande finanspolicy, vilken fastställts av styrelsen, syftar till att begränsa de finansiella riskernas ogynnsamma effekter på koncernens finansiella resultat och ställning.

Valutarisk

Inköp och försäljning sker i allt väsentligt i svenska kronor varför valutaexponeringen är begränsad.

Ränterisk

Koncernens exponering för ränterisk är i allt väsentligt förknippad med pensionstillgången samt till räntebärande tillgångar. Då räntesatsen i denna beräkning följer svenska statliga ränteobligationer bedöms inte ränterisken som väsentlig. Pensionsstiftelsen eftersträvar en placering av förvaltningstillgångarna som balanserar den risk som värdeutvecklingen av pensionsskulden ändå innebär. En viss exponering för ränterisk är förknippad med placeringar i räntebärande tillgångar.

För att styra ränterisken sätts en målduration, samt ett tillåtet intervall där det är tillåtet att fluktuera runt måldurationen. Denna är 2,5 år för placeringsportföljen. Tillåtet intervall för portföljen är +/- 2 år och maximal löptid på enskild tillgång tillåts vara 5 år.

Kreditrisk

Huvuddelen av koncernens försäljning sker kontant eller mot kreditkort varför kreditrisken i form av risk för att motparten inte kommer att fullgöra sina åtaganden inte är väsentlig. Den finansiella kreditrisken som uppkommer i placeringsportföljen begränsas genom krav på officiell rating på nya placeringar samt genom limiter per emittent och klass av låntagare.

Placeringsformer är tillåtna inom följande kategorier:

- Räntebärande värdepapper emitterade av svenska staten, kommuner eller landsting.
- Räntebärande värdepapper emitterade av svenska statsägda bolag där staten har en ägarandel om minst 50 procent.
- Räntebärande värdepapper emitterade av banker, andra företag eller institutioner med lägsta rating Standard & Poor BBB/A-2 eller Moody's Baa2/P-2.

Likviditetsrisk

Koncernen har en god likviditet och inga räntebärande skulder. Likviditetsrisken bedöms vara låg.

Beviljad checkräkningskredit uppgår till 300 MSEK och är på balansdagen outnyttjad.

Fortsättning Not 15 Finansiella instrument

Förfallostruktur för ränterisk

Förfallotidpunkt	Koncernen							
	Obligationer		FRN		Certifikat		Totalt	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Inom ett år	42	132	–	153	–	49	42	334
Senare än ett år men inom två år	400	125	49	–	–	–	449	125
Senare än två år men inom tre år	161	583	252	–	–	–	413	583
Senare än tre år men inom fyra år	142	255	–	–	–	–	142	255
Senare än fyra år men inom fem år	53	45	–	–	–	–	53	45
Om fem år eller mer	–	–	–	–	–	–	–	–
Summa	798	1 140	301	153	–	49	1 099	1 342
Effektiv ränta, %	4,37	4,71	1,18	4,74	–	5,06	3,50	4,73

Resultatpåverkan

Känslighetsanalys för placeringar i räntebärande tillgångar	Förändring	2009	2008
Höjning av marknadsräntan	1 %-enhet	-16	-26
Sänkning av marknadsräntan	1 %-enhet	16	26

Känslighetsanalysen baseras på bedömningar avseende de marknadsriskerna som koncernen är exponerad för per balansdagen.

Andra långfristiga fordringar	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Ingående värde, 1 januari	6	7	12	14
Tillkommande fordran	–	0	1	1
Återlagd kortfristig fordran	–	0	–	–
Överfört till kortfristig fordran	0	0	0	0
Årets reglerade fordringar	0	-1	-1	-3
Utgående värde, 31 december	6	6	12	12
Varav andel som förfaller till betalning senare än fem år	4	4	9	11
Som säkerhet för fordringarna har erhållits antingen borgen, pantbrev eller bankgaranti med totalt	19	19	25	25

Kundfordringar och upplupna intäkter	Koncernen	
	2009	2008
Kundfordringar	58	55
Summa	58	55

Moderbolagets förutbetalda kostnader och upplupna intäkter redovisas i not 23 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter.

Leverantörsskulder och upplupna kostnader	Koncernen	
	2009	2008
Leverantörsskulder	3 079	2 839
Semesterlöneskuld	83	90
Löneskuld	28	24
Sociala avgifter	34	38
Upplupna driftskostnader	36	31
Summa	3 260	3 022

Moderbolagets upplupna kostnader och förutbetalda intäkter redovisas i not 24 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter.

Fortsättning Not 15 Finansiella instrument

Verkligt värde på finansiella instrument, koncernen

Redovisade värden överensstämmer med verkligt värde. För kundfordringar, leverantörsskulder, övriga kortfristiga fordringar och skulder

som värderas till anskaffningsvärde är löptiden kort och därför överensstämmer i stort sett verkligt värde med redovisat värde.

	2009	2008
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen		
– Räntebärande värdepapper*	1 099	1 342
Lånefordringar och kundfordringar	64	61
Likvida medel – kassa och bank	1 762	1 167
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde		
– Leverantörsskulder och upplupna kostnader	3 260	3 022
Summa	6 185	5 592

* Verkligt värde bestämt enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument vilket motsvarar den så kallade nivå 1 enligt IFRS 7.

Likviditetsrisk

Löptidsanalys

	Koncernen				Summa
	Inom 1 mån	1–3 mån	3–12 mån	1–5 år	
Leverantörsskulder	3 072	7	–	–	3 079

Not 16 Varulager

Varuslag	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Handelsvaror	881	787	880	786
Summa	881	787	880	786

Hela varulagret är värderat till anskaffningsvärde.

Not 17 Förutbetalda kostnader och förutbetalda intäkter

Förutbetalda kostnader	Koncernen	
	2009	2008
Förutbetalda hyror	72	45
Övriga förutbetalda kostnader	13	4
Summa	85	49

Förutbetalda hyror avser av koncernen i förskott erlagda hyror för förhyrning av lokaler hos externa hyresvärdar.

Förutbetalda intäkter	Koncernen	
	2009	2008
Förutbetalda hyror	1	–
Övriga förutbetalda intäkter	0	–
Summa	1	–

Förutbetalda hyror avser av koncernen i förskott erhållna hyror för förhyrning av lokaler av externa hyresgäster.

Not 18 Eget kapital

Bolagsordningen anger att aktiekapitalet ska uppgå till lägst 125 MSEK och högst 500 MSEK. Detta är nu fördelat på 360 000 aktier med ett kvotvärde på 1 000 SEK.

Inga valutakursdifferenser eller skatter har redovisats direkt mot eget kapital.

Statens ägardirektiv innebär bland annat att vinstmaximering inte ska eftersträvas, men verksamheten ska bedrivas ekonomiskt effektivt.

När handelsmarginalen fastställs ska bolaget beakta att kostnaderna täcks och att staten får avkastning i enlighet med ägarnas avkastningskrav. Avkastningen på det egna kapitalet ska på lång sikt motsvara den tioåriga obligationsräntan med ett tillägg av 4 procentenheter.

Om avkastningen varaktigt överstiger avkastningsmålet ska detta på sikt komma kunderna till godo genom att handelsmarginalen justeras nedåt. Soliditeten i Systembolaget bör uppgå till minst 35 procent.

Not 19 Avsättningar

Långfristiga avsättningar	Moderbolaget	
	2009	2008
Ingående balans, 1 januari	72	74
Årets avsättningar	4	0
Avsättningar som tagits i anspråk	-2	-2
Utgående balans, 31 december	74	72

Långfristig avsättning i moderbolaget avser avsättningar för pensionsskuld för antastbara delar som inte tryggats i stiftelse. Den elimineras i koncernen och återfinns istället som en del i värdet av "Pensionstillgång".

Kortfristiga avsättningar	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Ingående balans, 1 januari	9	11	9	10
Årets avsättningar	-	9	-	9
Avsättningar som tagits i anspråk	-	-8	-	-8
Återförda avsättningar	-	-3	-	-2
Utgående balans, 31 december	9	9	9	9

Kortfristiga avsättningar utgörs främst av avsättningar för tvister.

Not 20 Ställda panter

För pensionsåtaganden	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Långfristiga fordringar	-	-	6	6
Summa	-	-	6	6

Not 21 Eventualförpliktelser/ansvarsförbindelser

	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
För koncernbolag	1	–	8	8
För personallån	0	1	0	1
För premieregleringsfond	–	2	–	2
Övrigt	2	–	1	–
Summa	3	3	9	11

Utöver ovanstående har ett fåtal leverantörer under räkenskapsåret indikerat att de anser sig ha krav på ersättning från Systembolaget med anledning av avtalsbrott.

Not 22 Kassaflödesanalys

	Koncernen		Moderbolaget	
	2009	2008	2009	2008
Likvida medel				
Kassa och bank	1 762	1 167	1 762	1 167
Summa	1 762	1 167	1 762	1 167
Räntor				
Erhållen ränta	56	77	61	85
Betald ränta	0	-4	0	-2
Summa	56	73	61	83

Räntorna hänför sig till den löpande verksamheten.

Not 23 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	Moderbolaget	
	2009	2008
Förutbetalda hyror	71	45
Övriga förutbetalda kostnader	11	3
Upplupna intäkter	–	0
Summa	82	48

Not 24 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	Moderbolaget	
	2009	2008
Semesterlöneskuld	79	86
Löneskuld	27	24
Sociala avgifter	32	34
Övriga upplupna kostnader	25	26
Förutbetalda intäkter	1	0
Summa	164	170

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel, kronor 1 158 943 981, disponeras enligt följande:

Utdelning (958 kr per aktie)	344 880 000
Balanseras i ny räkning	814 063 981
Summa	1 158 943 981

Utdelningen föreslås att utbetalas den 6 april 2010.

Styrelsen anser att den föreslagna vinstutdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som ställs i aktiebolagslagen 17:3 andra och tredje styckena samt med hänsyn till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet i moder-

bolaget och koncernen. Vinstutdelningen anses även försvarlig utifrån moderbolagets och koncernens konsolideringsbehov, likviditet och ställning samt förenlig med ägarens krav och förväntningar.

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar härmed att årsredovisningen har upprättats i enlighet med god redovisningssed och att den ger en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Vidare försäkras att koncernredovisningen är upprättad utifrån de internationella redovisningsstandarder IFRS som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 samt att den ger en rättvisande bild av koncernens ställning och resultat. Därtill försäkras att förvaltningsberättelsen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets och koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som företaget och de företag som ingår i koncernen står inför.

Stockholm den 18 februari 2010

Cecilia Schelin Seidegård
Ordförande

Gert Karnberger
Vice ordförande

Sven Andréasson
Ordinarie ledamot

Lena Furmark Löfgren
Ordinarie ledamot

Johan Gernandt
Ordinarie ledamot

Carl B Hamilton
Ordinarie ledamot

Annika Nilsson
Ordinarie ledamot

Kerstin Wigzell
Ordinarie ledamot

Maj-Britt Eriksson
Unionen-representant

Patrik Ström
Unionen-representant

Magdalena Gerger
Verkställande direktör

Revisionsberättelse avseende årsredovisningen

**Till årsstämman i Systembolaget AB,
org nr 556059-9473.**

Vi har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning i Systembolaget AB för år 2009. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår i detta dokument på sidorna 68–108. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen samt för att internationella redovisningsstandarder IFRS sådana de antagits av EU och årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av koncernredovisningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen, koncernredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra oss om att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens och verkställande direktörens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen och verkställande direktören gjort när de upprättat årsredovisningen och koncernredovis-

ningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen och koncernredovisningen. Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningsskyldig mot bolaget. Vi har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med internationella redovisningsstandarder IFRS sådana de antagits av EU och årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av koncernens resultat och ställning. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker att årsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och rapport över totalresultat och rapport över finansiell ställning för koncernen, disponerar vinsten i moderbolaget enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 18 februari 2010

Ernst & Young AB

Torsten Lyth
Auktoriserad revisor

Filip Cassel
Auktoriserad revisor
förrordnad av Riksrevisionen

Granskningsrapport avseende årsredovisningen

**Till årsstämman i Systembolaget AB,
org nr 556059-9473.**

Vi har på uppdrag av riksdagsstyrelsen granskat förvaltningen och den interna kontrollen i Systembolaget AB för år 2009.

Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om verksamheten skötts på ett

ändamålsenligt och ur ekonomisk synvinkel tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Vår granskning har inte uppvisat förhållanden som föranleder anmärkning.

Vi har vidare granskat om bolaget, dess ledning och styrelse iakttar de riktlinjer för Systembolaget AB specifikt och för statliga bolag generellt som fastlagts av statsmakterna. Inte heller i detta avseende har vår granskning visat på förhållanden som föranleder anmärkning.

Stockholm den 18 februari 2010

Karin Nilsson

Lars U Granberg

Rolf Gunnarsson

Revisorernas rapport över styrelsens bolagsstyrningsrapport

Som en utvidgning av vårt revisionsuppdrag som avrapporteras genom vår revisionsberättelse daterad 18 februari 2010 har vi på styrelsens uppdrag översiktligt granskat bolagsstyrningsrapporten på sidorna 58–67 för Systembolaget AB för 2009. Grundat på vår

översiktliga granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att bolagsstyrningsrapporten på sidorna 58–67 inte har upprättats enligt de riktlinjer som anges i Svensk kod för bolagsstyrning.

Stockholm den 18 februari 2010

Ernst & Young AB

Torsten Lyth
Auktoriserad revisor

Filip Cassel
*Auktoriserad revisor
förordnad av Riksrevisionen*

Styrelsen om hållbarhetsredovisningen

Hållbarhetsredovisningen, som omfattar all hållbarhetsinformation i Systembolagets Ansvarsredovisning 2009 med tillhörande GRI-bilaga på Systembolagets webbplats (se innehållsförteckningen för

GRI på sidorna 114–115), har godkänts för utfärdande av styrelsen den 18 februari 2010.

Stockholm den 18 februari 2010

Cecilia Schelin Seidegård
Ordförande

Gert Karnberger
Vice ordförande

Sven Andréasson
Ordinarie ledamot

Lena Furmark Löfgren
Ordinarie ledamot

Johan Gernandt
Ordinarie ledamot

Carl B Hamilton
Ordinarie ledamot

Annika Nilsson
Ordinarie ledamot

Kerstin Wigzell
Ordinarie ledamot

Maj-Britt Eriksson
Unionen-representant

Patrik Ström
Unionen-representant

Magdalena Gerger
Verkställande direktör

Kombinerad bestyrkanderapport avseende Systembolaget AB:s hållbarhetsredovisning

Till läsarna av Systembolaget AB:s hållbarhetsredovisning

Inledning

Vi har fått i uppdrag av styrelsen i Systembolaget AB att granska innehållet i Systembolaget AB:s hållbarhetsredovisning för år 2009. Det är styrelsen och företagsledningen som har ansvaret för det löpande arbetet inom miljö, arbetsmiljö, kvalitet, socialt ansvar och hållbar utveckling samt för att upprätta och presentera hållbarhetsredovisningen i enlighet med tillämpliga kriterier. Vårt ansvar är att uttala en slutsats om hållbarhetsredovisningen grundad på vår granskning.

Granskningens inriktning och omfattning

Vi har utfört uppdraget i enlighet med RevR 6 Bestyrkande av hållbarhetsredovisningar utgiven av FAR SRS. En revision syftar till att uppnå en hög men inte absolut säkerhet, för att försäkra oss om att informationen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för kvantitativ och kvalitativ information i hållbarhetsredovisningen. En översiktlig granskning är i huvudsak begränsad till förfrågningar hos bolagets personal med ansvar för hållbarhetsfrågor och analytisk granskning och att vidta andra översiktliga granskningsåtgärder. Den uttalade slutsatsen grundad på vår översiktliga granskning har därför inte den säkerhet som vår uttalade slutsats grundad på vår revision har. Eftersom detta är ett kombinerat uppdrag lämnar vi våra slutsatser avseende revision och översiktliga granskning i separata avsnitt.

Vårt uppdrag omfattar granskning av följande områden och syftar antingen till ett bestyrkande med hög men inte absolut säkerhet (nedan benämnt revision) eller begränsad säkerhet (nedan benämnt översiktlig granskning):

1. Vår översiktliga granskning omfattar det som framgår av GRI innehållsförteckning på sidorna 114–115 och de sidor i ansvarsredovisningen som hänvisas till i denna innehållsförteckning.
2. Vår revision har omfattat följande information:
 - a. beskrivning av det nordiska CSR-samarbetet för en hållbar dryckesleverantörskedja, Standardbeskrivning 4.12,
 - b. nyckeltal för försäljning av ekologiska varor, GRI-indikator EN26,
 - c. personalstatistik, GRI-indikator LA2,
 - d. utformning och omfattning av de rutiner som utvärderar verksamhetens påverkan på samhällen, GRI-indikator SO1, och
 - e. procentandel avseende risk för korruption, GRI-indikator SO2.

Vårt bestyrkande omfattar inte de antaganden som använts eller huruvida det är möjligt för företaget att uppnå framtidsinriktad information (såsom mål, förväntningar och ambitioner).

Vi har inte granskat information som Systembolaget AB redovisar på sin hemsida, <http://www.systembolaget.se>

De kriterier som vår granskning baseras på är de delar av *Sustainability Reporting Guidelines, G3*, utgiven av The Global Reporting Initiative (GRI), som är tillämpliga för hållbarhetsredovisningen, samt de redovisnings- och beräkningsprinciper som företaget särskilt tagit fram och angivit. Vi anser att dessa kriterier är lämpliga för upprättandet av hållbarhetsredovisningen.

Genomförda granskningsåtgärder vid vår översiktliga granskning:

De viktigaste åtgärderna i vår översiktliga granskning har utgjorts av följande:

- a. uppdatering av vår kunskap och förståelse för Systembolaget AB:s organisation och verksamhet,
- b. bedömning av kriteriernas lämplighet och tillämpning avseende intressenternas informationsbehov,
- c. bedömning av resultatet av företagets intressentdialog,
- d. intervjuer med ansvariga chefer, på koncernnivå, dotterbolagsnivå och på utvalda enheter i syfte att bedöma om den kvalitativa och kvantitativa informationen i hållbarhetsredovisningen är fullständig, riktig och tillräcklig,
- e. tagit del av interna och externa dokument för att bedöma om den rapporterade informationen är fullständig, riktig och tillräcklig,
- f. utvärdering av design för de system och processer som använts för att inhämta, hantera och validera hållbarhetsinformation,
- g. utvärdering av den modell som använts för att beräkna koldioxidutsläpp,
- h. analytisk granskning av rapporterad information,
- i. avstämning av finansiell information mot företagets årsredovisning för år 2009,
- j. bedömning av företagets uttalade tillämpningsnivå avseende GRI:s riktlinjer,
- k. övervägande av helhetsintrycket av hållbarhetsredovisningen, samt dess format, därvid övervägande av informationens inbördes överensstämmelse med tillämpade kriterier, och
- l. avstämning av den granskade informationen mot hållbarhetsinformationen i företagets årsredovisning för 2009.

Genomförda granskningsåtgärder vid vår revision:

Vår revision har omfattat följande granskningsåtgärder:

- a. granskning av design och funktion av relevanta interna kontroller hos de system och processer som används för att inhämta, hantera och validera information avseende de utvalda indikatorerna under den period som redovisningen omfattar,
- b. avstämning av redovisad information mot interna och externa källdokument och genomförande av detaljtester av utvalda indikatorer, 4.12, EN26, LA2, SO1, SO2, i hållbarhetsredovisningen, och
- c. avstämning av finansiella nyckeltal på sidorna 74–107 mot Systembolaget AB:s årsredovisning för 2009.

Vi anser att de bevis som vi skaffat under vår granskning är tillräckliga och ändamålsenliga i syfte att ge oss grund för våra slutsatser nedan.

Slutsatser**Vår slutsats baserad på vår översiktliga granskning**

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att informationen i hållbarhetsredovisningen som omfattas av vår översiktliga granskning inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med de ovan angivna kriterierna.

Vår slutsats baserad på vår revision

Grundat på vår revision anser vi att den information i hållbarhetsredovisningen som omfattas av vårt uppdrag, i allt väsentligt har upprättats i enlighet med de ovan angivna kriterierna.

Stockholm den 18 februari 2010

Ernst & Young AB

Göran Tyréus
Auktoriserad revisor

Torsten Lyth
Auktoriserad revisor

Innehållsförteckning för GRI

Systembolaget rapporterar enligt Global Reporting Initiatives (GRI) riktlinjer enligt nivå B vilket har verifierats av Ernst & Young AB. Rapporten för verksamhetsåret 2009 omfattar moderbolaget Systembolaget AB, de helägda dotterbolagen Lagena Distribution AB, IQ-initiativ AB och AB K14 Näckströmsgatan och utgör de verksamheter där Systembolaget utövar kontroll över finansiella och operativa policier. Grundprincipen är att alla dessa enheter representeras i varje indikator. Eventuella avvikelser och kommentarer till GRI-indikatorerna redovisas i GRI-bilagan till Ansvarsredovisning 2009 på systembolaget.se.

Innehållsförteckningen innehåller samtliga kärndikatorer samt de tilläggsindikatorer som Systembolaget bedömt vara relevanta för sin verksamhet med utgångspunkt i företagets viktigaste hållbarhetsfrågor. I tabellen nedan framgår var indikatorerna återfinns, i Ansvarsredovisningen 2009 (om inget annat anges) eller i GRI-bilagan (B) på Systembolagets webbplats.

Innehållsförteckningen innehåller samtliga kärndikatorer samt de tilläggsindikatorer som Systembolaget bedömt vara relevanta för sin verksamhet med utgångspunkt i företagets viktigaste hållbarhetsfrågor. I tabellen nedan framgår var indikatorerna återfinns, i Ansvarsredovisningen 2009 (om inget annat anges) eller i GRI-bilagan (B) på Systembolagets webbplats.

H = Helt redovisad **D** = Delvis redovisad **E** = Ej redovisad

PROFIL

1	Strategi och analys		Sida
1.1	Kommentar från vd.	H	2-5
1.2	Beskrivning av påverkan, risker och möjligheter.	H	2-5, B8
2	Organisationsprofil		
2.1	Organisationens namn.	H	84 m fl
2.2	Huvudsakliga varumärken och produkter.	H	6, 14, 30
2.3	Organisationsstruktur.	H	56, 59
2.4	Huvudkontorets lokalisering.	H	84
2.5	Länder där organisationen är verksam.	H	B3
2.6	Ägarstruktur och företagsform.	H	59, 84
2.7	Marknader.	H	26-28
2.8	Bolagets storlek.	H	30, 35, 52, 53
2.9	Väsentliga förändringar under redovisningsperioden.	H	B9
2.10	Erhållna utmärkelser under redovisningsperioden.	H	27, B9
3	Information om redovisningen		
Redovisningsprofil			
3.1	Redovisningsperiod.	H	B3
3.2	Datum för publicering av den senaste redovisningen.	H	B3
3.3	Redovisningscykel.	H	B3
3.4	Kontaktperson för redovisningen.	H	Omslagets insida
Redovisningens omfattning och avgränsningar			
3.5	Process för att definiera redovisningens innehåll.	H	B3
3.6	Redovisningens avgränsningar.	H	B3
3.7	Begränsningar av omfattningen eller avgränsningen.	H	B3
3.8	Redovisningsprinciper för samägda bolag, dotterbolag, osv.	H	B3
3.9	Mätmetoder och beräkningsgrunder.	H	B3
3.10	Förklaring till förändringar av information från tidigare rapporter.	H	B3
3.11	Väsentliga förändringar i omfattning, avgränsning eller mätmetoder jämfört med tidigare års redovisningar.	H	B3
Innehållsförteckning enligt GRI			
3.12	Innehållsförteckning som visar var i redovisningen standardupplysningarna finns.	H	114-115
Bestyrkande			
3.13	Policy och praxis för extern granskning.	H	65, 110
4	Styrning, åtaganden och intressentrelationer		
Styrning			
4.1	Styrningsstruktur.	H	58, 59, 64
4.2	Styrelseordförandens roll.	H	61

4.3	Oberoende eller icke-verkställande styrelseledamöter.	H	54-55, 57, 60
4.4	Aktieägarnas och medarbetarnas möjligheter att lämna förslag etc till styrelsen.	H	B9
4.5	Ersättning till ledande befattningshavare.	H	63, 64
4.6	Undvikande av intressekonflikter i styrelsen.	H	B9
4.7	Process för krav på styrelseledamöternas kvalifikationer.	H	60, 63
4.8	Mission, värderingar, uppförandekod etc.	H	16-17, 34, 42
4.9	Styrelsens övervakning av hållbarhetsarbetet.	H	62, 65, 67
4.10	Utvärdering av styrelsearbetet.	H	63
Åtaganden beträffande externa initiativ			
4.11	Försiktighetsprincipens tillämpning.	H	B10
4.12	Externa stadgar, principer och initiativ.	H	42
4.13	Medlemskap i organisationer.	H	B10
Kommunikation med intressenter			
4.14	Intressentgrupper.	H	18-19
4.15	Identifiering och urval av intressenter.	H	18, B7
4.16	Tillvägagångssätt vid kommunikation med intressenter.	H	20, 24, 34, 42, 43, 50
4.17	Viktiga frågor som framkommit vid kommunikation med intressenter.	H	22, 24, 30, 32, 34, 43, 50

INDIKATORER

5	Ekonomiska indikatorer		
Upplysning om hållbarhetsstyrning			16-17
Ekonomiska resultat			
EC1.	Skapat och levererat direkt ekonomiskt värde.	H	22, B10
EC2.	Finansiell påverkan, samt risker och möjligheter, hänförliga till klimatförändringen.	E	
EC3.	Omfattningen av organisationens förmånsbestämda åtaganden.	H	87, 93, 99
EC4.	Väsentligt finansiellt stöd från det allmänna.	E	
Marknadsnärvaro			
EC5.	Ingångslöner i förhållande till minimilöner på viktiga verksamhetsorter.	E	
EC6.	Policy och praxis, samt andelen utgifter som går till lokala leverantörer.	E	
EC7.	Rutiner för lokalanställning av personal och ledande befattningshavare.	E	
Indirekt ekonomisk påverkan			
EC8.	Investeringar i infrastruktur och tjänster för allmänhetens nytta.	E	
EC9.	Beskrivning av betydande indirekta ekonomiska effekter, inklusive effekternas omfattning.	D	8, 10-11, B11
6	Miljöindikatorer		
Upplysning om hållbarhetsstyrning			16-17, 32-33
Material			
EN1.	Materialanvändning i vikt eller volym.	E	
EN2.	Återvunnet material i procent av materialanvändning.	E	

Energi

EN3. Direkt energianvändning per primär energikälla.	H	B11
EN4. Indirekt energianvändning per primär energikälla.	D	33, B11
EN5. Energibesparingar genom sparande och effektivitetsförbättringar.	H	33

Vatten

EN8. Total vattenanvändning per källa.	E	
--	---	--

Biologisk mångfald

EN11. Läge och storlek av nyttjad mark, i eller intill skyddade områden eller områden med högt biologiskt mångfaldsvärde.	E	
EN12. Väsentlig påverkan på den biologiska mångfalden i skyddade områden, eller områden med hög biodiversitet.	E	

Utsläpp till luft och vatten samt avfall

EN16. Totala direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser, i vikt.	H	46, B12
EN17. Andra relevanta indirekta utsläpp av växthusgaser, i vikt.	D	46, B12
EN18. Initiativ för att minska utsläpp av växthusgaser, samt uppnådd minskning.	H	46
EN22. Total avfallsvikt, per typ och hanteringsmetod.	H	32, 33, B12
EN23. Totalt antal samt volym av väsentligt spill.	E	

Produkter och tjänster

EN26. Åtgärder för att minska miljöpåverkan från produkter och tjänster, samt resultat härav.	H	32, 33, B13
EN27. Procent av sålda produkter och deras förpackningar som återinsamlas, per kategori.	E	

Efterlevnad

EN28. Summan av betydande böter, och antalet icke-monetära sanktioner pga brott mot miljölagstiftning och bestämmelser.	E	
---	---	--

7 Sociala indikatorer**Anställningsförhållanden och arbetsvillkor**

Upplysning om hållbarhetsstyrning		16-17, 34
LA1. Total personalstyrka, uppdelad på anställningsform och region.	H	35, B13
LA2. Totalt antal anställda och personalomsättning, per åldersgrupp, kön och region.	H	35, B14
LA4. Andel av personalstyrkan som omfattas av kollektivavtal.	H	35, B14
LA5. Minsta varseltid angående förändringar i verksamheten, och huruvida detta är specificerat i kollektivavtal.	E	
LA7. Omfattningen av skador, arbetsrelaterade sjukdomar, förlorade arbetsdagar, frånvaro samt totala antalet arbetsrelaterade dödsolyckor per region.	D	38, 39, B14
LA8. Utbildning, rådgivning, förebyggande åtgärder och riskhanteringsprogram för att bistå de anställda och deras familjer eller samhällsmedlemmar beträffande allvarliga sjukdomar.	E	
LA10. Genomsnittligt antal utbildningstimmar per anställd och år, fördelat på personalkategorier.	E	
LA11. Program för vidareutbildning för att stödja fortsatt anställningsbarhet samt bistå anställda vid anställningens slut.	D	37, 41, B14
LA12. Antal anställda som får regelbunden utvärdering och uppföljning av sin prestation och karriärutveckling.	H	37, B15

LA13. Sammansättning av styrelse och ledning samt uppdelning av andra anställda efter kön, åldersgrupp, minoritetsgrupptillhörighet och andra mångfaldsindikatorer.	D	54, 55, 57, 94, B15
---	---	---------------------

LA14. Löneskillnad i procent mellan män och kvinnor per anställningskategori.	D	39, B15
---	---	---------

Mänskliga rättigheter

Upplysning om hållbarhetsstyrning		16-17, 42-43
HR1. Andel och antal investeringsbeslut som inkluderar krav gällande mänskliga rättigheter, eller som har granskats utifrån mänskliga rättigheter.	E	
HR2. Andel av betydande leverantörer som granskats för efterlevnad av mänskliga rättigheter, samt åtgärder.	D	42, 44, 47, B15
HR3. Personalutbildningstimmar för policier och rutiner för mänskliga rättigheter, samt andelen av de anställda som genomgått sådan utbildning.	D	42
HR4. Antal fall av diskriminering, samt vidtagna åtgärder.	H	B15
HR5. Verksamheter där föreningsfriheten och rätten till kollektivavtal kan vara hotade och åtgärder som vidtagits.	E	
HR6. Verksamheter där det finns risk för fall av barnarbete och åtgärder som vidtagits.	E	
HR7. Verksamheter där det finns risk för tvångsarbete och obligatoriskt arbete, och åtgärder som vidtagits.	E	

Organisationens roll i samhället

Upplysning om hållbarhetsstyrning		6, 16-17, B16
SO1. Utformning och omfattning av de rutiner som utvärderar verksamhetens påverkan på samhällen, inklusive inträde, verksamhet och utträde.	H	10, 14, 15, 20, 50, B16
SO2. Andel och antal affärsenheter som analyserats avseende risk för korruption.	H	72, 73, B16
SO3. Andel anställda som utbildats i organisationens policier och rutiner mot korruption.	H	40, 41, B17
SO4. Åtgärder som vidtagits på grund av korruptionsincidenter.	H	B17
SO5. Politiska ställningstaganden och delaktighet i politiska beslutsprocesser och lobbying.	E	
SO8. Betydande böter och sanktioner för brott mot gällande lagar och bestämmelser.	E	

Produktansvar

Upplysning om hållbarhetsstyrning		14, 16-17
PR1. Faser i livsryckeln då produkters och tjänsters påverkan på hälsa och säkerhet utvärderas i förbättringssyfte, och andelen produktkategorier som utvärderats.	E	
PR2. Antal fall där regler och frivilliga koder gällande hälso- och säkerhetspåverkan från produkter och tjänster under deras livscykel inte efterlevs.	H	B17
PR3. Produkt- och tjänsteinformation som krävs enligt rutinerna, samt andel av produkter och tjänster som berörs.	H	31, B17
PR5. Rutiner för kundnöjdhet, inklusive resultat från kundundersökningar.	H	24, B18
PR6. Program för efterlevnad av lagar, standarder och frivilliga koder för marknadskommunikation, inklusive marknadsföring, PR och sponsring.	H	B18
PR7. Antal fall där regler och frivilliga koder gällande marknadskommunikation, inklusive annonsering, marknadsföring och sponsring inte efterlevs.	H	B18
PR9. Betydande böter för brott mot gällande lagar och regler gällande tillhandahållandet och användningen av produkter och tjänster.	E	

Definitioner

Arbetsproduktivitet

Antal hanterade arbetsenheter (förpackningar efter viktning per varugrupp) per dagsverke (8 timmar).

Avkastning på eget kapital

Årets resultat i procent av genomsnittligt eget kapital.

Avkastning på sysselsatt kapital

Rörelseresultat plus finansiella intäkter i procent av genomsnittligt sysselsatt kapital.

CSR – Corporate Social Responsibility

Ett företags ansvar för sin miljömässiga och sociala påverkan på sin omvärld (både människor och miljö) utöver det lagen kräver.

Eget kapital per aktie

Eget kapital dividerat med antal aktier på balansdagen.

Genomsnittligt antal aktier

Vägda genomsnittet av antalet utestående aktier under året.

Global Compact

FN-initiativ och ramverk för hållbart företagande. Global Compact är uppbyggt kring tio principer inom mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption.

GRI – Global Reporting Initiative

Ett globalt nätverk som utger ett ramverk med riktlinjer för hållbarhetsredovisningar.

Handelsmarginal exklusive alkoholskatt

Bruttoresultat i procent av intäkterna exklusive alkoholskatt.

Intäkter/nettoomsättning

"Intäkter" i koncernen och "nettoomsättning" i moderbolaget omfattar intäkter från sålda varor och utförda tjänster som ingår i Systembolagets huvudverksamhet.

Kassaflöde per aktie

Kassaflöde från den löpande verksamheten dividerat med genomsnittligt antal aktier.

Lageromsättningshastighet

Intäkter dividerat med genomsnittligt lagervärde till försäljningspris.

Medelantal anställda

Antalet arbetade timmar dividerat med normal årsarbetstid.

Nöjd-Kund-Index – NKI

NKI mäter hur nöjda kunderna är med Systembolaget. Totalindex är ett medelvärde av de tre frågorna:

- Hur nöjd eller missnöjd är du med systembolagsbutiken totalt sett?
- Hur väl motsvarar systembolagsbutiken dina förväntningar?
- Hur pass nära eller långt ifrån ett ideal tycker du att systembolagsbutiken ligger?

Kundernas svar, som anges på en skala från 1 till 10, omräknas till ett tal mellan 10 och 100. Systembolaget anlitar ett externt undersökningsföretag för genomförande av undersökningen. Totalt tillfrågas cirka 60 000 slumpmässigt utvalda kunder, fördelade över samtliga butiker. NKI mäts och redovisas en gång per år.

Nöjd-Leverantörs-Index – NLI

NLI mäter hur nöjda Systembolaget leverantörer är och ger en summering av:

- Dryckesleverantörernas övergripande tillfredsställelse med Systembolaget.
- Hur relationen till Systembolaget upplevs fungera idag.
- Vad leverantörerna anser vara viktigt i relationen med Systembolaget.

Nöjd-Medarbetar-Index – NMI

NMI mäter hur nöjda medarbetarna är med Systembolaget som arbetsgivare. Totalindex är ett medelvärde av de fyra frågorna:

- Generellt sett, hur nöjd är du som medarbetare på din arbetsplats?
- Hur nära eller långt ifrån idealet ligger din arbetsplats?
- Jag känner mig motiverad i mitt arbete.
- Jag ser alltid fram emot att gå till jobbet.

Medarbetarnas svar, som anges på en skala på 1–10 omräknas till ett tal mellan 10–100. Systembolaget anlitar ett externt undersökningsföretag för genomförande av undersökningen. Samtliga medarbetare i Systembolaget tillfrågas. NMI mäts och redovisas en gång per år.

Opinionsindex – OPI

Opinionsindex mäter hur stor andel av Sveriges befolkning som vill behålla Systembolaget och monopolet för försäljning av starköl, vin och sprit. Intervjupersonerna får ta ställning till frågan:

- Tycker du att man ska behålla Systembolaget och monopolet på försäljningen av starköl, vin och sprit eller vill du att starköl, vin och sprit ska säljas i andra butiker?

Systembolaget anlitar ett externt undersökningsföretag för genomförande av under-

sökningen. Totalt intervjuas 1 500 slumpmässigt utvalda personer i åldern 15–74 år varje månad. Opinionsindex mäts och redovisas varje månad.

Resultat per aktie

Årets resultat dividerat med genomsnittligt antal aktier.

Rörelsemarginal

Rörelseresultat i procent av intäkterna.

Soliditet

Eget kapital i procent av balansslutningen.

SoRAD

Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning vid Stockholms universitet.

Svinn

Svinn enligt inventering i promille av intäkter, inkluderar både varu- och kassasvinn.

Sysselsatt kapital

Balansomslutningen minskad med icke räntebärande skulder inklusive uppskjutna skatteskulder.

Utdelning per aktie

Föreslagen/genomförd utdelning dividerat med genomsnittligt antal aktier.

Varusvinn

Svinn av varor enligt inventering, i promille av intäkter.

Ålderskontroll

Ålderskontrollen mäter andelen tillfällen då legitimation har begärts i procent av antal kontrollköp. Kontrollköpen genomförs av personer i åldersgruppen 20–24 år. Systembolaget anlitar ett externt undersökningsföretag för genomförande av köpen. Totalt genomförs cirka 6 000 kontrollköp under ett år. Ålderskontroller görs dagligen och redovisas varje månad.

Kalendarium 2010

30 april 2010	Delårsrapport januari – mars 2010
13 augusti 2010	Delårsrapport januari – juni 2010
29 oktober 2010	Delårsrapport januari – september 2010
15 februari 2011	Bokslutskommuniké 2010

Årsstämma

Årsstämma äger rum den 25 mars 2010 i Stockholm.

.....
Kontaktpersoner på Systembolaget, telefon växel: 08-503 300 00
Anders Söderlund, ekonomidirektör
Lennart Agén, press- och informationschef
.....

